

**ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΒΙΒΛΙΟ Β΄**

ΚΕΙΜΕΝΟ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ, ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

2015-16

**ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ : ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
1^ο Λύκειο Ρόδου -Βενετόκλειο**

οί δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὀρμώμενοι τὴν
βασιλέως κακῶς ἐποίουν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν
Ἔφεσον
ναυμαχίᾳ
προσείλο
Λύσανδρος
το πρὸς
πάρχουσι
ισόδοτον.
αὐτὸν ἐκπλεῖ
πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν
ἐκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφροστηκυίας αὐτῶν πόλεις.
ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι: ἡ
γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν. Λύσανδρος δ' ἐξ
Ἀβύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὔσαν
Ἀθηναίων: καὶ οἱ Ἀβυδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρῆσαν
πεζῆ. ἡγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος.
προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἰρουῦσι κατὰ κράτος, καὶ
διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὔσαν πλουσίαν καὶ οἴνου
καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη: τὰ δὲ
ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύσανδρος. οἱ δ'

Περιεχόμενα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι, παρ.16-32	1
ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	1
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ, 1, 16-32	5
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ 1, 16-32	9
§§ 16-19	9
§§ 20-24	11
§§ 25-27	13
§§ 28-29	15
§§ 30-32	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ, παρ 1-4	19
ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	19
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ 2, 1-4	20
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ 2, 1-4	21
§§ 1-2	21
§§ 3-4	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ, παρ.16-23	25
ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	25
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ 2,16-23	27
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ, 2, 16-23	29
§§ 16-17	29
§§ 18-20	30
§§ 21-23	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ, παρ. 11-16 (από μετάφραση)	42
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ 3, 11-16	42
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ 3, 11-16	43
§§ 11-16 (από μετάφραση)	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ, παρ.50-56	44
ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	44
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ	46
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	47
§§ 50-51	47
§§ 52-53	50
§§ 54-56	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV, παρ. 1-17 (από μετάφραση)	61
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ	61
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	62
§§ 1-17 (από μετάφραση)	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV, 18-23	63
ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ	63
ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ	65
ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ	65
§§ 18-19	65
§§ 20-22	69
§ 23	71

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι, παρ.16-32

ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[16] οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὀρμώμενοι τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἐφεσον ἐπέπλεον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγούς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσεῖλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.

[17] Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἐκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις. ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι:

[18] ἡ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν. Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀβύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὔσαν Ἀθηναίων: καὶ οἱ Ἀβυδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρήσαν περὶ. ἡγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος.

[19] προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἰροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὔσαν πλουσίαν καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη: τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφήκε Λύσανδρος.

[20] οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας πλέοντες ὠρμίσαντο τῆς Χερρονήσου ἐν Ἐλαιούντι ναυσὶν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐνταῦθα δὴ ἀριστοποιούμενοι αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμψακον, καὶ εὐθὺς ἀνήχθησαν εἰς Σηστόν.

[21] ἐκεῖθεν δ' εὐθὺς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν εἰς Αἰγὸς ποταμούς ἀντίον τῆς Λαμψάκου: διεῖχε δ' ὁ Ἑλλήσποντος ταύτην σταδίους ὡς πεντεκαίδεκα. ἐνταῦθα δὴ ἐδειπνοποιοῦντο.

[22] Λύσανδρος δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτί, ἐπεὶ ὄρθρος ἦν, ἐσήμηνεν εἰς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους εἰσβαίνειν, πάντα δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς ναυμαχίαν καὶ τὰ παραβλήματα παραβάλλων, προεῖπεν ὡς μηδεὶς κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως μηδὲ ἀνάξοιτο.

16 Οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντας ὡς ὀρμητήριο τὴν Σάμο λεηλατούσαν τὴν χώραν τοῦ βασιλιά καὶ ἐπλεον ἐναντίον τῆς Χίου καὶ τῆς Ἐφέσου καὶ προετοιμάζονταν γιὰ ναυμαχία· καὶ ἐξέλεξαν ὡς στρατηγούς, ἐπιπλέον αὐτῶν ποὺ ὑπῆρχαν, τὸ Μένανδρο, τὸν Τυδέα καὶ τὸν Κηφισόδοτο.

17 Καὶ ὁ Λύσανδρος ἀπὸ τῆς Ῥόδου, παραπλέοντας τὰ παράλια τῆς Ἰωνίας, ἀπέπλευσε πρὸς τὸν Ἑλλήσποντο με σκοπὸν νὰ ἐμποδίσῃ τὸν ἀπόπλου τῶν ἀθηναϊκῶν πλοίων καὶ νὰ υποτάξῃ τὶς πόλεις ποὺ εἶχαν ἀποστατήσῃ ἀπὸ αὐτοὺς (= Λακεδαιμονίους). Συγχρόνως καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐβγαίνουν ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Χίου στὴν ἀνοιχτὴ θάλασσα·

18 γιὰ τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας ἦταν ἐχθρικά πρὸς αὐτοὺς. Ὁ Λύσανδρος ἐπλεε παραλιακὰ ἀπὸ τὴν Ἀβυδο πρὸς τὴν Λάμψακο, ἡ ὁποία ἦταν σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων· Καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Ἀβύδου καὶ οἱ ὑπόλοιποι σύμμαχοι (τῶν Λακ.) ἐφτάσαν περὶ πορώντας. Καὶ ἀρχηγὸς τοὺς ἦταν ὁ Θώραξ ὁ Λακεδαιμόνιος.

19 Καὶ ἀφοῦ ἔκαναν ἐπίθεση στὴν πόλη, τὴν κυρίεψαν με ἐφόδο καὶ τὴν λεηλάτησαν οἱ στρατιῶτες, καθὼς ἦταν πλούσια καὶ γεμάτη κρασί, σιτάρη καὶ ἄλλα ἐφόδια· ὅλους ὅμως τοὺς ἐλεύθερους πολίτες ὁ Λύσανδρος τοὺς ἀφήσε ἐλεύθερους.

20 Οἱ Ἀθηναῖοι πλέοντας ἀπὸ κοντὰ ἀγκυροβόλησαν στὸν Ἐλαιούντα τῆς Χερσονήσου με ἑκατὸν ογδόντα πλοία. Ἐνῶ λοιπὸν γευματίζαν ἐκεῖ, τοὺς ἀνακοινώθηκαν τὰ νέα γιὰ τὴν Λάμψακο καὶ ἀμέσως ἀνοίχτηκαν γιὰ τὴν Σηστό.

21 Ἀπὸ ἐκεῖ, ἀφοῦ ἐφοδιάστηκαν με τροφίμα, ἐπλευσαν ἀμέσως στοὺς Αἰγὸς ποταμούς, ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Λάμψακο· στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ Ἑλλήσποντος εἶχε πλάτος περὶπου δεκαπέντε στάδια. Κι ἐκεῖ ἐπαῖρναν τὸ δεῖπνο τοὺς.

22 Ὁ Λύσανδρος τὴν ἐπόμενη νύχτα, ὅταν ξημέρωνε, ἔδωσε σήμα στα πληρώματα, ἀφοῦ προγευματίσουν, νὰ ἐπιβαστοῦν στα πλοία· καὶ ἀφοῦ ἔκανε ὅλες τὶς προετοιμασίες γιὰ ναυμαχία καὶ ἐνῶ τοποθετοῦσε στα πλάγια τῶν πλοίων παραπετάσματα, προειδοποίησε νὰ μὴν ἀπομακρυνθεῖ κανένας ἀπὸ τὴν παράταξη μῆτε νὰ ἀνοιχτεῖ στὸ πέλαγος.

[23] οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ἐν μετώπῳ ὡς εἰς ναυμαχίαν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀντανήγαγε Λύσανδρος, καὶ τῆς ἡμέρας ὅψ' ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς.

[24] Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσεν ἔπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὴν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὅ τι ποιοῦσιν ἀποπλεῖν καὶ αὐτῷ ἐξαγγεῖλαι. καὶ οὐ πρότερον ἐξεβίβασεν ἐκ τῶν νεῶν πρὶν αὐταὶ ἤκον. ταῦτα δ' ἐποίει τέτταρας ἡμέρας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανήγοντο.

[25] Ἀλκιβιάδης δὲ κατιδὼν ἐκ τῶν τειχῶν τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐν αἰγιαλῷ ὀρμοῦντας καὶ πρὸς οὐδεμιᾷ πόλει, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας πεντεκαίδεκα σταδίους ἀπὸ τῶν νεῶν, τοὺς δὲ πολεμίους ἐν λιμένι καὶ πρὸς πόλει ἔχοντας πάντα, οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς ὀρμεῖν, ἀλλὰ μεθορμίσει εἰς Σηστόν παρήνει πρὸς τε λιμένα καὶ πρὸς πόλιν:

[26] οὗ ὄντες ναυμαχήσετε, ἔφη, ὅταν βούλησθε. οἱ δὲ στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν· αὐτοὶ γὰρ νῦν στρατηγεῖν, οὐκ ἐκείνον. καὶ ὁ μὲν ᾤχετο.

[27] Λύσανδρος δ', ἐπεὶ ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις, εἶπε τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένοις, ἐπὶν κατίδωσιν αὐτοὺς ἐκβεβηκότας καὶ ἐσκεδασμένους κατὰ τὴν Χερρόνησον, ὅπερ ἐποίουν πολὺ μᾶλλον καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τὰ τε σιτία πόρρωθεν ὠνούμενοι καὶ καταφρονούντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ ἀντανήγεν, ἀποπλέοντας τοῦμπαλιν παρ' αὐτὸν ἄραι ἀσπίδα κατὰ μέσον τὸν πλοῦν. οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν ὡς ἐκέλευσε.

23 Οἱ Ἀθηναῖοι με τὴν ανατολή του ἡλίου παρατάχθηκαν κατὰ μέτωπο μπροστά στο λιμάνι για ναυμαχία. Ἐπειδὴ ὁμως ὁ Λύσανδρος δεν ἐβγαξε τα πλοῖα του για να τους ἀντιμετωπίσει, καὶ ἦταν ἀργά, γύρισαν πάλι στους Αἰγὸς ποταμούς.

24 Καὶ ὁ Λύσανδρος διέταξε τα πιο γρήγορα ἀπὸ τα πλοῖα του να (παρ)ακολουθοῦν τους Ἀθηναίους καὶ, ὅταν αποβιβαστοῦν (οἱ Ἀθηναῖοι), ἀφοῦ παρατηρήσουν τι κάνουν, να αποπλεύσουν καὶ να του το ἀνακοινώσουν. Καὶ δεν τους ἀποβίβασε ἀπὸ τα πλοῖα (τους στρατιώτες του), παρὰ μόνο ἀφοῦ ἐπέστρεψαν αὐτὰ (δηλ. τα ταχύπλοα). Καὶ αὐτὰ ἔκανε (:τὴν τακτικὴ αὐτὴ ἀκολουθοῦσε) ἐπὶ τέσσερις ἡμέρες. Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι (στο διάστημα αὐτό) ἐβγαίνουν στὴν ἀνοιχτὴ θάλασσα για να τον ἀντιμετωπίσουν.

25 Ὁ Ἀλκιβιάδης, ὅταν παρατήρησε ἀπὸ ψηλά ἀπὸ τα τεῖχη (του πύργου του) ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι εἶχαν ἀγκυροβολήσει σε ἀνοιχτὴ (ἀμμώδη) παραλία καὶ κοντὰ σε καμία πόλη καὶ ὅτι ἀναζητοῦσαν τα ἐφόδια τους ἀπὸ τὴ Σηστό, δεκαπέντε στάδια μακριὰ ἀπὸ τα πλοῖα, ἐνῶ οἱ ἐχθροὶ (εἶχαν ἀγκυροβολήσει) σε λιμάνι καὶ κοντὰ σε πόλη καὶ εἶχαν τα πάντα, τους εἶπε ὅτι δεν εἶχαν ἀράξει σε καλὸ μέρος καὶ τους συμβούλευε να ἀλλάξουν ἀγκυροβόλιο καὶ να πάνε στη Σηστό, κοντὰ σε λιμάνι καὶ σε πόλη.

26 «ἐκεῖ ἀν εἰστε, θα ναυμαχήσετε», εἶπε, «ὅταν το θελήσετε». Οἱ στρατηγοὶ ὁμως, ἰδίως ὁ Τυδεὺς καὶ ὁ Μένανδρος, τον πρόσταξαν να φύγει γιατί (του εἶπαν ὅτι) τώρα οἱ ἴδιοι ἦταν στρατηγοὶ, ὄχι ἐκεῖνος. Καὶ αὐτός (δηλ. ὁ Ἀλκιβιάδης) ἐφυγε.

27 Ὁ Λύσανδρος τὴν πέμπτη ἡμέρα, ἀπὸ τότε που οἱ Ἀθηναῖοι ἐπλεον ἐναντίον του, διέταξε αὐτοὺς που (παρ)ακολουθοῦσαν τους Ἀθηναίους κατὰ διαταγὴ του, ὅταν δουν αὐτοὺς να ἔχουν ἀποβιβαστεῖ καὶ να εἶναι διασκορπισμένοι στη Χερρόνησο, -πράγμα ἀκριβῶς που οἱ Ἀθηναῖοι συνήθιζαν να κάνουν ὅλο καὶ περισσότερο κάθε μέρα, γιατί καὶ τα τρόφιμα τα ἀγόραζαν ἀπὸ μακριὰ καὶ περιφρονούσαν, βέβαια, τὸ Λύσανδρο, διότι δεν ἐβγαίνει ἀπὸ το λιμάνι για να τους ἀντιμετωπίσει- να ἐπιστρέψουν με τα πλοῖα πίσω σ' αὐτόν καὶ να υψώσουν μια ἀσπίδα στο μέσο τῆς διαδρομῆς. Κι αὐτοὶ ἐπράξαν αὐτὰ, ὅπως τους πρόσταξε.

[28] Λύσανδρος δ' εὐθὺς ἐσήμηνε τὴν ταχίστην πλεῖν: συμπαρήει δὲ καὶ Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων. Κόνων δὲ ἰδὼν τὸν ἐπίπλουν, ἐσήμηνεν εἰς τὰς ναῦς βοηθεῖν κατὰ κράτος. διεσκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων, αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροτοι ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί: ἡ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν ἐπτὰ πλήρεις ἀνήχθησαν ἀθροαὶ καὶ ἡ Πάραλος, τὰς δ' ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῇ γῆ. τοὺς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν τῇ γῆ συνέλεξεν: οἱ δὲ καὶ ἔφυγον εἰς τὰ τειχύδρια.

[29] Κόνων δὲ ταῖς ἐννέα ναυσὶ φεύγων, ἐπεὶ ἔγνω τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα, κατασχὼν ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα τὴν Λαμψάκου ἄκραν ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἰστία, καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτὼ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον, ἡ δὲ Πάραλος εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦσα τὰ γεγονότα.

[30] Λύσανδρος δὲ τὰς τε ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τᾶλλα πάντα εἰς Λάμψακον ἀπήγαγεν, ἔλαβε δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν ἄλλους τε καὶ Φιλοκλέα καὶ Αδείμαντον. ἥ δ' ἡμέρα ταῦτα κατειργάσατο, ἔπεμψε Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον ληστήν εἰς Λακεδαιμόνα ἀπαγγελοῦντα τὰ γεγονότα, ὃς ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλε.

[31] μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρος ἀθροίσας τοὺς συμμάχους ἐκέλευσε βουλευέσθαι περὶ τῶν αἰχμαλώτων. ἐνταῦθα δὴ κατηγοραὶ ἐγίνοντο πολλαὶ τῶν Ἀθηναίων, ἃ τε ἤδη παρενομήκεσαν καὶ ἃ ἐνηφισμένοι ἦσαν ποιεῖν, εἰ κρατήσεσαν τῇ ναυμαχίᾳ, τὴν δεξιὰν χεῖρα ἀποκόπτειν τῶν ζωρηθέντων πάντων, καὶ ὅτι λαβόντες δύο τριῆρεις, Κορινθίαν καὶ Ἄνδριαν, τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πάντας κατακρημνίσαιαν: Φιλοκλῆς δ' ἦν στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ὃς τούτους διέφθειρεν.

28 Κι ο Λύσανδρος ἔδωσε ἀμέσως σήμα να πλεύσουν ολοταχῶς, συμπορευόταν δε και ο Θώραξ με το πεζικό. Ο Κόνων, μόλις εἶδε την ἐπίθεση των (εχθρικών) πλοίων, ἔδωσε σήμα (στους στρατιώτες) να τρέξουν ἀμέσως στα πλοία. Επειδὴ ὁμως τα πληρώματα εἶχαν διασκορπιστεῖ, ἄλλα ἀπὸ τα πλοία βρέθηκαν με δύο μόνο σειρές κωπηλάτες, ἄλλα με μία σειρά και ἄλλα τελείως ἀδειά το πλοίο του Κόνωνα ὁμως και ἄλλα ἐπτὰ επανδρωμένα που ἦταν κοντά του, βγήκαν ὅλα μαζί στ' ανοιχτά, μαζί και η Πάραλος, ἐνῶ ὅλα τα ἄλλα ο Λύσανδρος τα κατέλαβε στην ακτή. Και τους περισσότερους ἄντρες τους αἰχμαλώτισε στην στεριά· ἄλλοι ὁμως κατέφυγαν στα μικρά οχυρά (της Σηστοῦ).

29 Ο Κόνων, καθὼς ἐφευγε με τα εννιά πλοία του, ὅταν κατάλαβε ὅτι οἱ Αθηναῖοι εἶχαν καταστραφεῖ, ἀφοῦ προσορμίστηκε στην Αβαρνίδα, το ακρωτήριο της Λαμψάκου, πήρε ἀπὸ ἐκεῖ τα μεγάλα πανιά των πλοίων του Λύσανδρου· και ο ἴδιος με τα οχτὼ πλοία ἐπλευσε προς τον Εὐαγόρα στην Κύπρο, ἐνῶ η Πάραλος προς την Αθήνα για να ἀναγγεῖλει τα γεγονότα.

30 Ο Λύσανδρος μετέφερε στη Λάμψακο και τα πλοία και τους αἰχμαλώτους και ὅλα τα ἄλλα (δηλ. τα κάθε εἶδους λάφυρα) και συνέλαβε μερικούς ἀπὸ τους στρατηγούς και μεταξύ αὐτῶν και το Φιλοκλή και τον Αδείμαντο. Την ἴδια ἡμέρα μάλιστα που κατόρθωσε αὐτὰ ἐστείλε στη Σπάρτη το Θεόπομπο, το Μιλήσιο πειρατή, για να ἀναγγεῖλει τα γεγονότα, ο οποίος ἐφτάσε ἐκεῖ ὕστερα ἀπὸ τρεῖς μέρες και τα ἀνακοίνωσε.

31 Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ο Λύσανδρος, ἀφοῦ συγκέντρωσε τους συμμάχους, τους εἶπε να συσκεφθοῦν και να αποφασίσουν για τους αἰχμαλώτους. Τότε, λοιπόν, διατυπώνονταν πολλές κατηγορίες για τους Αθηναίους, ποια δηλαδή ἐγκλήματα πολέμου ἤδη εἶχαν διαπράξει και τι εἶχαν αποφασίσει να κάνουν, αν νικούσαν στη ναυμαχία, να ἀποκόψουν δηλαδή το δεξὶ χεῖρι ὅλων ὅσοι θα πιάνονταν ζωντανοί, και ὅτι, ὅταν συνέλαβαν δύο τριῆρεις, μια Κορινθιακή και μια ἀπὸ την Ἄνδρο, ὅλους τους ἄνδρες ἀπ' αὐτές τους πέταξαν στη θάλασσα. Ο Φιλοκλῆς ἦταν ο στρατηγὸς των Αθηναίων που τους ἐξόντωσε.

[32] ἐλέγετο δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ, καὶ ἔδοξεν ἀποκτεῖναι τῶν αἰχμαλῶτων ὅσοι ἦσαν Ἀθηναῖοι πλὴν Ἀδεϊμάντου, ὅτι μόνος ἐπελάβετο ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ περὶ τῆς ἀποτομῆς τῶν χειρῶν ψηφίσματος· ἠτιάθη μὲντοι ὑπὸ τινων προδοῦναι τὰς ναῦς. Λύσανδρος δὲ Φιλοκλέα πρῶτον ἐρωτήσας, ὅς τοὺς Ἀνδρίους καὶ Κορινθίους κατεκρήμισε, τί εἶη ἄξιος παθεῖν ἄρξάμενος εἰς Ἑλληνας παρανομεῖν, ἀπέσφαξεν.

32 Λέγονταν και ἄλλα πολλὰ και αποφασίστηκε να σκοτώσουν ἀπό τους αιχμαλώτους ὅσους ἦταν Ἀθηναῖοι, εκτός ἀπό τον Αδεϊμαντο, γιατί μόνο αὐτός στην ἐκκλησία του δήμου ἦταν ἀντίθετος στην ἀπόφαση για την ἀποκοπή των χειρῶν· κατηγορήθηκε ὁμως ἀπό μερικούς ὅτι πρόδωσε το στόλο. Ο Λύσανδρος, ἀφού ρώτησε πρῶτα το Φιλοκλή, που ἔριξε στη θάλασσα τους Ἀνδρίους και τους Κορινθίους, ποια τιμωρία του ἄξιζε να υποστεί, ἐπειδὴ πρῶτος ἄρχισε να παρανομεῖ ἐναντίον Ελλήνων, τον ἔσφαξε.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ, 1, 16-32

Στο απόσπασμα αυτό ο Ξενοφών αφηγείται ένα σημαντικό γεγονός: την καταστροφή του αθηναϊκού στόλου στους **Αιγός ποταμούς** του Ελλήσποντου που σφράγισε το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου. Προσδιορίζει με σαφήνεια τις συνθήκες κάτω από τις οποίες έγινε η καταστροφή. Ο αναγνώστης πρέπει να έχει εποπτεία του χώρου και του χρόνου αλλά και των αιτιών, που προκάλεσαν το γεγονός. Σ' αυτό βοηθούν 1) οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί, κυρίως εμπρόθετοι, 2) το αναπτυγμένο σύστημα των δευτερευουσών προτάσεων και των μετοχών, 3) το λεξιλόγιο. Η αφήγηση μοιράζεται ανάμεσα στους δύο πρωταγωνιστές, τους Αθηναίους και τους Λακεδαιμονίους. Κυρίαρχη προσωπικότητα είναι ο Λύσανδρος. Όλο το κείμενο δένεται με τον σύνδεσμο **δέ** (χρήση **μεταβατική** όχι **αντιθετική**), ο οποίος σε κάθε περίπτωση παρουσιάζει ένα νέο βήμα στη συνέχεια του λόγου.

§16-21 : Παρουσιάζονται οι κινήσεις Αθηναίων και Σπαρτιατών έως την έναρξη της σύγκρουσης στους Αιγός Ποταμούς. Οι αρχικές κινήσεις των αντιπάλων (16-18) δίνονται κυρίως σε χρόνο **παρατατικό**· παίρνουν έτσι εύρος, διάρκεια. Η κατάληψη της Λαμψάκου (19) δίνεται με ζωηρότητα σε **ιστορικό ενεστώτα** («αίρουσι κατά κράτος»). Όταν όμως οι δύο στόλοι πλησιάζουν (20 κεξ.) η αφήγηση γίνεται σε **αόριστο**· οι αντίπαλοι επισπεύδουν τη σύγκρουσή τους.

§16 τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν : Πρβλ. 18 «ἡ γὰρ Ἄσῖα πολεμία αὐτοῖς ἦν»· Οι Αθηναίοι λεηλατούσαν τα παράλια της Μ. Ασίας, γιατί η περσική πολιτική, με τον σατράπη κυρίως της Λυδίας Κύρο, βοηθούσε σταθερά πλέον τους Σπαρτιάτες εναντίον των Αθηναίων. Οι Πέρσες είχαν προσφέρει σημαντική οικονομική ενίσχυση στους Σπαρτιάτες για να ναυπηγήσουν τριήρεις και να καταφέρουν ένα αποφασιστικό πλήγμα εναντίον της ναυτικής δύναμης της Αθήνας. Προφανώς ο απώτερος στόχος τους βασιλιά ήταν να προκαλέσει φθορά ανάμεσα στους δύο αντιπάλους και να επιτύχει έτσι με τη διπλωματία όσα δεν μπόρεσε να εξασφαλίσει με τις αποτυχημένες εκστρατείες του στην Ελλάδα.

ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἐφεσον ἐπέπλεον: Οι δύο αυτές πόλεις ήταν σύμμαχοι των Λακεδαιμονίων και οι βάσεις του Πελοποννησιακού στόλου.

παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν : Οι Αθηναίοι ετοιμάζονταν να δώσουν αποφασιστική ναυμαχία εναντίον των Λακεδαιμονίων, που θα έκρινε ευνοϊκά γι' αυτούς την έκβαση του Πελοποννησιακού πολέμου. Άλλωστε, παρά τη χρηματοδότηση των Λακεδαιμονίων από τους Πέρσες, το ηθικό των Αθηναίων είχε αναπτερωθεί μετά τη νίκη τους στις Αργινούσες (406), και αποφάσισαν να προχωρήσουν σε μια αντιπαράθεση με τον Λύσανδρο τον οποίο ήθελαν να εκδικηθούν μετά τις λεηλασίες του σε συμμαχικές πόλεις.

πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι (στρατηγοῖς): Αυτοί ήταν ο Κόνων, ο Αδείμαντος και ο Φιλοκλής.

προσείλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον : Πρόκειται για τρεις νέους στρατηγούς, που όμως ήταν μετριότητες και φάνηκαν κατώτεροι των περιστάσεων κατά τη ναυμαχία στους Αιγός ποταμούς.

§17 Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου ... πόλεις : Χαρακτηριστικό δείγμα της χρήσης των εμπρόθετων προσδιορισμών: οι κινήσεις του Λυσάνδρου προσδιορίζονται ως προς την αφετηρία (ἐκ τῆς Ῥόδου), την πορεία (παρὰ τὴν Ἰωνίαν), την κατεύθυνση (πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον) και τους σκοπούς σε μία πρόταση τριῶν περίπου γραμμῶν (πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουν καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκίας αὐτῶν πόλεις).

πρὸς τὸν Ἑλλήσποντον ... πόλεις: Ο Λύσανδρος κατευθύνθηκε στον Ελλήσποντο, όχι για να παρασύρει το ναυτικό των Αθηναίων, αλλά με το διπλό στόχο : α) **πρὸς τὸν ἔκπλουν τῶν πλοίων** : να ελέγξει τον Ελλήσποντο ανακόπτοντας τον ανεφοδιασμό με σιτηρά της Αθήνας, που ήδη πολιορκούσε από τη στεριά ο Σπαρτιάτης βασιλιάς Άγης β) **ἐπὶ τὰς ἀφεστηκίας αὐτῶν πόλεις** : να καταλάβει τις πόλεις που είχαν αποστατήσει από την πελοποννησιακή συμμαχία. Γι' αυτόν τον σκοπό κινήθηκαν οι Λακεδαιμόνιοι παράλληλα και από ξηρά και από θάλασσα.

§18-19 παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὖσαν Ἀθηναίων : Στόχος του Λυσάνδρου ήταν επιπλέον και η Λάμψακος που είχε αποστατήσει από την Αθηναϊκή συμμαχία το 411, αλλά ένα χρόνο αργότερα είχε ανακαταληφθεί από τους Αθηναίους, και είχε ενισχυθεί με οχυρωματικά έργα και αθηναϊκή φρουρά. Η κατάληψη της Λαμψάκου θα στερούσε από τους Αθηναίους ένα σημαντικό σύμμαχο στην περιοχή και θα εξασφάλιζε τον ανεφοδιασμό των Σπαρτιατών, αφού είχε άφθονα εφόδια (βλ. επόμενο σχόλιο). Για το λόγο αυτό δεν κακομεταχειρίστηκε τους πολίτες ο Λύσανδρος, αφού σκόπευε να καταστήσει την πόλη κέντρο ανεφοδιασμού και ορμητήριο (**τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφήκε Λύσανδρος**).

καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται... καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων πλήρη : Πρβλ. 20 «Ἐνταῦθα (δηλ. ἐν Ἐλαιούντι), ἀριστοποιούμενοι», 21 «ἐκεῖθεν (δηλ. ἐκ Σηστοῦ) ἐπισιτισάμενοι... ἐνταῦθα, (δηλ. ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς) ἐδειπνοποιοῦντο», 25 «τὰ ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας». Τα εκστρατευτικά σώματα, κατά την αρχαιότητα, δεν είχαν «σώμα εφοδιασμού». Ἐπρεπε να εξασφαλίσουν τη συντήρησή τους ἢ με αραπή και λεηλασία (ὅπως ἔκαναν οἱ Λακεδαιμόνιοι στη Λάμψακο) ἢ αγοράζοντας ο κάθε στρατιώτης τα τρόφιμά του ἀπὸ την τοπική αγορά, ὅπως ἔκαναν οἱ Αθηναῖοι στη βόρεια ακτὴ του Ἐλλησπόντου. Ο τρόπος επισιτισμοῦ των αντιπάλων ἦταν καθοριστικός για τις ἐξελίξεις.

§20-21 τῆς Χερρονήσου ἐν Ἐλαιούντι : Στη θρακική χερσόνησο βρίσκονταν ο Ἐλαιούντας και η Σηστός, ἐνῶ στη μικρασιατική ακτὴ η Ἄβυδος και η Λάμψακος. Οἱ πόλεις αυτές, καθὼς ἦταν στα στενά του Ἐλλήσποντου, μπορούσαν να ασκήσουν ἔλεγχο στο διαμετακομιστικό ἐμπόριο της περιοχῆς .

εὐθὺς ἀνήχθησαν εἰς Σηστόν : Η κίνηση των Αθηναίων ἦταν δικαιολογημένη ἀπὸ τη στιγμή που η Σηστός ἦταν συμμαχική τους πόλη και κατάλληλη για ανεφοδιασμό.

ἔπλευσαν εἰς Αἰγὸς ποταμοὺς ἀντίον τῆς Λαμψάκου : Κωμόπολη, χτισμένη κοντὰ στο ομώνυμο ποτάμι της θρακικής χερσονήσου, ἀπέναντι ἀπὸ τη Λάμψακο. Το ὄνομά της συνδέθηκε με τη ναυμαχία (θέρους του 405 π.Χ.) που ἔκρινε την ἐκβαση του Πελοποννησιακοῦ πολέμου υπέρ των νικητῶν Λακεδαιμονίων.

σταδίους: το στάδιον ἦταν μονάδα μέτρησης του μήκους ἴση με 185 μ. Το πλάτος του Ἐλλήσποντου εἶναι περίπου 2.775 μ.

ἐδειπνοποιοῦντο < δεῖπνον : το μεσημεριανό ἢ απογευματινὸ φαγητό, το κύριο γεύμα.

§22-24 : Ο Λύσανδρος ἐπιβιβάζει τους στρατιώτες στα ετοιμοπόλεμα σπαρτιατικὰ πλοία που παραμένουν στο λιμάνι της Λαμψάκου, τηρώντας στάση αναμονῆς. Οἱ Αθηναῖοι, ἔχοντας ἐμπιστοσύνη στις ναυτικές τους ικανότητες, παρατάσσονται πρῶι πρῶι για ναυμαχία, ἀλλὰ γυρίζουν ἀπρακτοὶ και κουρασμένοι το ἀπόγευμα. Ο Λύσανδρος ἀποφεύγει να ναυμαχήσει, ἐπιλέγοντας να ἀντιμετωπίσει τους Αθηναίους με ἓνα στρατήγημα : σε πρώτη φάση τους κατασκοπεύει και διαπιστώνει ὅτι μένουν ὅλη τη μέρα στα πλοία και το βράδυ ἀποβιβάζονται και ἀπομακρύνονται ἀπὸ τα πλοία σε ἀναζήτηση τροφῆς (βλ. παρ. 27). Αυτό γινόταν ἐπὶ τέσσερεις ἡμέρες. Η τακτική του Λυσάνδρου ἀποσκοπεῖ να ἐξαντλήσει τους Αθηναίους και να τους αἰφνιδιάσει ἀναμένοντας την κατάλληλη στιγμή.

ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ἐν μετώπῳ ὡς εἰς ναυμαχίαν : Σκοπὸς των Αθηναίων ἦταν να προκαλέσουν τον Λύσανδρο, ὥστε να παρασυρθεῖ σε ναυμαχία μαζί τους σε μακρὰ μετωπική γραμμὴ.

ἀριστοποιησαμένους : ἀριστον εἶναι το πρῶινὸ φαγητό, πρόγευμα, συχνὰ ὅμως και το μεσημεριανὸ γεύμα.

ῥθρος: Χρονική διαίρεση της ἡμέρας, η ἀνατολή του ἡλίου, το ξημέρωμα. Ακολουθεῖ το *πρῶι* («πλήθουσα αγορά»), η *μεσημβρία* (μέσον ἡμέρας ἢ μέση ἡμέρα), η *δείλη* (ἀπόγευμα) και η *δείλη ὀψία* (ἢ ὀψέ, ἀργὰ το ἀπόγευμα, πρὶν τη δύση του ἡλίου).

Παραβλήματα (ἢ παραρρύματα) : Παραπετάσματα, συνήθως ἀπὸ δέρματα ἢ χοντρά υφάσματα. Με αυτά σκέπαζαν τα πλευρά των πλοίων, για να μη βλέπουν οἱ αντίπαλοι τις κινήσεις των πληρωμάτων και για να προστατεύονται ἀπὸ τα βέλη.

Ναῦς (μακρὰ ἢ τριήρης) : Μακρόστενο πολεμικὸ πλοίο, με 3 σειρές κουπιά (τριήρης), που εἶχε ευελιξία και ταχύτητα.

§25-26 : Ο Ξενοφὼν παρουσιάζει τις συμβουλές του Αλκιβιάδη προς τους Αθηναίους στρατηγούς, στους οποίους ἐπισημαίνει τα καθοριστικὰ –ὅπως θα ἀποδειχθεῖ- λάθη τους: εἶναι ἀγκυροβολημένοι σε λάθος σημείο, μακριὰ ἀπὸ την πόλη και τα κέντρα ανεφοδιασμοῦ, σε ἀντίθεση με τον ἐχθρό. Οἱ ὀρθές συμβουλές του Αλκιβιάδη προοικονομοῦν τη δραματική για τους Αθηναίους ἐκβαση της ἀναμενόμενης ναυμαχίας και τον δικαίωνον πλήρως. Τα δεδομένα στα οποία στηρίζει ο Αλκιβιάδης τις ἀπόψεις του και τις συμβουλές του (**οὐκ ἐν καλῷ ἔφῃ..., παρήνει, ἔφῃ**) δηλώνονται με **μετοχές** (**κατιδῶν... ὀρμούντας... μετιόντας... ἔχοντας**), που προσδίδουν **σαφήνεια, συντομία** και δηλώνουν το **βάθος** των ἐνεργειῶν. Τα ἀπαρέμφοτα περιέχουν τις συγκεκριμένες υποδείξεις του Αλκιβιάδη (μεθορμίσαι) Η ἀπεγνωσμένη, συνεχῆς και ἐπίμονη προσπάθειά του να πείσει τους Αθηναίους στρατηγούς να ἀλλάξουν λιμάνι δηλώνεται και με τη χρήση του Παρατατικού (**παρήνει**) Η ἀπροσδόκητη χρησιμοποίησή του ζωντανοῦ ευθέος λόγου (**οὔ ὄντες ναυμαχίσετε, ἔφῃ, ὅταν βούλησθε**) περικλείει το βασικὸ του ἐπιχείρημα. Οἱ προσδιορισμοὶ ἐπισημαίνουν με ἀκρίβεια τα τοπικὰ στοιχεῖα του σκηνικοῦ (ἐκ τῶν τειχῶν -ἐν αἰγιαλῷ -πρὸς οὐδεμιᾶ πόλει-ἐκ Σηστοῦ -ἀπὸ τῶν νεῶν-ἐν λιμένι και πρὸς πόλει -οὐκ ἐν καλῷ -εἰς Σηστόν -πρὸς τε λιμένα και πρὸς πόλιν).

Άλκιβιάδης κατιδὼν ἐκ τῶν τειχῶν : Ο Άλκιβιάδης, μετά την καθαίρεση και την αυτοεξορία του (407 π.χ.), είχε εγκατασταθεί σε ιδιόκτητο πύργο, κοντά στη Σηστό. Από εκεί ψηλά, από τα τείχη που είχε κτίσει (410-409 π.χ.) όταν πολεμούσε με μισθοφόρους εναντίον των Θρακών, παρατηρούσε τις κινήσεις των δύο αντιπάλων

ἐν αἰγιαλῷ ὄρμουδντας καὶ πρὸς οὐδεμιᾶ πόλει: Οι Αθηναίοι είχαν αγκυροβολήσει στους Αιγός ποταμούς, κοντά στην ομώνυμη κωμόπολη, που δεν μπορούσε να τους εξασφαλίσει επαρκή επισιτισμό. Γι' αυτό και αναγκάζονταν να προμηθεύονται τρόφιμα από τη Σηστό. Επιπλέον δεν ήταν αγκυροβολημένοι σε ασφαλές λιμάνι.

ἐν λιμένι καὶ πρὸς πόλει ἔχοντας πάντα: Οι Λακεδαιμόνιοι αντίθετα, είχαν κυριέψει και διαρπάξει την πλούσια Λάμψακο και εξασφάλισαν αφθονία τροφίμων. Επίσης, είχαν ναυλοήσει εκ του ασφαλούς στο λιμάνι της. Συνεπώς ήταν σε προνομακική θέση σε σύγκριση με τους Αθηναίους.

οἱ δὲ στρατηγοὶ ... ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν : Οι στρατηγοὶ των Αθηναίων απέπεμψαν τον Άλκιβιάδη, γιατί σκέφτηκαν προφανώς ότι, αν συμμορφωθούν με τις παραινέσεις του και νικήσουν, η επιτυχία θα αποδοθεί σ' αυτόν. Η αλαζονική συμπεριφορά τους προς το πρόσωπο του Άλκιβιάδη είναι ενδεικτική του ήθους τους.

§27-29: Ο Λύσανδρος αποφασίζει να επιτεθεί την πέμπτη ημέρα : τα κατασκοπευτικά πλοία τον ειδοποιούν για την αποβίβαση των Αθηναίων και επιτίθεται αιφνιδιάζοντας πλήρως τους απείρσκεπτους και αλαζόνες Αθηναίους, που έχουν σκορπισθεί στη στεριά αναζητώντας τροφή. Η σπαρτιατική επίθεση πανικοβάλλει τους Αθηναίους, που δεν προλαβαίνουν να επανδρώσουν τα πλοία τους. Ολόκληρος ο αθηναϊκός στόλος αιχμαλωτίζεται εκτός από εννέα πλοία, που φεύγουν υπό τον Κόνωνα για την Κύπρο. Ο ιδιοφυής Λύσανδρος κατορθώνει χάρη στο στρατήγημά του να κατατροπώσει τον αθηναϊκό στόλο, χωρίς στην πραγματικότητα να ναυμαχήσει!

§27 ἡμέρα πέμπτη: Τις προηγούμενες τέσσερις ημέρες ο Λύσανδρος κατασκοπεύοντας τους Αθηναίους είχε διαπιστώσει ότι αυτοί, όταν επέστρεφαν στους Αιγός ποταμούς, αποβιβάζονταν από τα πλοία τους και διασκορπίζονταν στη Σηστό και σε άλλα μέρη της Θρακικής χερσονήσου για ανεφοδιασμό. Ήταν, λοιπόν, βέβαιος ότι και αυτή την ημέρα θα έκαναν το ίδιο.

τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένοις: τα πληρώματα των ταχύπλων που είχε αποστείλει ο Λύσανδρος, για να παρακολουθούν τις κινήσεις των Αθηναίων.

καταφρονοῦντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ ἀντανῆγεν οι Αθηναίοι στρατηγοὶ παρερμήνευσαν την απραξία του Λύσανδρου, δεν υποψιάστηκαν ότι επρόκειτο για στρατήγημα, και επέδειξαν επιπολαιότητα και αλαζονεία, θεωρώντας ότι αποφεύγει τη ναυμαχία από φόβο. Έτσι έπεσαν στην παγίδα του, χαλάρωσαν έχοντας την ψευδαίσθηση ότι σε κάθε περίπτωση είναι ανώτεροι από τον αντίπαλό τους. Ήταν τέτοια η χαλάρωση από την υποτίμηση του αντιπάλου, ώστε να απομακρύνονται πολύ από τα πλοία τους προς αναζήτηση τροφής.

§28 συμπαρήει δὲ καὶ Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων: ο Λακεδαιμόνιος αρχηγός των Αβυδηνών βιάδιζε παραλιακά και ενίσχυε το στόλο του Λύσανδρου.

Κόνων δὲ ἰδὼν τὸν ἐπίπλουν: Ο Κόνων, που βρισκόταν κοντά στην ακτή, φαίνεται ότι ήταν από τους πρώτους που είδε την επιθετική κίνηση των Λακεδαιμονίων. Έτσι, πρόφτασε να επιβιβαστεί με τους άνδρες του, ανοίχτηκε στο πέλαγος, και σώθηκε όπως και άλλα 8 πλοία.

αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροτοι ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί: Τα πλοία των αθηναίων ήταν τριήρεις, δηλαδή διέθεταν 3 σειρές κωπηλάτες. Η αιφνιδιαστική επίθεση του Λύσανδρου τους εμπόδισε να επανδρώσουν πλήρως τα πλοία τους και δεν μπόρεσαν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τον εχθρό.

§29 ἡ Πάραλος (ναῶς) : Το ένα από τα δύο ταχύπλοα, ιερά πλοία των Αθηναίων (το άλλο ήταν η Σαλαμινία) που χρησιμοποιούσαν για διπλωματικές και άλλες (όχι πολεμικές) αποστολές.

τὰς δ' ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῆ γῆ: Ο αθηναϊκός στόλος είχε 180 πλοία και κάθε πλοίο διέθετε περίπου 200 κωπηλάτες και στρατιώτες. Αφού σώθηκαν μόνο εννιά πλοία και ελάχιστοι στρατιώτες, καταλαβαίνει κανείς πόσο μεγάλο ήταν το μέγεθος της πανωλεθρίας που υπέστησαν οι Αθηναίοι.

τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἰστία: Οι αρχαίοι ἔλληνες, όταν επρόκειτο να ναυμαχήσουν, αφαιρούσαν τα πανιά από το μεγάλο ιστό των πλοίων τους και τα άφηναν στη στεριά, για να είναι πιο ευέλικτα. Αυτό είχε κάνει και ο Λύσανδρος. Έτσι ο Κόνων, με την παράτολμή του κίνηση να αρπάξει τα μεγάλα πανιά, μπόρεσε να ξεφύγει από τη καταδίωξη των Λακεδαιμονίων και να σωθεί.

Εὐαγόρας : Ο σημαντικότερος βασιλιάς της Κύπρου (411-373 π.Χ.), σύμμαχος των Αθηναίων

§30-32 : Το πρώτο κεφάλαιο του Β' βιβλίου των «Ελληνικών» κλείνει με τον θρίαμβο του Λυσάνδρου και την εκτέλεση των Αθηναίων αιχμαλώτων. Χαρακτηριστική και απάνθρωπη είναι η τελευταία λέξη του κεφαλαίου

(ἀπέσφαξεν) : ὁ ἐπιστολεύς του Σπαρτιατικοῦ στόλου Λύσανδρος ἐσφαξε με τα ἴδια του τα χέρια τον Αθηναῖο στρατηγὸ Φιλοκλή. Ὁ Ξενοφὼν χρησιμοποιεῖ σύντομες περιόδους (ἡ σύνδεση με τον μεταβατικὸ δέ) και φωτίζει εντυπωσιακές λεπτομέρειες των δραματικῶν γεγονότων.

§30 Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον ληστήν : Ἡ πειρατεία ἦταν διαδεδομένη στην αρχαιότητα και περισσότερο σε περιόδους ταραγμένες. Ἀκόμη και αν ἡ συνεργασία του Μιλήσιου πειρατῆ δεν ἦταν «εθελοντική», οἱ Σπαρτιάτες αὐτὴ την περίοδο του πολέμου, εἶχαν αρκετὰ χρήματα, για να πληρώσουν μισθοφόρους, ἀλλὰ και για να εξαγοράζουν ὅσους θα τους φαίνονταν χρήσιμοι.

§31 ἃ παρενενομήκεσαν : Δηλ. οἱ Αθηναῖοι πρβλ. 32 ἀρξάμενος εἰς Ἑλληνας παρανομεῖν· δηλ. ο Φιλοκλῆς· ἡ «παρανομία» ἐγκτεται ὄχι σε παράβαση γραπτῶν νόμων ἢ συμφωνιῶν μεταξύ των ἐμπολέμων, ἀλλὰ στην παραβίαση ἀγραφῶν νόμων, καθιερωμένων πανελληνία θεσμῶν για την τύχη ομηρῶν και αιχμαλώτων. Γι' αὐτὸ κατηγορήθηκαν οἱ Αθηναῖοι και εἰδικότερα ο Φιλοκλῆς ως εγκληματίες πολέμου.

τὴν δεξιάν χεῖρα ἀποκόπτειν τῶν ζωγρηθέντων πάντων : Ἄλλες πηγές, ὅπως ο Πλούταρχος (Λύσανδρος, κεφ. 9) ἀναφέρουν ὅτι οἱ Αθηναῖοι εἶχαν αποφασίσει να κόψουν ὄχι το χέρι ἀλλὰ τον ἀντίχειρα του δεξιῦ χεριῦ, ὥστε ὅσοι θα συλλαμβάνονταν αιχμάλωτοι να μην μπορούν να πιάσουν δόρυ (επομένως να μην μπορούν να ξαναπολεμήσουν), ἀλλὰ να μπορούν να κρατῶν το κουπί (ὥστε να χρησιμοποιηθῶν ως κωπηλάτες στα αθηναϊκά πλοία, σε καταναγκαστικά ἔργα).

§32 ὅσοι ἦσαν Αθηναῖοι : Μόνο οἱ Αθηναῖοι καταδικάστηκαν και ἐκτελέστηκαν. Οἱ ἄλλοι, ἀπὸ συμμαχικές πόλεις και μισθοφόροι, ἀφέθηκαν να γυρίσουν στις πόλεις τους. Σύμφωνα με τον Πλούταρχο ἐκτελέστηκαν 3.000 Αθηναῖοι ἐνὸ σύμφωνα με τον Πausanias 4.000 και μάλιστα κατὰ διαταγή του Λύσανδρου δεν ἐγίνε ταφή των πτωμάτων τους. Ὁ Ξενοφὼν παραλείπει να μνημονεύσει τον ἀριθμὸ των σκοτωμένων Αθηναίων, ἀποφεύγοντας μάλλον να αμαυρώσει το ὄνομα του Λύσανδρου.

μόνος ἐπέλαβετο... ψηφίσματος : Ὁ Αδείμαντος ἦταν ὁ μόνος ἀπὸ τους ρήτορες/πολιτικούς που ἀντιτάχθηκαν στη σκληρή και ἀπάνθρωπη πρόταση του ακρωτηριασμοῦ των ἀντιπάλων. Ἡ πρόταση ὅμως ἐγκρίθηκε ἀπὸ τη συνέλευση, ἀλλὰ βέβαια δεν ἐφαρμόστηκε, γιατί βρέθηκαν οἱ Αθηναῖοι στη θέση του ἠττημένου. Το ψηφισμα πάντως ἀπέβλεπε στο να ἀνακόψει το ρεῦμα των λιποτακτῶν και αὐτῶν που προσχωρούσαν στις τάξεις του σπαρτιατικοῦ, ναυτικοῦ δελεασμένοι ἀπὸ τα χρήματα του Κύρου.

ἠτιάθη μέντοι ὑπὸ τινῶν προδοῦναι τὰς ναῦς : Ὁ Αδείμαντος γλύτωσε τη θανατική καταδίκη λόγω της ἀνθρώπινης στάσης που τήρησε κατὰ την ἐγκριση του ψηφίσματος. Ὁ Ξενοφὼν καταγράφει ὅμως και μια ἄλλη ἐξήγηση: κατηγορήθηκε ὅμως ἀπὸ μερικούς ὅτι πρόδωσε (στους Λακεδαιμονίους) τον στόλο (των Αθηναίων): Ἡ διάδοση αὐτή, ὅτι δηλ. ἡ ἴττα στους Αιγὸς ποταμούς ἦταν ἀποτέλεσμα προδοσίας, βρήκε μεγάλη ἀπήχηση στην κοινὴ γνώμη της Αθήνας.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ 1, 16-32

§§ 16-19

1. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

01. Με ποιους χρόνους δηλώνονται οι κινήσεις των αντιπάλων και ποια σημασία έχει η επιλογή των χρόνων αυτών στην αφήγηση;
02. *αίροῦσι κατὰ κράτος*: α) Γιατί αποδίδεται με το χρόνο αυτό η άλωση της Λαμψάκου β) ποια η σημασία του γεγονότος αυτού για την εξέλιξη του πολέμου;
03. *τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν*: Να εξηγήσετε το περιεχόμενο της φράσης και να αιτιολογήσετε την τακτική αυτή των Αθηναίων.
04. Τι επιδιώκει να τονίσει ο ιστορικός με το *πελάγιοι*;
05. *Τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφήκε Λύσανδρος*: Ποια σκοπιμότητα είχε η κίνηση αυτή του Λυσάνδρου;
06. *διήρπασαν ... πλήρη*: Ποια πολεμική πρακτική δηλώνεται με τη φράση αυτή;
07. *Λύσανδρος ... τὸν ἐκπλοῦν*: Ποια ενέργεια νομίζετε ότι τονίζει ο συγγραφέας με τη φράση αυτή;
08. Για ποιους λόγους νομίζετε ότι ο Λύσανδρος έφυγε με τα πλοία από τη Ρόδο και κατευθύνθηκε προς τον Ελλήσποντο;
 - α) Γιατί δεν ήθελε να αντιμετωπίσει τους Αθηναίους σε περιοχή που εκείνοι τη γνώριζαν καλά.
 - β) Γιατί δεν μπορούσε να προμηθευτεί από αλλού τρόφιμα και νερό.
 - γ) Για να εμποδίσει την έξοδο των εμπορικών πλοίων από τον Ελλήσποντο που μετέφεραν σιτηρά στην πολιορκημένη Αθήνα.
 - δ) Γιατί ήθελε να τιμωρήσει τις πόλεις που είχαν αποστατήσει από τη Σπάρτη.
 - ε) Γιατί η Ασία ήταν εχθρική προς τους Σπαρτιάτες.

2. Γραμματικές ασκήσεις

1. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α με το γραμματικό προσδιορισμό της στήλης Β που τους αντιστοιχεί. Ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει.

A	B
1. <i>κακῶς</i>	α) πρόθεση
2. <i>παρεσκευάζοντο</i>	β) μετοχή ενεστώτα
3. <i>πρός</i>	γ) μετοχή αορίστου β'
4. <i>οὔσαν</i>	δ) επίρρημα θετικού βαθμού
5. <i>ναυμαχίαν</i>	ε) ουσιαστικό α' κλίσης
6. <i>προσείλοντο</i>	στ) οριστική παρατατικού
7. <i>δέ</i>	ζ) επίθετο γ' κλίσης
8. <i>προσβάλλοντες</i>	η) αντιθετικός σύνδεσμος
9. <i>πλήρη</i>	θ) ουσιαστικό β' κλίσης
	ι) οριστική αορίστου β'

2. *ὀρμώμενοι, ἐποίουν*: Στον παρακάτω πίνακα να συμπληρώσετε τους τύπους που ζητούνται στη φωνή που βρίσκεται κάθε ρήμα.

Ενεστώτας		
	Οριστική	Προστακτική
γ' ενικό		
β' πληθυντ.		

3. *πλουσίαν πόλιν, ἐλεύθερα σώματα*: Να γράψετε τις συνεκφορές στις πλάγιες πτώσεις ενικού και πληθυντικού.
4. *βασιλέως, πλοίων, πλήρη, πάντα*: Να κλίνετε τα ονόματα στον ενικό και πληθυντικό αριθμό (τα επίθετα στο γένος που βρίσκονται στο κείμενό σας).
5. Να μεταφέρετε τις παρακάτω προτάσεις στον ενεστώτα οριστικής σε ενικό αριθμό :
 - α) *Ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι*
 - β) *ἤγοντο δὲ Λακεδαιμόνιοι*
 - γ) *καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν*

3. Συντακτικές ασκήσεις

01. Α. Να ελέγξετε στο κείμενό σας αν χαρακτηρίζεται σωστά ή όχι η συντακτική θέση των παρακάτω όρων Β. Να διορθώσετε τα λάθη που εντοπίσατε:

	διόρθωση
--	-----------------

α) <i>ὀρμώμενοι</i> : είναι μετοχή τροπική	
β) <i>βασιλέως</i> : είναι γεν. κτητική στο ενν. <i>χώραν</i>	
γ) <i>στρατηγούς</i> : είναι αντικείμενο στο <i>προσείλοντο</i>	
δ) <i>αὐτοῖς</i> : είναι δοτ. προσωπ. αντιχαριστική	
ε) <i>οὐσαν</i> : είναι επιθετική μετοχή	
στ) <i>Ἀθηναίων</i> : είναι γενική κτητική στο <i>σύμμαχον</i>	
ζ) <i>πεζῆ</i> : είναι επιρρημ. προσδιορ. τρόπου	
η) <i>προσβαλόντες</i> : είναι μετοχή τροπική	
θ) <i>πλουσίαν</i> : είναι κατηγορούμενο στο ενν. <i>πόλιν</i>	
ι) <i>τῆ πόλει</i> : είναι αντικείμενο στο <i>προσβαλόντες</i>	
ια) <i>πλήρη</i> : είναι επιθ. προσδ. στο υποκ. του <i>οὐσαν</i>	
ιβ) <i>τῶν ἄλλων</i> : είναι επιθετικός προσδ. στο <i>ἐπιτηδείων</i>	

02. Να γράψετε τους **εμπρόθετους επιρρηματικούς προσδιορισμούς** των παραγράφων 16 - 19 και να τους κατατάξετε ανάλογα με την επιρρηματική σχέση που δηλώνουν.

03. Να εντοπίσετε τους **ονοματικούς προσδιορισμούς** του κειμένου και να τους κατατάξετε σε δύο γενικές κατηγορίες: **ομοιόπτωτους και ετερόπτωτους**.

04. Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις, ώστε να χαρακτηρίζεται η συντακτική θέση των όρων που δίνονται.

α) τὴν βασιλέως: είναι στο *κακῶς ἐποιοῦν*

β) τῶν πλοίων: είναι γενική στο *ἔκπλουν*

γ) πολεμία: είναι στο *Ἀσία*

δ) σύμμαχον: είναι στο *Λάμψακον*

ε) ἐπιτηδείων: είναι στο *πλήρη*

4, Λεξιλογικές Ασκήσεις

1. Να γράψετε από ένα **ομόρριζο ουσιαστικό (Β' στήλη) και επίθετο (Γ' στήλη)** (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της Α' στήλης.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ	Γ ΣΤΗΛΗ
Λέξεις	Ουσιαστικά	Επίθετα
<i>ἡγεῖτο</i>		
ἐποιοῦν		
αἰροῦσι		
ἄφεστηκυῖας		
<i>πόλεις</i>		

2. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με τη σημασία της στη Β' στήλη (δύο στοιχεία της Β' στήλης περισσεύουν):

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. <i>αιροῦμαι</i>	α) αποστατώ
2. <i>ὑφίσταμαι</i>	β) πλέω κατά μήκος των ακτών
3. <i>παραπλέω</i>	γ) ανοίγομαι στην ανοιχτή θάλασσα
4. <i>ἀνάγομαι</i>	δ) εφόδια
5. <i>ἐπιτήδεια</i>	ε) εκλέγω
	στ) κάνω αγωγή
	ζ) υπομένω

3. Να αντιστοιχίσετε τα ομόρριζα προς τις λέξεις του κειμένου **ὀρμώμενοι και ἐποιοῦν** ουσιαστικά της στήλης Α με την κατηγορία στην οποία ανήκουν (Β' στήλη) (μία κατηγορία περισσεύει).

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. <i>ποίημα</i>	α) ενέργεια ή κατάσταση
2. <i>ὄρμημα</i>	ὄργανο ή μέσο ενέργειας
3. <i>ποιητής</i>	γ) τόπος
4. <i>ποίησις</i>	δ) αποτέλεσμα ενέργειας
5. <i>ὄρμητήριον</i>	ε) πρόσωπο που ενεργεί

4. **ὀρμώμενοι, ἐποιοῦν, ἐπέπλεον, ναυμαχίαν, πλοίων, πόλεις, ἀνήγοντο, διήρπασαν, ἡγεῖτο, αἰροῦσι, κράτος, πλήρη:** Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

5. **αναγωγή, διασκευή, παρουσία, βλήμα, αρπакτικός:** Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις της νέας ελληνικής γλώσσας με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

6. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων της νέας ελληνικής γλώσσας με τύπους του ρ. *πλέω* (απλούς ή σύνθετους) : Οι Αθηναῖοιεναντίον της Εφέσου, ενώ ο στόλος των Λακεδαιμονίων από τη Ρόδο, τις ακτές της Ιωνίας, στον Ελλήσποντο και.....στην Λάμψακο.

§§ 20-24

1. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Πώς αντέδρασαν οι Αθηναίοι στην είδηση για την άλωση της Λαμψάκου; Πώς εξηγείτε την επιλογή της θέσης, όπου αγκυροβόλησαν τελικά οι Αθηναίοι;
2. **ἀριστοποιούμενοι, ἐπισιτισάμενοι, ἔδειπνοποιοῦντο**: Λαμβάνοντας υπόψη:
α) τον τρόπο ενέργειας (εξακολουθητικός, συνοπτικός) που δηλώνει κάθε ρηματικός τύπος και
β) τις πληροφορίες που μας δίνουν τα ίδια τα ρήματα, να κρίνετε τη στάση των Αθηναίων αυτή την κρίσιμη στιγμή.
3. Να επισημάνετε τις εντολές του Λυσάνδρου προς τους Λακεδαιμονίους. Ποιο είναι, κατά τη γνώμη σας, το γενικότερο σχέδιο στο οποίο εντάσσονται;
4. Πώς αντιμετωπίζουν οι Αθηναίοι τους Λακεδαιμονίους στο συγκεκριμένο απόσπασμα τι προοικονομεί η στάση τους αυτή για την τελική έκβαση της ναυμαχίας;
5. Να χαρακτηρίσετε το Λύσανδρο με βάση την πολεμική τακτική που εφαρμόζει.
6. Τι επιδιώκει με την αναβολή της επίθεσής του ο Λύσανδρος;
7. α) Να εντοπίσετε τις ενέργειες και των δύο αντιπάλων όπως καταγράφονται στο συγκεκριμένο απόσπασμα. β) Να συνθέσετε ένα κείμενο όπου θα παρουσιάζετε την πολεμική τους τακτική.
8. Οι ακόλουθες προτάσεις αποδίδουν κινήσεις, ενέργειες και αποφάσεις του Λυσάνδρου. Να τις χαρακτηρίσετε ως σωστές ή λάθος :
Ο Λύσανδρος:
α) καθυστερούσε να συγκρουστεί, γιατί περίμενε ενισχύσεις.
β) έδωσε εντολή κατά τα ξημερώματα να επιβιβαστούν στα πλοία.
γ) παρήγγειλε στους στρατιώτες του να επιτεθούν αμέσως.
δ) διέταξε την εμπροσθοφυλακή να κινηθεί ελεύθερα.
ε) απαγόρευσε στους στρατιώτες του να επανέλθουν στην ξηρά μέχρι να επιστρέψουν τα κατασκοπευτικά πλοία.

2. Γραμματικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Να γράψετε τα ουσιαστικά του παρακάτω πίνακα στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού:

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
	τὰς ἡμέρας
τῷ λιμένι	
	τοὺς ποταμούς
τῆς τάξεως	
	τοὺς πόδας

2. Α. Να ελέγξετε αν η γραμματική αναγνώριση είναι σωστή ή λανθασμένη :

διεῖχε: είναι οριστική παρατατικού / αορίστου του ρ. ἔχω
αὐταί: είναι οριστική / δεικτική αντωνυμία
κράτος: είναι ουσιαστικό β' κλίσης / γ' κλίσης
κινήσοιτο: είναι ευκτική μέλλοντα του ρ. κινῶ
κατιδόντας: είναι μετοχή αορίστου β' του ρ. καθορῶ
ἐξεβίβασεν: είναι οριστ. παρατατικού του ρ. ἐκβαίνω
ταῖς ναυσί: είναι δοτική πληθ. του ουσ. ἡ ναῦς
προεῖπεν: είναι αόριστος β' του ρ. προαγορεύω
ἐπειδάν: είναι χρονικός σύνδεσμος

3. Να σχηματιστεί το α' ενικό πρόσωπο της οριστικής μέλλοντα, αορίστου και παρακειμένου:

Ενεστώς	Μέλλον	Αόριστος	Παρακείμενος
πλέω			
ἀγγέλλω			
παραβάλλω			
σημαίνω			

4. Να συμπληρώσετε τα κενά με τους κατάλληλους τύπους των ρημάτων:

ἐγώ	εἰμί	ἄγω	πλέω	ποιῶ	ὀρῶ
οὗτος					
ἡμεῖς					
ὕμεῖς					

5. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον ορθό τύπο των λέξεων ή εκφράσεων που βρίσκονται σε παρένθεση:
- α) Οί στρατηγοί (σημαίνω, αόριστος) (ἀποπλέω, απαρέμφατο αορίστου).
- β) Οί Ἄθηναῖοι (ἐπανέρχομαι, αόριστος β') καὶ (παρατάττομαι, παθητικός αόριστος) ἐν μετώπῳ.
- γ) Ὁ Λύσανδρος (παραβάλλω, αόριστος β') τὰ παραβλήματα καὶ (παρασκευάζομαι, μέσος αόριστος) ὡς εἰς ναυμαχίαν.

3. Συντακτικές ασκήσεις

1. Ποιο φαινόμενο ονομάζουμε «αττική σύνταξη»; Να το εντοπίσετε στο κείμενο (§§ 20-21).
2. Να γράψετε και να χαρακτηρίσετε τους εμπρόθετους προσδιορισμούς των §§ 22-23.

4. Σωστό ή λάθος :

α) ναυσίν: είναι δοτική της συνοδείας
β) Ἄθηναίους: είναι υποκείμενο του ἔπεσθαι
γ) ἔξαγγεῖλαι: είναι τελικό απαρέμφατο
δ) ἐπὶ τῷ λιμένι: είναι εμπρόθετος προσδιορ. κίνησης
ε) ἔπεσθαι: είναι ειδικό απαρέμφατο
στ) ὅ τι ποιοῦσιν: είναι πλάγια ερωτηματική πρόταση
ζ) παραβάλλον: είναι αιτιολογική μετοχή
η) πάντα: είναι υποκείμ. του παρασκευασάμενος

5. Να συμπληρώσετε τα κενά των προτάσεων ώστε να χαρακτηρίζεται η συντακτική θέση των λέξεων/φράσεων/προτάσεων που δίνονται:

α) τῆς Χερρονήσου: είναι γενική στο Ἐλαιῶντι
β) τῇ νυκτί: είναι δοτικήστο.....
γ) ἐν μετώπῳ: είναι εμπρόθετος προσδιορισμός τουστο.....
δ) εἰσβαίνειν: είναι τελικό απαρέμφατο, αντικείμενο στο
ε) τῆς ἡμέρας: είναι γενική διαιρετική στο
στ) πρὶν αὐταὶ ἦγον: είναι δευτερεύουσα πρόταση.
ε) ὅ τι ποιοῦσιν: είναι δευτερεύουσα.....πρόταση.

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

1. εὐθύς, ἐδειπνοποιῶντο, ἐσήμηνεν, παραβλήματα, ἐποίει, ναυσίν, προεῖπεν, λιμένι, ταχίστας, κατιδόντας: Να γράψετε από μία ομόρριξη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.
2. ορμίσκος, ασιτία, σκεύος, ισημερία, σήμα: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.
3. Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
ἐκέλευσεν	-τής	
παραβάλλον	-ή	
ποιοῦσιν	-τής	
κινήσοιτο	-μα	
παρετάξαντο	-ις	

§§ 25-27

1. Ερμηνευτικές ερωτήσεις

1. Ποια πλεονεκτήματα και ποια μειονεκτήματα των θέσεων που κατείχαν οι αντίπαλοι παρουσιάζει ο Ξενοφώντας στην ενότητα αυτή;
2. Τι προτείνει ο Αλκιβιάδης στους Αθηναίους και σε ποια δεδομένα στηρίζει την πρότασή του;
5. Να εξηγήσετε ποιο ήταν το σχέδιο του Λυσάνδρου, όπως φαίνεται στην § 27 και σε ποια δεδομένα στηρίχθηκε.
6. Στην § 27 ποια εντολή δίνει ο Λύσανδρος στους αρχηγούς των πλοίων που κατασκόπευαν τους Αθηναίους και ποιος ήταν ο σκοπός του;
7. **καταφρονοῦντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ ἀντανήγην:** Τι δηλώνει με τη φράση αυτή ο
3. Πώς απαντούν οι στρατηγοί στον Αλκιβιάδη και πώς κρίνετε την απάντησή τους;
4. Γιατί οι Αθηναίοι στρατηγοί απέρριψαν την πρόταση του Αλκιβιάδη;

Ξενοφών και τι προοικονομεί η στάση των Αθηναίων;

8. Να αξιολογήσετε την παραίνεση του Αλκιβιάδη και την απόρριψή της από τους Αθηναίους στρατηγούς (§§ 25-26) με βάση το σχέδιο επίθεσης που αναπτύσσει στην § 27 ο Λύσανδρος.

3. Γραμματικές ερωτήσεις

1. Να γράψετε τις παρακάτω φράσεις μεταφέροντας όλες τις κλιτές λέξεις στον αντίθετο αριθμό:

α) **οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν:**

β) **καὶ ὁ μὲν ὄχρητο:**

γ) **ἐπὶ ἀν κατῖδωσιν αὐτοῦ ἐκβεβηκότας:**

2. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το λάθος:

- νῦν: είναι επίρρημα / σύνδεσμος
- λιμένα: είναι ουσιαστικό β' κλίσης / γ' κλίσης
- μὲν: είναι συμπλεκτικός / αντιθετικός σύνδεσμος
- οὗ (ὄντες ναυμαχήσετε): είναι αναφορικό επίρρημα / αντωνυμία
- μᾶλλον: είναι επίρρημα συγκριτικού βαθμού / θετικού βαθμού
- ὅπερ: είναι δεικτική αντωνυμία / αναφορική αντωνυμία
- ἀντανήγην: είναι οριστ. παρατ. / οριστ. αορ. β' του ρ. ἀντανάγω
- ἄραι: είναι απαρέμφ. ενεστώτα / απαρέμφ. αορίστου του ρ. αἴρω

3. **αἰγιαλῷ, λιμένα, πόλει, στρατηγοί, τειχῶν, νεῶν:** Να τοποθετήσετε κατά κλίση τα ουσιαστικά στον πίνακα που ακολουθεί και να γράψετε την αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού:

Β' κλίση		Γ' κλίση	

4. **κατιδών, ἔχοντας:** Να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο όλων των εγκλίσεων του αορίστου β' στον παρακάτω πίνακα:

Αόριστος β'			
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική

5. Στον παρακάτω πίνακα να συμπληρώσετε τον αντίστοιχο ρηματικό τύπο με αυτόν που δίνεται στους χρόνους που ζητούνται:

Ενεστώς	Μέλλον	Αόριστος	Παρακείμενος
		ἐκέλευσα	
	ναυμαχήσετε		
		κατιδών	

6. **ἐκάστην ἡμέραν:** Να γράψετε τη συνεκφορά στις υπόλοιπες πτώσεις του ενικού αριθμού.

7. **ὅπερ, ταῦτα:** Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις των τριών γενών στον ίδιο αριθμό.

8. **πολύ, μᾶλλον:** Να γράψετε τους άλλους βαθμούς των επιρρημάτων.

9. Στον παρακάτω πίνακα να συμπληρώσετε τον αντίστοιχο ρηματικό τύπο με αυτόν που δίνεται στους χρόνους που ζητούνται:

Ενεστώς	Μέλλον	Αόριστος	Παρακείμενος
		ἄραι	
		ἐποίησαν	

3. Συντακτικές ασκήσεις

1. Να τοποθετήσετε τις μετοχές των παρ. 25-26 στον παρακάτω πίνακα και να σημειώσετε

- α) για τις κατηγορηματικές το ρηματικό τύπο από τον οποίο εξαρτώνται,
β) για τις επιρρηματικές τη σχέση που δηλώνουν.

Επιθετικές	Κατηγορηματικές	Επιρρηματικές

2. Να συμπληρώσετε τα κενά των παρακάτω προτάσεων, ώστε να χαρακτηρίζεται το είδος των παρεμφάτων και η συντακτική τους θέση.

- ὄρμεῖν: είναι απαρέμφατο, στο ἔφη.
- μεθορμίσαι: είναι απαρέμφατο, στο παρήνει.
- ἀπιέναι: είναι απαρέμφατο, στο ἐκέλευσαν.
- στρατηγεῖν: είναι απαρέμφατο, στο

4. Λεξιλογικές ασκήσεις

1. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με την ομόρριζή της στη Β' στήλη (δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν).

Α' ΣΤΗΛΗ	ΡΗΜΑΤΑ
1. κατιδών	α) αργυρώνητος
2. ναυμαχήσετε	β) ιδέα
3. ἐκβεβηκότας	γ) εκποίηση
4. ὠνούμενοι	δ) ἐκβαση
5. ἐποίησαν	ε) ναυπηγός
	στ) κατάθεση
	ζ) επιβίβαση

2. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με την ομόρριζή της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. νεῶν	α) ἀφρων
2. ἀσπίδα	β) ορμίσκος
3. παρήνει	γ) ναός
4. καταφρονούντες	δ) ἐπαινος
5. ὄρμεῖν	ε) προάσπιση
	στ) νηοπομπή
	ζ) ορμόνη

3. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με την αντώνυμή της στη Β' στήλη (δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν):.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ

1. ἀπέρχομαι	α) πωλῶ
2. πόρρωθεν	β) εισπλέω
3. ἀποπλέω	γ) ἐμβαίνω
4. ὠνούμαι	δ) ἔρχομαι
5. ἐκβαίνω	ε) ἀγοράζω
	στ) διαβαίνω
	ζ) ἐγγύθεν

4. Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
βούλησθε	-ις	
ἐποίουν	-μα	
ἐκέλευσαν	-τής	
στρατηγεῖν	-ός	
καταφρονούντες	-ις	

5. **καθορῶ, πεντεκαίδεκα, στρατηγός, καταφρονῶ, ἀντανάγω:** Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις στα συνθετικά τους.
6. **ιδέα, ἄρση, εκτελωνισμός, βούληση, σχετικός, προφήτης, συμπολίτης, εισιτήριο, πλοηγός, ρίψασπις:** Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.
7. **νεῶν, βούλησθε, στρατηγεῖν, ἡμέρα, ἐσκεδασμένους, ὀρμούντας, ἔχοντας, παρήνει, εἶπε, κατιδῶσιν:** Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

1. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Θα μπορούσαν να αποφύγουν οι Αθηναίοι τον αιφνιδιασμό των Σπαρτιατών; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
2. *Τὰ πράγματα τῶν Ἀθηναίων διεφθαρμένα:* Τι σημαίνει η φράση για την έκβαση του (Πελοποννησιακού) πολέμου; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.
3. Να αξιολογήσετε τη σημασία της ήττας των Αθηναίων.
4. Λαμβάνοντας υπόψη σας τη φήμη της ναυτικής δύναμης των Αθηναίων, πώς ερμηνεύετε την επιτυχία του Λυσάνδρου, όπως παρουσιάζεται στη συγκεκριμένη ενότητα; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
5. Ποιο ήταν, σύμφωνα με την εξέλιξη των γεγονότων, το βασικό σφάλμα των ηττημένων;
6. *ἔσημανε, ἔλαβε, συνέλεξε:* Με βάση τα ρήματα αυτά να παρουσιάσετε συνοπτικά τις ενέργειες του Λυσάνδρου.
7. Να παρουσιάσετε και να σχολιάσετε τις ενέργειες του Κόνωνα.
8. Πόσα πλοία των Αθηναίων σώθηκαν και με ποιο τρόπο;
9. *Πάραλος:* Ποια ήταν η αποστολή της στην αρχαία Αθήνα;

2. Γραμματικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Στις παρακάτω προτάσεις να ελέγχετε την ορθότητα του γραμματικού προσδιορισμού των λέξεων που δίνονται, διαγράφοντας το σκέλος που περιέχει το λάθος.

- *δίκροτοι:* είναι ουσιαστικό / επίθετο β' κλίσης
- *πλείστους:* είναι επίθετο υπερθετικού / συγκριτικού βαθμού
- *κατασχών:* είναι μετοχή αορ. β' / ενεστώτα του ρ. *κατέχω*
- *εἷς:* είναι πρόθεση / αριθμητικό
- *ἔφυγον:* είναι οριστ. παρατατικού / οριστ. αορίστου β' του ρ. *φεύγω*
- *πράγματα:* είναι ουσιαστικό γ' / β' κλίσης

2. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α με το γραμματικό τους προσδιορισμό στη στήλη Β. Ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει.

Α

Β

1. <i>διεσκεδασμένων</i>	α) επίθετο β' κλίσης
2. <i>κεναί</i>	β) ουσιαστικό α' κλίσης
3. <i>ἔλαβε</i>	γ) απόλυτο αριθμητικό
4. <i>ἰστία</i>	δ) μετοχή παρακειμένου
5. <i>ὄκτώ</i>	ε) οριστική αορίστου α'
6. <i>βοηθεῖν</i>	στ) ουσιαστικό β' κλίσης
7. <i>συνέλεξεν</i>	ζ) οριστική αορίστου β'

η) *απαρέμφατο* ενεστώτα

3. Να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο των εγκλίσεων του αορίστου β' των παρακάτω ρηματικών τύπων:

Αόριστος β'				
	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
<i>ἔχων</i>				
<i>ἰδών</i>				
<i>ἔλαβε</i>				
<i>φεύγων</i>				

4. *ταχίστην, πλείστους, μεγάλη, πλήρεις:* Να τοποθετήσετε τα επίθετα στον παρακάτω πίνακα και να συμπληρώσετε τους άλλους βαθμούς στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση.

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός

3. Συντακτικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Να χαρακτηρίσετε τη συντακτική θέση των κύριων ονομάτων του κειμένου.
2. Να εντοπίσετε στο κείμενο και να χαρακτηρίσετε τους ομοιόπτωτους ονοματικούς προσδιορισμούς (παράθεση, επεξήγηση, επιθετικός και κατηγορηματικός προσδιορισμός).

3. Διεσκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων: Να χαρακτηρίσετε τη μετοχή και να αιτιολογήσετε την πτώση της.

4. Στις παρακάτω προτάσεις να ελέγξετε την ορθότητα του συντακτικού προσδιορισμού των λέξεων που δίνονται, διαγράφοντας το σκέλος που περιέχει το λάθος.

1. πλεῖν: είναι ειδικό απαρέμφατο / τελικό απαρέμφατο
2. τῶν νεῶν: είναι γενική διαιρετική / γενική κτητική
3. παντελῶς: είναι επιρρ. προσδιορισμός που δηλώνει ποσό / τρόπο
4. κεναί: είναι επιθ. προσδ. / κατηγορούμενο (στο αἰ δὲ νῆες)
5. τῶν Ἀθηναίων: είναι γενική υποκειμ. / γενική κτητική (στο πράγματα)
6. διεφθαρμένα: είναι μτχ. κατηγορηματική / επιθετική από το ἔγνω
7. ταῖς ναυσί: είναι δοτική της συνοδείας / δοτική του μέσου
8. ἀπαγγελοῦσα: είναι επιθετική μετοχή / τελική μετοχή

5. Α. Να επιλέξετε τη σωστή απάντηση σημειώνοντας Χ στο αντίστοιχο τετράγωνο.

ἡ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν ἑπτὰ πλήρεις ἀνήχθησαν ἀθροαὶ καὶ ἡ Πάραλος. Το ἀθροαὶ προσδιορίζει το εννοούμενο υποκείμενο του ἀνήχθησαν, νῆες, και είναι:

- επιθετικός προσδιορισμός
- κατηγορηματικός προσδιορισμός
- επιρρηματικό κατηγορούμενο που δηλώνει τρόπο
- προληπτικό κατηγορούμενο ή του αποτελέσματος

B. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

1. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με την αντώνυμή της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

A' ΣΤΗΛΗ	B' ΣΤΗΛΗ
1. ἀποπλέω	α) μικρά
2. μεγάλα	β) ἡγοῦμαι
3. πλεῖστος	γ) ὀρμίζομαι
4. πλήρης	δ) εἰσπλέω
5. ἀνάγομαι	ε) κενή
	στ) ὀλίγιστος
	ζ) ἐξάγομαι

2. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με τη συνώνυμή της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

A' ΣΤΗΛΗ	B' ΣΤΗΛΗ
1. συλλέγω	α) καταστρέφω
2. βοηθῶ	β) ἀπέρχομαι
3. γινώσκω	γ) ἔρχομαι
4. φεύγω	δ) συνάγω
5. διαφθείρω	ε) ἐπικουρῶ
	στ) διαλέγω
	ζ) ἐπίσταμαι

3. Να σχηματίστε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
ἔφυγον	-άς	
ἀνήχθησαν	-ή	
διεφθαρμένων	-ά	
ἔλαβεν	-ις	
ἀπαγγελοῦσα	-ία	

4. ἐπίπλους, δίκροτος, συλλέγω, διαφθείρομαι, κατέχω: Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις στα συνθετικά τους.

5. ναῦς, ἀνήχθησαν, ἰστία, ἀπέπλευσε, ἀπαγγελοῦσα, ἔχων, ἰδών, ἔλαβεν, πράγματα, μεγάλα: Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις

6. συμπλήρωμα, παραλήπτης, γεωμετρία, διαφυγή, ιστός, επιτάχυνση, πλοηγός, γαιοκτήμονας, ιστιοφόρο, ναύλος: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

§§ 30-32

1. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Σε ποιες ενέργειες προβαίνει ο Λύσανδρος σύμφωνα με τη διήγηση του Ξενοφώντα σ' αυτές τις παραγράφους;
2. Μετά τη νίκη του ο Λύσανδρος συγκαλεί **συνέλευση των συμμάχων** : α) ποιο ήταν το **θέμα** της β) με ποιες **διαδικασίες** εξελίχθηκε γ) ποιες **αποφάσεις** έλαβε;
3. **ένταυθα δὴ κατηγορίαὶ ἐγένοντο πολλὰ τῶν Ἀθηναίων** : ποιες **κατηγορίες** διατυπώθηκαν από τους συμμάχους των Σπαρτιατῶν εναντίον των Αθηναίων. Ποια από αυτές τις κατηγορίες νομίζετε ότι έπαιξε το σπουδαιότερο ρόλο για τις τελικές αποφάσεις που έλαβε η συνέλευση;
4. **ἄ τε ἤδη παρενενομήκεσαν καὶ ἃ ἐψηφισμένοι ἦσαν ποιεῖν** : πώς κρίνετε τις ενέργειες των Αθηναίων εναντίον των αντιπάλων αιχμαλώτων, όπως αυτές αναφέρονται στην παρ. 31;
5. Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η απόφαση της συνέλευσης των συμμάχων εκδικητική; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
6. **Λύσανδρος δὲ ... ἀπέσφαξεν**: Ποια πλευρά του χαρακτήρα του Λυσάνδρου προβάλλεται, κατά τη γνώμη σας, στην τελευταία αυτή περίοδο της παραγράφου και γιατί;
7. Τι δείχνει, κατά τη γνώμη σας, η φράση **ἠτιάθη μέντοι ... τὰς ναῦς** για τη μέθοδο του ιστορικού;
8. Ποιες αποφάσεις έλαβε η συνέλευση των συμμάχων για την τύχη του Φιλοκλή και του Αδειμάντου και για ποιους λόγους;
9. **πλὴν Ἀδειμάντου**: Ο Αδειμαντος, σύμφωνα με το κείμενό σας, είχε διαφορετική τύχη από τους υπόλοιπους Αθηναίους επειδή:
 - α) ακολούθησε από την αρχή φιλοσπαρτιατική πολιτική.
 - β) δε συμμετείχε στις πολεμικές επιχειρήσεις.
 - γ) αντιτάχθηκε στην απάνθρωπη μεταχείριση των αιχμαλώτων.
 - δ) δεν ήταν Αθηναίος.

2. Γραμματικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Να αναγνωρίσετε τις **αντωνυμίες** του κειμένου και να γράψετε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό.
2. **ἔλαβε, ἔπεμψε, παθεῖν** : Να γράψετε τα απαρέμφατα όλων των χρόνων της ίδιας φωνής.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ			
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ			
ΑΟΡΙΣΤΟΣ			
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ			

3. **ἔλαβε, διέφθειρεν, παθεῖν** : Να γράψετε τις μετοχές όλων των χρόνων της ίδιας φωνής.

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ			
ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ			
ΑΟΡΙΣΤΟΣ			
ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ			

4. Να μεταφερθούν στον άλλο αριθμό οι παρακάτω φράσεις:

α. ὃς ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλε β. ἃ ἤδη παρενενομήκεσαν γ. μόνος ἐπελάβετο τοῦ ψηφίσματος δ. τί εἶη ἄξιος παθεῖν;
4. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον κατάλληλο τύπο των λέξεων που δίνονται σε παρένθεση:
 - Λύσανδρος (ἢ ναῦς, πληθυντικός) εἰς Λάμψακον (ἀπάγω, μετοχή αορίστου), (πέμπω, ενεστώς) Θεόπομπον εἰς (Λακεδαίμων).
 - Ταῦτα (ψηφίζομαι, μέσος αορίστος) Ἀθηναῖοι ποιεῖν.

3. Συντακτικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. **τῶν στρατηγῶν, ἡμέρα, εἰς Λακεδαίμονα, μετὰ ταῦτα, τοὺς συμμάχους, περὶ τῶν αἰχμαλώτων, τοὺς ἄνδρας, ἀποκτεῖναι, τῶν χειρῶν, παρανομεῖν**: Να προσδιορίσετε τη συντακτική θέση των ὀρων στο κείμενο.
2. **ἀπαγγελοῦντα, ἀφικόμενος, λαβόντες, ἀρξάμενος**: Να αναγνωρίσετε το είδος και τη συντακτική θέση των μετοχῶν στο κείμενο.
3. Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε τους ομοιόπρωτους προσδιορισμούς του κειμένου.

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

1. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με την ομόρριζή της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. ἀποκόπτειν	α) προβολή
2. κατακρημνίσαι	β) άφθαρτος
3. βουλεύεσθαι	γ) γκρεμός
4. διέφθειρεν	δ) πατροκτόνος
5. ἀποκτείνει	ε) κόμμα
	στ) απόκτημα
	ζ) διαβούλευση

2. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με τη συνώνυμή της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. ἀφικνοῦμαι	α) άποκοπή
2. κατηγορία	β) προστάτω
3. άποτομή	γ) φεύγω
4. κελεύω	δ) άναγγέλλω
5. άπαγγέλλω	ε) έρχομαι
	στ) μομφή
	ζ) πράττω

3. Να σχηματίσετε παράγωγα επίθετα της αρχαίας ελληνικής με τις κατάληξεις που δίνονται.

λέξεις	κατάληξη	παράγωγο επίθετο
ληστής	-ικός	
ήμέρα	-ήσιος	
πᾶς	-οῖος	
άνήρ	-εῖος	
στρατηγός	-ικός	

4. Να σχηματίστε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
κατειργάσατο	-τήριον	
παρενενομήκεσαν	-ία	
προδοῦναι	-της	
ἔπεμψε	-ός	
ἔδοξεν	-α	

5. Να σχηματίστε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους ένα ομόρριζο ουσιαστικό (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
κατειργάσατο	-τήριον	
βουλεύεσθαι	-μα	
ἔπεμψε	-ή	
ἀφικόμενος	-ις	

6. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό και επίθετο (απλό ή σύνθετο) της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις.

Λέξεις	Ουσιαστικά	Επίθετα
ναῦς		
ληστής		
στρατηγός		
άνήρ		
παρανομῶ		

7. **αιχμάλωτος, άπαγγέλλω, άφικνοῦμαι, έπιλαμβάνομαι, έκκλησία:** Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις στα συνθετικά τους.

8. **απαγωγή, αντίληψη, άφιξη, αποκοπή, ψήφος, άλωση, δόγμα, έπίδοση:** Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

9. **άπήγαγεν, άθροίσας, λαβόντες, παρενενομήκεσαν, προδοῦναι:** Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ, παρ 1-4

ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[1] ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες. οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι.

[2] Λύσανδρος δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινα που ἄλλον ἴδιοι Ἀθηναῖον, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διδοὺς ἐκεῖσε μόνον πλείους ἀσφάλειαν, ἄλλοθι δ' οὐ, εἰδὼς ὅτι ὅσῳ ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, θᾶπτον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσσεσθαι. καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνοιο Σθενέλαον ἀρμοστήν Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.

[3] ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο ἡ συμφορὰ, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῶ ἐτέρῳ παραγγέλλων: ὥστ' ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτούς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίους τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκία, καὶ Ἰστιαίας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων.

[4] τῇ δ' ὕστεραία ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἧ ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχωᾶσαι πλὴν ἑνὸς καὶ τὰ τείχη εὐτρεπίξειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τὰλλα πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν. καὶ οὗτοι μὲν περὶ ταῦτα ἦσαν.

1 Αφού ρύθμισε την κατάσταση στη Λάμψακο, ο Λύσανδρος ἐπλευσε εναντίον του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας. Και οι κάτοικοι τον υποδέχθηκαν, αφού ἄφησαν ελεύθερους τους φρουρούς των Ἀθηναίων προστατευμένους από σπονδές (:συμφωνία). Και όσοι είχαν προδώσει το Βυζάντιο στον Ἀλκιβιάδη τότε ἔφυγαν στον Πόντο και ὕστερα στην Αθήνα και ἔγιναν Ἀθηναῖοι πολίτες.

2 Και ο Λύσανδρος και τους φρουρούς των Ἀθηναίων και ὅποιον ἄλλο Ἀθηναῖο ἐβλεπε κάπου, τους ἔστειλε στην Αθήνα, δίνοντάς τους (: παραχωρώντας τους) ἀσφάλεια μόνο εἰάν ἐπλεαν για εκεί και ὄχι αλλού, επειδή γνώριζε ὅτι ὅσο περισσότεροι συγκεντρωθούν στην πόλη (της Ἀθήνας) και στον Πειραιᾶ, (τόσο) ταχύτερα θα υπάρξει ἔλλειψη εφοδίων. Και αφού ἄφησε ως ἀρμοστή (:διοικητή) του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας τον Σθενέλαο τον Λάκωνα, ο ἴδιος ἀπέπλευσε στη Λάμψακο και ἐπισκεύαζε τα πλοία του.

3 Στην Αθήνα, ὅταν ἔφτασε ἡ Πάραλος μέσα στη νύχτα, ανακοινωνόταν ἡ συμφορὰ και θρήνος δια μέσου των μακρῶν τειχῶν ἔφτανε στην πόλη, καθὼς ο ἕνας το ανακοίνωνε (:μετέδιδε) στον ἄλλον. Ἐτσι, ἐκείνη τη νύχτα κανεὶς δεν κοιμήθηκε, ὄχι μόνο γιατί θρηνοῦσαν ὅσους εἶχαν χαθεῖ, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο ἀκόμη τους ἴδιους τους εαυτούς τους, επειδή νόμιζαν ὅτι θα πάθουν αὐτὰ που ἔκαναν στους Μηλίους, που ἦταν ἀποικοὶ των Λακεδαιμονίων, αφού τους νίκησαν με πολιορκία, και στους κατοίκους της Ἰστιαίας και της Σκιώνης και της Τορώνης και της Αἰγίνας και πολλοὺς ἄλλους ἀπό τους Ἑλληνας.

4 Και την ἐπόμενη μέρα ἔκαναν συνέλευση (: ἐκκλησία του δήμου), στην οποία αποφασίστηκε να φράξουν με χώμα τα λιμάνια ἐκτός ἀπό ἕνα και να ἐπισκευάσουν τα τείχη και να ἐγκαταστήσουν φρουρές και να προετοιμάσουν σε ὅλα τα ἄλλα την πόλη για πολιορκία. Και αὐτοὶ ἀσχολοῦνταν με αὐτὰ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ 2, 1-4

§1-2 Μετά τη συντριπτική ήττα των Αθηναίων, κυρίαρχος της πολιτικής κατάστασης είναι ο Λύσανδρος. Στόχος του είναι η κατάληψη της Αθήνας. Δε βιάζεται όμως («**ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα**», §1, στην είσοδο του Βοσπόρου). Οι κινήσεις του καταγράφονται στον παρατατικό (§1-2): επειδή όμως δεν είναι απλώς στρατιωτικές αλλά έχουν και πολιτική σκοπιμότητα, εντάσσονται σ' ένα πλαίσιο άλλων ενεργειών και κινήσεων: αυτό το πλαίσιο συνθέτουν οι δευτερεύοντες όροι, και κυρίως οι επιρρηματικές μετοχές.

§1 τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο Η Λάμψακος είχε καταληφθεί με έφοδο από τους Σπαρτιάτες: τώρα που αποσύρεται ο σπαρτιατικός στόλος από την περιοχή, ο Λύσανδρος εξασφαλίζει την κατοχή της πόλης. επιδιώκει να μετατρέψει τη Λάμψακο σε μια σταθερή βάση για τα συμφέροντα της Σπάρτης στην περιοχή του Ελλήσποντου. Γι' αυτό ρυθμίζει την πολιτική κατάσταση στην πόλη διορίζοντας ως κυβερνήτες δέκα ολιγαρχικούς (=δεκαρχία), που ήταν άνθρωποι έμπιστοι της Σπάρτης.

ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα: Οι δύο πόλεις βρίσκονταν σε μια ιδιαίτερα στρατηγική θέση, στην είσοδο του Βοσπόρου, και η Σπάρτη έχει κάθε λόγο να ενδιαφέρεται για τον έλεγχό τους. Επιπλέον η απώλεια των δύο πόλεων αποτελούσε σημαντικό πλήγμα για την Αθήνα, αφού αποκλειόταν η δίοδος των εμπορικών πλοίων που μετέφεραν σιτάρι. Από την άλλη οι κάτοικοι αντιλαμβάνονται την ισχυρή θέση πλέον στην οποία βρίσκεται η Σπάρτη, και προσπαθούν να αποτρέψουν τα χειρότερα, υποδεχόμενοι τους Σπαρτιάτες (**οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο**).

καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνας Σθενέλαον ἄρμοστήν Λάκωνα : Η τοποθέτηση του αρμοστή επιβεβαιώνει την κυριαρχία των Λακεδαιμονίων στην περιοχή. Οι αρμοστές ήταν στρατιωτικοί και πολιτικοί άρχοντες που διοικούσαν τις πόλεις που κατελάμβανε η Σπάρτη

τοὺς τῶν Αθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες Οι κάτοικοι του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας παρέδωσαν τις πόλεις τους στον Λύσανδρο, αφού εξασφάλισαν με συμφωνία («σπονδές») ασφαλή αποχώρηση για τους άντρες της αθηναϊκής φρουράς. Παρά τη διαφορά του πολιτεύματος ανάμεσα στη Σπάρτη και στην Αθήνα και παρά τη βιαιότητα των συγκρούσεων υπήρχαν **θεσμοί** σεβαστοί από τους αντιπάλους, όπως **οι σπονδές:** αντιπρόσωποι των αντιπάλων κατέληγαν σε συμφωνία που την επισφράγιζαν με σπονδές προς τιμήν των θεών, τους οποίους καλούσαν ως μάρτυρες για την τήρησή της. Έτσι, αυτοί που αποχωρούσαν μετά από πολιορκία και παράδοση, ήταν ασφαλείς ως προστατευόμενοι των θεών. Ο όρος **υπόσπονδος** αναφέρεται σε ηττημένους που παραδόθηκαν στους νικητές ή σε νεκρούς πολέμου, που οι δικοί τους ζήτησαν από τους νικητές άδεια να παραλάβουν τα σώματα για ταφή.

οἱ δὲ προδόντες: Ο αθηναϊκός στόλος υπό τον Αλκιβιάδη είχε πολιορκήσει το φθινόπωρο του 409 π.Χ. το Βυζάντιο, στο οποίο αρμοστής ήταν ο Σπαρτιάτης Κλέαρχος, δυσκολευόταν όμως να πετύχει την εκπόρθησή του: σε κάποια όμως απουσία του Λακεδαιμόνιου αρμοστή από την πόλη, πέντε Βυζάντιοι πολίτες μην αντέχοντας να βλέπουν το θανατικό που είχε πέσει στην πατρίδα τους εξαιτίας της πείνας, άνοιξαν τη νύχτα τις πύλες της πόλης και μπήκαν μέσα οι Αθηναίοι. Οι πέντε εκείνοι πολίτες θεωρήθηκαν ως προδότες, και τώρα, με την κατάληψη του Βυζαντίου από τον Λύσανδρο, κατέφυγαν πρόσφυγες πρώτα στον Πόντο κι ύστερα στην Αθήνα, μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας.

§2 θᾶπτον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσσεσθαι : «ότι πιο γρήγορα θα παρουσιαστεί πλήρης έλλειψη τροφίμων». Η Αθήνα, πολιορκημένη από τη στεριά δέκα χρόνια περίπου, ανεφοδιαζόταν με τον εμπορικό της στόλο από τη Θράκη και τον Εύξεινο Πόντο. Με τον έλεγχο του Ελλήσποντου, όμως, Λύσανδρος απέκοψε τους θαλάσσιους δρόμους ανεφοδιασμού, και υποχρεώνοντας όσους Αθηναίους έβρισκε να πάνε στην Αθήνα επιδεινώσε έτσι το επισιτιστικό πρόβλημα της πολιορκημένης πόλης.

τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν: Ο Λύσανδρος κατάλαβε από την πρώτη στιγμή ότι χωρίς ναυτικό ισχυρό δεν ήταν δυνατό να ηττηθεί η Αθήνα και να τελειώσει ο πόλεμος: γι' αυτό όλες του οι προσπάθειες στράφηκαν από την αρχή στο να ναυπηγηθούν τριήρεις και να επανδρωθούν με κατάλληλα πληρώματα. Τώρα επιδιώκει την καλύτερη προετοιμασία για την τελική αναμέτρηση.

§3 Η καταγραφή των αντιδράσεων στο στρατόπεδο των ηττημένων, μέσα στην πολιορκημένη Αθήνα, γίνεται με ανάλογη τεχνική όπως στις 1-2. Η αναγγελία της συμφοράς, οι πρώτες εντυπώσεις δίνονται με

«κινηματογραφικό» τρόπο, σε χρόνο παρατατικό και με μετοχές ενεστώτα. Οι μετοχές και εδώ προσδιορίζουν και δίνουν το βάθος της πρώτης αντίδρασης.

οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διήκεν · Την πορεία της είδησης από το λιμάνι του Πειραιά ως την πόλη της Αθήνας καταγράφουν με απaráμιλλο τρόπο οι αλληπάλληλοι εμπρόθετοι προσδιορισμοί.

οὐδείς ἐκοιμήθη ... οὐ μόνον ἀλλὰ ... Μηλίους τε ... καὶ ... καὶ ... καὶ ... καὶ · Η απόλυτη έκφραση (οὐδείς ἐκοιμήθη), η δυσοίωνα αντίθεση (οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτούς) και το πολυσύνδετο σχήμα (Μηλίους τε ... καὶ Ἰστιαίας καὶ Σκιωναίους καὶ Τορωναίους καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων) αποδίδουν την οδύνη αλλά και τις μαύρες σκέψεις των Αθηναίων.

Μηλίους... Αἰγινήτας Οι κάτοικοι της Μήλου ήταν άποικοι των Λακεδαιμονίων αλλά έμειναν ουδέτεροι κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο. Οι μικρές πόλεις **Ἰστιαία** (στη βόρεια Εύβοια), **Σκιώνη** και **Τορόνη** (στη Χαλκιδική) είχαν αποστατήσει από την αθηναϊκή συμμαχία. Η **Αίγινα**, μικρό κράτος, ισχυρός όμως εμπορικός αντίπαλος της Αθήνας, ακολουθούσε πάντα φιλολακωνική πολιτική. Χαρακτηριστικά είναι τα παρακάτω αποσπάσματα από το έργο του Θουκυδίδη, όπου εικονίζονται παραστατικά η αλαζονεία και η απανθρωπία των ισχυρών κρατών απέναντι στα μικρά, ανίσχυρα κράτη και κυρίως σε περίοδο πολέμου: α) «καὶ οἱ Αθηναῖοι ἀφού πέρασαν πάλι στην Εύβοια με στρατηγὸν τον Περικλή την κατέστρέψαν ὅλη, καὶ ἀφού ἐδιώξαν ἀπό τα σπίτια τους τους κατοίκους της Ἰστιαίας, κατέλαβαν τὴ γῆ τους .(Θουκ. 1,114) β) «Το ἴδιο καλοκαίρι οἱ Αθηναῖοι, ἀφού κατέλαβαν τὴ Σκιώνη, σκότωσαν τους ἐνήλικους ἄνδρες και πούλησαν ως δούλους τα παιδιά και τις γυναίκες και τὴ γῆ τους τὴν παρέδωσαν στους Πλαταιεῖς»(Θουκ. 5, 32) γ) «οἱ Αθηναῖοι σκότωσαν ὅσους ἐνήλικους Μηλίους συνέλαβαν και πούλησαν ως δούλους τα παιδιά και τις γυναίκες και εγκατέστησαν ἀργότερα στη Μήλο πεντακόσιους ἀποίκους»(Θουκ. 5, 116)

§4 Τῇ δ' ὕστεραία... Την επόμενη μέρα όμως, συγκαλείται η Εκκλησία του Δήμου και παίρνει έκτακτα μέτρα. Μετά τις πρώτες εντυπώσεις οι Αθηναῖοι συνέρχονται και δραστηριοποιούνται. Η χρήση των απαρεμφάτων, με το πολυσύνδετο «ἔδοξε... ἀποχῶσαι... καὶ εὐτρεπίζειν, καὶ... ἐφιστάναι, καὶ... παρασκευάζειν», που δηλώνουν τις αποφάσεις της Εκκλησίας, αποδίδουν τὴ δραστηριότητα μετά την απελπισία και τον θρήνο.

ἐκκλησίαν ἐποίησαν ἐν ἧ ἔδοξε... Τις αποφάσεις τις πήρε το σύνολο των πολιτών, η Εκκλησία, που ήταν το κύριο νομοθετικό ὄργανο της Αθηναϊκής δημοκρατίας και αποφάσιζε, μετά από εισηγήσεις των βουλευτῶν και ἄλλων πολιτικῶν, για ὅλα τα σημαντικά θέματα (αποφάσιζε για πόλεμο ή ειρήνη, ἐνέκρινε ή ἀπέρριπτε νόμους και ἄρχοντες, δίκαιζε υποθέσεις ιεροσυλίας, προδοσίας, εξοστρακισμού κ.α.)... Σε αυτή συμμετείχαν ὅλοι οἱ Αθηναῖοι πολίτες ηλικίας ἄνω των 21 ετῶν. Οι συνελεύσεις της διακρίνονταν σε τακτικές και έκτακτες. Οι συνεδριάσεις γίνονταν συνήθως στο λόφο της Πνύκας, απέναντι από την Ακρόπολη. Τα ἐπίσημα κείμενα των αποφάσεων της Εκκλησίας ἄρχιζαν με τὴ φράση: «ἔδοξε τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ».

τούς τε λιμένας ἀποχῶσαι πλὴν ἑνός: Τα λιμάνια της Αθήνας ήταν πέντε : α). του Φαλήρου (Φαληρικός ὄρμος) β). της Μουνιχίας (σημερινό Τουρκολίμανο), γ). της Ζέας (σημερινό Πασαλιμάνι), δ) του Πειραιῶς ή το Εμπόριον και ε). του Κανθάρου.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ 2, 1-4

§§ 1-2

1. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Σε ποιες ενέργειες προβαίνει ο Λύσανδρος μετά τὴ νίκη του στους Αιγός Ποταμούς και ποιος είναι ο σκοπός των ενεργειῶν του αυτών; Να δικαιολογήσετε τὴν ἀπάντησή σας αναφέροντας συγκεκριμένα χωρία του κειμένου.
2. Α)Με ποιο τρόπο έγινε μεταβολή πολιτεύματος στο Βυζάντιο και τὴ Χαλκηδόνα; Β) Για ποιους λόγους νομίζετε ὅτι οἱ κάτοικοι του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας ὑπεδέχοντο τὸ Λύσανδρο;
3. Τι ἀπέγιναν οἱ κάτοικοι του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας που δεν συμφώνησαν με τὴν παράδοση τῆς πόλης τους στο Λύσανδρο;
4. ὑποσπόνδους ἀφέντες: Πῶς συμπεριφέρθηκε ο Λύσανδρος στους Αθηναῖους φρουρούς του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας και προς ὅποιον ἄλλο Αθηναῖο συναντούσε και γιατί;

5. Ο Λύσανδρος έστειλε στην Αθήνα τους Αθηναίους από τις πόλεις που κυριεύε ή από όπου τους έβρισκε. Ποια ήταν η πρόφαση και ποια η πραγματική αιτία της ενέργειάς του αυτής;

6. Ποια αξία είχαν για τους αρχαίους Έλληνες οι σπονδές και πόσο λαμβάνονται υπόψη στα γεγονότα που εξιστορούνται στο συγκεκριμένο κείμενο;

7. Μπορείτε να υποθέσετε τι κατάσταση επικρατούσε στην Αθήνα μετά τη νίκη του Λυσάνδρου στους Αιγός Ποταμούς; Να διατυπώσετε την άποψή σας λαμβάνοντας υπόψη και το γεγονός ότι η πόλη ήταν ήδη πολιορκημένη από τους Σπαρτιάτες.

8. Τι ρόλο έπαιξε η σιτοδεία (η έλλειψη τροφίμων) στην πολιορκία πόλεων κατά τη διάρκεια ενός πολέμου; Να εντοπίσετε το σημείο του κειμένου που συνδέεται με αυτό και να δώσετε ένα (τουλάχιστον) παρόμοιο παράδειγμα από τη νεότερη ελληνική ιστορία.

9. Ποια σημασία, κατά τη γνώμη σας, είχε η επισκευή των πλοίων από το Λύσανδρο στη Λάμψακο;

10. Νομίζετε ότι ο Λύσανδρος επέδειξε σκληρή στάση απέναντι στους Αθηναίους φρουρούς του Βυζαντίου και της Καλχηδόνας και απέναντι σε όλους τους Αθηναίους που συναντούσε; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

2. Γραμματικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Να γράψετε τους αρχικούς χρόνους των ρημάτων: *φεύγω, αποπέμνω, καταλείπω, αποπλέω, γίγνομαι*.

3. *ἔφυγον, ἴδοι*: Να γράψετε τα ρήματα στη σωστή θέση του πίνακα που σας δίνεται και να συμπληρώσετε τα κενά στην ίδια φωνή.

	Αόριστος β'			
	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
β' εν.				
γ' εν.				
β' πληθ.				
γ' πληθ.				

2. *ἄστυ, ἄρμωστήν*: Να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις των λέξεων στον ενικό και πληθυντικό αριθμό.

3. Συντακτικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Να βρείτε πώς προσδιορίζεται ο χρόνος στο κείμενο και να εντάξετε κάθε περίπτωση στον παρακάτω πίνακα.

Επίρρημα	Χρονική μετοχή	Χρονικές προτάσεις

2. Να συμπληρώσετε τα κενά ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως η συντακτική λειτουργία των όρων που δίνονται:

- *έκειῖσε*: επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει
- *αὐτός*: είναι στο
- *Βυζαντίου*: είναι γενική
- *ἀσφάλειαν*: είναι στο

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

1. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό και επίθετο (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις.

Λέξεις	Ουσιαστικά	Επίθετα
<i>προδόντες</i>		
<i>συλλεγῶσιν</i>		
<i>κατεστήσατο</i>		
<i>ναῦς</i>		
<i>ὑπεδέχοντο</i>		

2. *ὑποσπόνδους, ἔφυγον, εἰδῶς, συλλεγῶσιν, καταλιπών, κατεστήσατο, ὑπεδέχοντο, ἔφυγον, εἰδῶς, ἄστυ*: Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

3. *αφετηρία, επίδοση, είδηση, σύλλογος, εφαρμόζω, ανάδοχος, φυγάς, προδότης, παρουσία, ναυτικός*: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.

§§ 3-4

1. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. **Πώς έφτασε** στην πόλη της Αθήνας η είδηση της συντριβής των Αθηναίων στους Αιγός Ποταμούς; Να συγκρίνετε τον τρόπο μετάδοσης της είδησης με τους σύγχρονους τρόπους μετάδοσης ειδήσεων και πληροφοριών.

2. **Τι σήμαινε** (ποιες συνέπειες μπορούσε να έχει) για τους Αθηναίους η αναγγελία της συντριβής της ναυτικής τους δύναμης στους Αιγός Ποταμούς; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

3. **Ποια ήταν η πρώτη αντίδραση των Αθηναίων** στην αναγγελία της συντριβής της ναυτικής τους δύναμης στους Αιγός Ποταμούς; Γιατί αντέδρασαν έτσι; Με ποιες λέξεις ή φράσεις δηλώνεται;

4. **οὐδείς έκοιμήθη:** Ποια εντύπωση δημιουργεί στον αναγνώστη η φράση αυτή;

5. Νομίζετε ότι οι Αθηναίοι **ξεπέρασαν πολύ γρήγορα** τον αρχικό πανικό τους από την είδηση της καταστροφής; Από πού φαίνεται αυτό;

6. **έκκλησίαν έποίησαν:** Πώς κρίνετε την ενέργεια αυτή των Αθηναίων; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

7. **Ποια μέτρα** πήραν οι Αθηναίοι προκειμένου να προστατευθούν μετά την ήττα τους στους Αιγός Ποταμούς και πώς κρίνετε τα μέτρα αυτά;

8. **οἷα έποίησαν :** Σε ποιους Έλληνες είχαν συμπεριφερθεί με σκληρό τρόπο οι Αθηναίοι και πώς τους κρίνετε γι' αυτό;

9. **οἷα έποίησαν :** Πώς αξιολογούν τώρα, μετά την ήττα στους Αιγός Ποταμούς, οι Αθηναίοι τη συμπεριφορά τους απέναντι σε πολλούς Έλληνες κατά τη διάρκεια του πολέμου και ποιες συνέπειες εκτιμούν ότι θα υποστούν; Να διατυπώσετε τα συμπεράσματά σας, αφού λάβετε υπόψη σας τον

τρόπο που αντιδρούν στην αναγγελία της καταστροφής.

10. Με ποιους **λεκτικούς τρόπους** επιτυγχάνει να παρουσιάσει ο Ξενοφών **το ψυχολογικό κλίμα** που δημιουργήθηκε στην Αθήνα και τις ενέργειες στις οποίες προέβησαν οι Αθηναίοι μετά την αναγγελία της ήττας τους στους Αιγός ποταμούς; Να τους σχολιάσετε δείχνοντας αν επιβεβαιώνουν ή όχι το χαρακτηρισμό του ύφους του ως «δημοσιογραφικού» (βλ. εισαγωγή σχολικού βιβλίου, σ. 32 και σχόλια, σ. 69).

11. Να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε, με βάση το κείμενο, το περιεχόμενο των προτάσεων σημειώνοντας Σωστό ή Λάθος

α) Η είδηση της ήττας των Αθηναίων έφτασε πρώτα στην Αθήνα και κατόπιν στον Πειραιά.

β) Οι Αθηναίοι μόλις πληροφορήθηκαν την ήττα τους αποφάσισαν να γκρεμίσουν αμέσως τα τείχη της πόλης τους.

γ) Οι Αθηναίοι δέχτηκαν από την αρχή με ψυχραιμία την είδηση της ήττας τους.

δ) Οι Αθηναίοι μετά την ήττα τους περίμεναν παθητικά την εξέλιξη των γεγονότων.

ε) Οι πρώτες ενέργειες των Αθηναίων μετά την ήττα τους αποφασίστηκαν στην εκκλησία του δήμου.

στ) Οι Αθηναίοι είχαν φερθεί σε όλους τους Έλληνες πάντοτε καλά, γι' αυτό δεν πανικοβλήθηκαν από την ήττα τους.

ζ) Ο θρήνος στην Αθήνα ήταν μόνο για τους νεκρούς του πολέμου.

η) Οι Αθηναίοι είχαν υποτάξει με πολιορκία τους Μηλίους.

2. Γραμματικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Να εντοπίσετε στο κείμενο τα ουσιαστικά γ' κλίσης και να τα μεταφέρετε στην ονομαστική ενικού.

2. *οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοῦς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα έποίησαν:* Να ξαναγράψετε το χωρίο μεταφέροντας τους κλιτούς τύπους στον ενικό αριθμό εκτός από τη λέξη *οἷα*.

3. Στις παρακάτω προτάσεις να κυκλώσετε το σωστό:

- *ἀφικομένης:* είναι μετοχή ενεστώτα / μετοχή αορίστου β'
- *πείσεσθαι:* είναι απαρέμφατο μέλλ. του *πείθομαι* / του *πάσχω*
- *ἀπολωλότας:* είναι μετοχή ενεστώτα / μετοχή παρακειμένου
- *Αἰγινήτας:* είναι ουσιαστικό πρώτης / τρίτης κλίσης
- *πολύ:* είναι επίθετο / επίρρημα
- *πλήν:* είναι επίρρημα / καταχρηστική πρόθεση

4. Να μεταφερθούν οι ρηματικοί τύποι στους άλλους χρόνους:

Ενεστώς	νομίζοντες	Παραγγέλλων		Παρασκευάζειν
Μέλλον				
Αόριστος			ἀφικομένης	
Παρακείμενος				

5. *ἔδοξε:* Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις του ενεστώτα και του αορίστου.

6. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα με τις αντωνυμίες του κειμένου :

Αντωνυμία	Είδος αντωνυμίας	Γένος	Αριθμός	Πτώση

3. Συντακτικές ερωτήσεις - ασκήσεις

- Να συμπληρώσετε τις προτάσεις, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως ο συντακτικός ρόλος των όρων που δίνονται.
 - της Παράλον: είναι στο άφικομένης
 - άφικομένης: είναι μετοχή και γενική
 - νυκτός: είναι γενική του
 - τῷ ἑτέρῳ: είναι στο
 - οἷα: είναι του ἐποίησαν
 - πολιορκία: είναι δοτική του
 - τῇ ὕστεραία: είναι δοτική του
 - τὰ τείχη: είναι στο εὔτρεπίζειν.
- Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στον προσδιορισμό της συντακτικής θέσης των όρων που δίνονται:
 - ὥστ' ἐκείνης ... νομίζοντες: είναι κύρια / δευτερεύουσα πρόταση
 - πολύ: είναι επιθετ. / επιρρημ. προσδιορ.
 - ἀποίκους: είναι επιθ. προσδ. / κατηγ. στο υποκ. του ὄντας
 - τῶν Ἑλλήνων: είναι γεν. κτητ. / γεν. διαιρ. από το πολλούς
 - πάντα: είναι κατηγορημ. / επιθετ. προσδ. στο τᾶλλα
 - ἀποχῶσαι: είναι υποκείμενο / αντικείμενο του ἔδοξε

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

- Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με τη συνώνυμή της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. ἄρμοστής	α) συνάγω
2. φρουρός	β) ἔλλειψις
3. ἔνδεια	γ) διοικητής
4. οἷδα	δ) ὄρῳ
5. συλλέγω	ε) κίνδυνος
	στ) φύλαξ
	ζ) ἐπίσταμαι

- συλλέγω, ἀποπλέω, ἐπισκευάζω, ἀφικνοῦμαι, διήκω: Να αναλύσετε τις σύνθετες λέξεις στα συνθετικά τους.
- ἀπέπεμπεν, πλέουσιν, ἐπεσκεύαζεν, ἄρμοστήν, νομίζοντες, ἀφικομένης, παραγγέλλον, ἐκοιμήθη, πενθοῦντες, πείσεσθαι, εἰδῶς, ἄστν, συμφορά, ἀποίκους, πολιορκία: Να γράψετε από μία ομόρριζη λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.
- παράδοση, προάστιο, ἀπώλεια, ευπάθεια, ουσιαστικός, προπομπός, ανεπιτήδειος, πένθος, εκποίηση, επικράτηση: Να συνδέσετε τις λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια.
- φρουρός, συμφορά, τείχος, ἄποικος, πολιορκία: Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ, παρ.16-23

ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[16] τοιούτων δὲ ὄντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἦξει Λακεδαιμονίους πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἕνεκα. πεμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλείω, ἐπιτηρῶν ὅποτε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι τὸν σῆτον ἅπαντα ὅ τι τις λέγοι ὁμολογήσειν.

[17] ἐπεὶ δὲ ἦκε τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχει, εἶτα κελεύει εἰς Λακεδαίμονα ἰέναι: οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὢν ἐρωτῶτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους. μετὰ ταῦτα ἠρέθη πρεσβευτῆς εἰς Λακεδαίμονα αὐτοκράτῳρ δέκατος αὐτός.

[18] Λύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις ἔπεμψεν ἀγγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλην, φυγάδα Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίους εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου.

[19] Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἐρωτώμενοι δὲ ἐπὶ τίνι λόγῳ ἦκοιεν εἶπον ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς. ἐπεὶ δ' ἦκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἣ ἄντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐξαιρεῖν.

[20] Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδεῖν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην ἐφ' ᾧ τά τε μακρὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὅποι ἂν ἠγῶνται.

16 Καὶ καθὼς ἔτσι εἶχε ἡ κατάσταση, ὁ Θηραμένης εἶπε στὴν ἐκκλησία τοῦ δήμου ὅτι, ἀν θέλουν νὰ τον στείλουν στο Λύσανδρο, θὰ ἐπιστρέφει γνωρίζοντας ἀν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπιμένουν γιὰ τὰ τείχη (τὴν κατεδάφιση τῶν τειχῶν), ἐπειδὴ θέλουν νὰ υποδουλώσουν τὴν πόλη ἢ ὡς ἐγγύηση. Καὶ ἀφοῦ τον ἔστειλαν, παρέμενε κοντὰ στο Λύσανδρο γιὰ τρεῖς μῆνες καὶ περισσότερο, περιμένοντας πότε οἱ Ἀθηναῖοι ἐπρόκειτο νὰ συμφωνήσουν με ο,τιδήποτε τους ἔλεγε (: πρότεινε) κανεὶς (δηλ. με οποιονδήποτε ὄρο γιὰ τὴν παράδοσή τους) ἐξαιτίας τῆς παντελοῦς ἔλλειψης σιταριοῦ (:τροφίμων).

17 Καὶ ὅταν ἐπέστρεψε τὸν τέταρτο μῆνα, ἀνακοίνωσε στὴν ἐκκλησία τοῦ δήμου ὅτι ὁ Λύσανδρος τον κρατοῦσε ὡς τότε κι ἔπειτα τον διέταξε νὰ πάει στὴ Σπάρτη· γιατί δὲν ἦταν ἀρμόδιος, γιὰ αὐτὰ που τον ρωτοῦσε, ἀλλὰ οἱ ἔφοροι. Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ἐξελέγη πρεσβευτῆς γιὰ τὴ Σπάρτη με ἀπόλυτη ἐξουσία μαζί με ἄλλους ἐννέα.

18 Καὶ ὁ Λύσανδρος ἔστειλε στους ἐφόρους μαζί με ἄλλους Λακεδαιμονίους τὸν Ἀριστοτέλη, που ἦταν Ἀθηναῖος ἐξόριστος, γιὰ νὰ τους ἀνακοινώσει ὅτι ἀπάντησε στὸν Θηραμένη πως ἐκεῖνοι εἶναι ἀρμόδιοι γιὰ θέματα εἰρήνης καὶ πολέμου.

19 Ὁ Θηραμένης καὶ οἱ ἄλλοι πρεσβευτές, μόλις ἔφτασαν στὴ Σελλασία, ὅταν ἐρωτήθηκαν με ποιο σκοπὸ εἶχαν φτάσει, εἶπαν ὅτι εἶχαν φτάσει με ἀπόλυτη ἐξουσία γιὰ εἰρήνη. Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ οἱ ἔφοροι διέταζαν νὰ τους καλέσουν (στὴν πόλη τῆς Σπάρτης). Καὶ ὅταν πήγαν, συγκάλεσαν συνέλευση, στὴν ὁποία οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ Θηβαῖοι κυρίως, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀπὸ τους Ἑλληνες, ἀντιπρότειναν νὰ μὴ συνθηκολογήσουν με τους Ἀθηναίους, ἀλλὰ νὰ τους ἀφανίσουν.

20 Οἱ Λακεδαιμόνιοι ὁμῶς ἀρνήθηκαν νὰ ἐξανδραποδίσουν πόλη ἐλληνική, που εἶχε κάνει μεγάλο καλὸ στους μεγίστους κινδύνους που εἶχαν βρεῖ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ σκόπευαν νὰ κάνουν εἰρήνη ὑπὸ τὸν ὄρο, ἀφοῦ κατεδαφίσουν (οἱ Ἀθηναῖοι) τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ τείχη τοῦ Πειραιᾶ καὶ παραδώσουν τὰ πλοῖα τους ἐκτὸς ἀπὸ δώδεκα καὶ ἐπιτρέψουν τὴν ἐπιστροφή τῶν ἐξορίστων, ἔχοντας τους ἴδιους ἐχθροὺς καὶ φίλους, νὰ ἀκολουθοῦν τους Σπαρτιάτες καὶ στὴ γῆ καὶ στὴ θάλασσα, οπουδήποτε καὶ ἀν ὀδηγούνται.

[21] Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανέφερον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας, εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεγεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν: οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ.

[22] τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην: προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων ὡς χρὴ πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τείχη περιαιρεῖν. ἀντειπόντων δὲ τινῶν αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην.

[23] μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κατήσαν καὶ τὰ τείχη κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητρίδων πολλῇ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας.

21 Καὶ ὁ Θηραμένης καὶ οἱ πρεσβευτὲς ποὺ ἦταν μαζί του μετέφεραν αὐτὰ στὴν Ἀθήνα. Καθὼς αὐτοὶ εἰσέρχονταν (στὴν Ἀθήνα), κόσμος πολὺς τοὺς περικύκλωνε, ἐπειδὴ φοβόταν μήπως ἐπέστρεψαν ἀπρακτοί· γιατί δὲν χωροῦσε ἄλλη ἀναβολὴ ἐξαιτίας τοῦ πλήθους τῶν νεκρῶν ἀπὸ τοῦ λιμοῦ.

22 Καὶ τὴν ἐπομένη ἀνακοίνωσαν οἱ πρεσβευτὲς με τοὺς ὅρους οἱ Λακεδαιμόνιοι θὰ υπέγραφαν τὴν εἰρήνη. Καὶ ἐξ ὀνόματός τοὺς μιλοῦσε ὁ Θηραμένης, λέγοντας ὅτι πρέπει νὰ υπακούσουν στους Σπαρτιάτες καὶ νὰ κατεδαφίσουν τὰ τείχη. Καὶ ἐπειδὴ μερικοὶ διαφώνησαν, πολὺ περισσότεροὶ ὅμως ἐπιδοκίμασαν, ἀποφασίστηκε νὰ δεχθῶν τὴν εἰρήνη.

23 Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ κατέπλευσε καὶ ὁ Λύσανδρος στὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ ἐξόριστοὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἀρχίσαν νὰ κατεδαφίζουν τὰ τείχη με μεγάλη προθυμία ὑπὸ τοὺς ἡγχοὺς τῶν αὐλῶν τῶν αὐλητρίδων, πιστεύοντας ὅτι ἐκείνη ἡ ἡμέρα ἦταν ἡ ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ 2,16-23

§16-23 : Μετά την ήττα στους Αιγός ποταμούς και την επικείμενη παράδοση της Αθήνας, η κατάσταση δεν είναι τόσο απλή όσο φαίνεται· από τη μια μεριά οι νικημένοι και απ' την άλλη οι νικητές, οι Σπαρτιάτες και οι σύμμαχοι τους. Μέσα στην Αθήνα υπάρχουν εκείνοι που αποκρούουν οποιονδήποτε συμβιβασμό, εκείνοι που δέχονται τον συμβιβασμό με διαφοροποιήσεις ως προς τους όρους αλλά και εκείνοι που χαίρονται για την ήττα (βλ. και §22). Στο στρατόπεδο των νικητών άλλοι θέλουν την πλήρη συντριβή της Αθήνας και άλλοι έχουν τους λόγους τους να είναι μετριοπαθέστεροι (§19-20). Αν συνυπολογισθούν και οι προσωπικές φιλοδοξίες ή τα συμφέροντα διαφόρων από τους πρωταγωνιστές, δημιουργείται ένα περίπλοκο «πολιτικό σκηνικό», το οποίο επιτρέπει να δούμε η (σχετικά) απλή αφήγηση του συγγραφέα. Η εξωτερική πολιτική, τουλάχιστον ως προς τους διαδικαστικούς, οικονομικούς και στρατιωτικούς εκβιασμούς σε βάρος αυτών που βρίσκονται σε ασθενέστερη θέση, είχε διαμορφωθεί έτσι, ώστε να μας θυμίζει πρόσφατα γεγονότα σε πολλές περιοχές της γης.

[Ολόκληρο το απόσπασμα κυριαρχείται από διπλωματική/διαπραγματευτική δραστηριότητα. Ο Ξενοφών αποδίδει τις επίπονες διαπραγματευτικές προσπάθειες με ποικίλους ρηματικούς τύπους: λέγω / ὁμολογῶ / ἀπαγγέλλω / κελεύω / ἐρωτῶ / ἀποκρίνομαι / καλῶ / ἀντιλέγω / φημί / προηγοῶ / συνεπαινῶ. Χαρακτηριστικό είναι ότι στην §16 οι μισές περίπου λέξεις της παραγράφου είναι ρηματικοί τύποι, με τους οποίους προβάλλονται τα επιχειρήματα του Θηραμένη.]

§16-17

τοιούτων δε ὄντων : Η κατάσταση των Αθηναίων είναι απελπιστική, καθώς οι Σπαρτιάτες τους πολιορκούν από ξηρά και θάλασσα. Δεν έχουν πιά ούτε πλοία ούτε συμμάχους και υποφέρουν από το συνωστισμό και την έλλειψη τροφίμων. Στην αρχή οι Αθηναίοι απορρίπτουν κάθε σκέψη για συμβιβασμό, όμως η λιμοκτονία και η γενική αποθάρρυνση τους υποχρεώνουν να προτείνουν να γίνουν σύμμαχοι των Λακεδαιμονίων κρατώντας τα Μακρά Τείχη και τον Πειραιά. Ο Σπαρτιάτης βασιλιάς Άγις στέλνει τους Αθηναίους αντιπροσώπους στη Σπάρτη, για να διαπραγματευτούν με τους εφόρους. Εκείνοι τους διώχνουν λέγοντάς τους ότι, αν θέλουν πραγματικά ειρήνη, να λογικευτούν και τότε να ξανάρθουν (βλ. περίληψη παρ. 5-15).

Θηραμένης : Ο Θηραμένης, μετριοπαθής ολιγαρχικός και φίλος της Σπάρτης, προθυμοποιείται να αναλάβει τις διπλωματικές επαφές με τους Λακεδαιμόνιους. Είναι προφανές από τις ενέργειές του ότι εξυπηρετεί περισσότερο τα συμφέροντα της Σπάρτης και των ολιγαρχικών φιλολακώνων Αθηναίων (βλ. και πιο κάτω).

ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν : Οι Σπαρτιάτες ανέκαθεν ήταν αντίθετοι στην οικοδόμηση των αθηναϊκών τειχών. Όταν οι Αθηναίοι ανήγειραν τα μακρά τείχη αμέσως μετά τον τερματισμό των Περσικών πολέμων (478 π.Χ.), οι Σπαρτιάτες αντέδρασαν έντονα, θεωρώντας ότι η ισχυρή αθηναϊκή οχύρωση ισχυροποιεί την Αθήνα και απειλεί τη δική τους ασφάλεια. Γι' αυτό βασικός όρος για την παράδοση της Αθήνας ήταν η κατεδάφιση των τειχών της. Η σημασία που είχαν τα τείχη για τους Αθηναίους φαίνεται και από το εξής επεισόδιο όπως το παραδίδει ο Πλούταρχος: « ... λένε ότι κάποιος από τους νέους δημαγωγούς, ο Κλεομένης, ρώτησε (το Θηραμένη) αν τολμάει να λείει και να πράττει τα αντίθετα από το Θεμιστοκλή, θέλοντας να παραδώσει τα τείχη στους Λακεδαιμόνιους, τα οποία παρά τη θέληση των Λακεδαιμονίων (ο Θεμιστοκλής) ανύψωσε. Εκείνος, απάντησε «Εγώ λοιπόν, παλληκαράκι μου, δεν κάνω τίποτε αντίθετο προς το Θεμιστοκλή· γιατί κι εκείνος τα ίδια τείχη τα ύψωσε για τη σωτηρία των πολιτών κι εμείς για τη σωτηρία τους θα τα γκρεμίσουμε, κι αν τα τείχη έκαναν ευτυχισμένες τις πόλεις, η πιο δυστυχισμένη απ' όλες θα ήταν η Σπάρτη που είναι ατείχιστη». (Πλούταρχος, *Λύσανδρος*, κεφ. 14).

διέτριβε τρεῖς μῆνας καὶ πλείω : Ο Θηραμένης **διέτριβε** (καθυστερούσε) κοντά στον Λύσανδρο και σε συνεννόηση με αυτόν, ώσπου να εξαντληθούν οι πολιορκημένοι συμπολίτες του Αθηναίοι να αναγκαστούν να παραδοθούν με οποιουδήποτε. Μετά από τέσσερις μήνες δικαιολογήθηκε ότι ο Λύσανδρος τον είχε κατακρατήσει (**κατέχοι**, 17). Άλλες αρχαίες πηγές, όμως, δικαιολογούν την καθυστέρηση του Θηραμένη δίδοντας ερμηνείες που δεν ευσταθούν (αναφέρονται, για παράδειγμα, στην ελπίδα για ένα πιθανό θάνατο του άρρωστου βασιλιά της Περσίας, κάτι που θα αποδυνάμωνε τη Σπάρτη, στην αναμονή του Λύσανδρου για σχετική απάντηση από το μαντείο των Δελφών, στις μακρές συζητήσεις που απαιτούνται σε τέτοιες περίπλοκες συνθήκες). Η στάση του ολιγαρχικού και φιλολάκωνα Θηραμένη ήταν ασφαλώς προδοτική. Στη συνέχεια,

άλλωστε, ο Θηραμένης ανταμείφθηκε για τη βοήθεια που προσέφερε στη Σπάρτη και ήταν ένας από τους Τριάκοντα Τυράννους.

ήρέθη πρεσβευτής εις Λακεδαιμόνα αυτοκράτωρ δέκατος αυτός : ο «πρεσβευτής αυτοκράτωρ» οριζόταν σε εξαιρετικά δύσκολες πρεσβευτικές αποστολές και είχε απόλυτη εξουσία να διαπραγματευθεί «εν λευκώ», χωρίς τη συγκατάθεση της Εκκλησίας του Δήμου ή των άλλων αρχόντων της Αθήνας.

§18 τοῖς ἐφόροις : Οἱ ἐφόροι ἦταν πέντε αἰρετοὶ ἀξιωματοῦχοι τῆς Σπάρτης με ετήσια θητεία και ευρύτατες δικαιοδοσίες, η «Κυβέρνηση» τῆς Σπάρτης. Αυτοὶ συγκαλοῦσαν τὴν Ἀπέλλα, εκτελοῦσαν τὶς αποφάσεις τῆς, διαπραγματεύονταν με τὸς ξένους πρέσβεις, ἐφάρμοζαν τὴν ξενηλασία, δικάζαν σοβαρὲς υποθέσεις, φρόντιζαν για τὴν αγωγή τῶν ἐφήβων κλπ

Ἀριστοτέλην, φυγάδα Ἀθηναῖον ὄντα : Ο Λύσανδρος, στην εμπιστευτική αποστολή προς τὴν κυβέρνηση τῆς χώρας του, προς τὸς «ἐφόρους», συμπεριλαμβάνει και ἓνα Ἀθηναῖο ἐξόριστο ολιγαρχικό. Ο Ἀριστοτέλης θα ἐξυπηρετοῦσε με μεγαλύτερη προθυμία τὰ συμφέροντα τῆς Σπάρτης παρά τῆς πατρίδας του. Ἀργότερα μάλιστα ἐγινε, ὅπως και ο Θηραμένης, ἓνας ἀπὸ τὸς Τριάκοντα τυράννους.

[Σ' αὐτὴν τὴν παράγραφο εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ ἐλευθερία τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας ὡς προς τὴν τοποθέτηση τῶν λέξεων μέσα σε κάθε πρόταση. Το πλούσιο κλιτικὸ σύστημα τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς διευκόλυνε αὐτὴν τὴν εὐλυγισία.]

§19 Σελλασία : Μεθοριακὴ πόλη με μεγάλη στρατηγικὴ σημασία, στα βόρεια τῆς Λακωνικῆς. Ἡ δεκαμελὴς ἀποστολή τῶν Ἀθηναίων ἀφοῦ δέχθηκε τὸν ἐλεγχὸ στη Σελλασία για τὸ λόγο τῆς ἀφίξης τῆς, ἐφτάσε στη Σπάρτη ὕστερα ἀπὸ πρόσκληση τῶν ἐφόρων.

ἐκκλησίαν ἐποίησαν : Οἱ ἐφόροι συγκάλεσαν στη Σπάρτη συνέδριο, στο ὁποῖο παρευρίσκονταν οἱ ἐκπρόσωποι τῆς Πελοποννησιακῆς συμμαχίας, για να αποφασίσουν ἀπὸ κοινού για τὴν τύχη τῆς Αθήνας.

ἐν ἧ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίους, ἀλλ' ἐξαιρεῖν : Ο ἐμφύλιος σπαραγμὸς τόσο εἶχε ἐξάψει τὰ πάθη, ὥστε ἡ μία πόλη ζητοῦσε να ἀφανίσει τὴν ἄλλη. Ἡ ἐχθρα κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἰδιαίτερα, ἀπὸ πολλὲς ἐλληνικὲς πόλεις – ἀκόμη και ἀπὸ πρώην φιλικὲς και συμμαχικὲς προς τὴν Αθήνα – ἦταν ἀπροσμέτρητη Ἡ Κόρινθος και ἡ Θήβα, μαζί με τὴ Σπάρτη, ἦταν οἱ μεγαλύτεροι ἀντίπαλοι τῆς Αθήνας. Ἡ Κόρινθος, πόλη ἐμπορικὴ, ἦταν σε οικονομικὸ ἀνταγωνισμό με τὴν Αθήνα, ἡ ἰσχυρότερη ολιγαρχικὴ δύναμη μετὰ τὴ Σπάρτη και σταθερὸς σύμμαχός τῆς. Οἱ Θηβαῖοι πάλι ἦταν ἀσπονδος ἐχθρὸς τῆς Αθήνας, γιατί ἐνιωθαν ὅτι ἀπειλοῦνταν ἀπὸ τὴν ἐπεκτατικὴ πολιτικὴ τῆς. Ἐτσι, εἶχαν σοβαροὺς λόγους να μισοῦν θανάσιμα τὴν Αθήνα και να ζητοῦν ἐπίμονα τὴν καταστροφή τῆς και τὸν ἐξανδραποδισμό τῆς, που ἄλλωστε θα τὸς ἐδινε τὴ δυνατότητα να αὐξήσουν τὴ δικὴ τὸς ἰσχύ.

§20 :

Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδεῖν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι : Ἀξιοσημείωτη εἶναι ἡ μεγαλοψυχία που ἐδειξαν οἱ Λακεδαιμόνιοι προς τὴν ηττημένη Αθήνα, ἀν και τὸς εἶχε καταφέρει καίρια πλήγματα στη διάρκεια του πολέμου, και ἀναμφίβολα εἶχε γεννήσει μέσα τὸς ἀπύθμενο μίσος και ἐχθρότητα. Ο οἶκτος και ἡ ἐπιείκεια ἐπιδεικνύονται, βέβαια, ὄχι σε άτομα, ἀλλὰ σε ολόκληρη τὴν πόλη. Ο Ξενοφὼν ἀναφέρει ἐδῶ ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐλάβαν ὑπόψη τὸς τὴ συμβολὴ τῆς Αθήνας στην ἀπόκρουση τῶν Περσῶν και τὴ διατήρηση τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων (μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι). Δεν ἀποκλείεται ὡστόσο οἱ Λακεδαιμόνιοι να εἶδαν ἐκεῖνες τὶς ὥρες πιο μακριὰ ἀπὸ ὅσο ἐβλεπαν οἱ ἐκδικητικοὶ σύμμαχοί τὸς και δεν κατέστρεψαν τὴν Αθήνα. Εἶναι πιθανὸ ἡ Σπάρτη να φοβόταν ὅτι ἡ πλήρης ἀποδυνάμωση τῆς Αθήνας θα ἰσχυροποιούσε τὴ Θήβα, που θα ἀμφισβητούσε, ἔτσι, τὴ σπαρτιατικὴ ἡγεμονία. Ἐπίσης, οἱ Σπαρτιάτες ὑπολόγισαν ἴσως ὅτι σε μια πιθανὴ νέα ἐκστρατεία τῶν Περσῶν ἐναντίον τῆς Ἑλλάδας ἡ Αθήνα θα ἦταν ἀπαραίτητος σύμμαχος. Ἴσως, τέλος, ἡ πνευματικὴ αἴγλη τῆς Αθήνας τὸς συγκράτησε ἀπὸ μια τόσο βάρβαρη και ἀνόσια πράξη ἐναντίον τῆς.

Ἡ ἀξία τῆς «συγχώρησης» και τῆς «συγγνώμης» προβάλλεται κατ' ἐπανάληψη στα Ἑλληνικά του Ξενοφῶντα, και φαίνεται ὅτι ἀποτελεῖ βασικὴ ἀνθρώπινη ἀξία για τὸν συγγραφέα. [Μετὰ τὸ τέλος του ἀδελφοκτόνου πολέμου και τὴν πτώση τῶν Τριάκοντα Τυράννων, μάλιστα, οἱ Ἀθηναῖοι δημοκρατικοὶ χορηγοῦν γενναϊὸδωρα ἀμνηστία, στοὺς ἀσπονδους ἐχθροὺς τῆς δημοκρατίας, ξεχνώντας και συγχωρώντας τὰ ολέθρια κρίματά τὸς· οἱ Ἀθηναῖοι, πάλι, ἀργότερα λησμονοῦν ὅσα δεινὰ υπέστησαν ἀπὸ τὸς Λακεδαιμόνιους και ἀναλογιζόμενοι τὴν ἐπιείκεια που ἐπέδειξαν αὐτοὶ προς τὴν πόλη τὸς στο τέλος του Πελοποννησιακοῦ πολέμου, συμμερίζονται τὴ δύσκολη θέση τῆς Σπάρτης μετὰ τὴ μάχη στα Λεύκτρα και αποφασίζουν να τεθοῦν στο πλευρὸ τῆς.]

ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην ἐφ' ᾧ ... ὅποι ἂν ἡγῶνται : οι ὅροι που οι Λακεδαιμόνιοι ἔθεσαν για τη σύναψη ειρήνης ἦταν οι εξής : α. κατεδάφιση των μακρῶν τειχῶν και του τείχους του Πειραιᾶ, β. παράδοση ὅλου του στόλου εκτός ἀπὸ δώδεκα πλοία γ. επιστροφή ὅλων των πολιτικῶν ἐξορίστων, δ. ἀποδοχὴ των ἰδίων ἐχθρῶν και φίλων με τους Λακεδαιμονίους ε. ἀναγνώριση της ἡγεμονίας και της πρωτοπορίας της Σπάρτης ἀλλὰ και συμπόρευση μαζί της σε κάθε ἐκστρατεία. Ο Ξενοφὼν ἔχει ἀξιοποιήσει τις δυνατότητες που του παρέχει η γλῶσσα, για να ἐνσωματώσει τους ὅρους του κειμένου της συνθήκης μέσα στην ἀφήγησή του ἔτσι, ὥστε να διακρίνεται μια διαβάθμιση ἀνάμεσα στον βασικὸ και στους κάπως δευτερεύοντες ὅρους. Ο κύριος ὅρος δηλώνεται με ἓνα ἀπαρέμφατο (**ἔπεσθαι**), οι προκαταρκτικοὶ ὅροι με τέσσερις μετοχές (**καθελόντας, παραδόντας, καθέντας, νομίζοντας**).

§ 21-22 :

εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο πολὺς... τῷ λιμῷ. : ο Ξενοφὼν τονίζει την ἀγωνία των ἐξουθενωμένων Ἀθηναίων για την κατάληξη των διαπραγματεύσεων. Η πόλη δεν ἀντέχε ἀλλο, ο πλήρης ἀποκλεισμός της και οι καθυστερήσεις εἶχαν οδηγήσει σε ἀπόγνωση τους Ἀθηναίους.

§ 22-23

ἀντειπόντων· Σύμφωνα με μαρτυρία του Λυσία σηκώθηκαν μερικοὶ στρατηγοὶ και ταξίαρχοι καθὼς και μερικοὶ πολίτες, και ἰσχυρίστηκαν ὅτι αὐτοὶ μπορούσαν να πετύχουν καλύτερους ὅρους ειρήνης· ο Λυσίας μάλιστα προσθέτει ὅτι ο Θηραμένης και οι δικοὶ του ἔμαθαν ποιοι ἀντιτάσσονταν στη συνθηκολόγηση, και φρόντισαν να συλληφθῶν και να φυλακιστοῦν, πριν ἀρχίσει η συνεδρίαση της ἐκκλησίας του δήμου.

Λύσανδρος ... Πειραιᾶ· Πιθανότατα η Ἀθήνα παραδόθηκε τον Μάρτιο του 404 π.Χ., ἕξι μῆνες μετὰ τη ναυμαχία στους Αἰγὸς Ποταμούς.

ὡπ' αὐλητρίδων : Οι Λακεδαιμόνιοι και οι ολιγαρχικοὶ Ἀθηναῖοι κατὰ την κατεδάφιση των τειχῶν, για να πανηγυρίσουν «μετὰ μουσικῆς» τη νίκη τους κάλεσαν αὐλητρίδες, ὅπως γινόταν στα συμπόσια!

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ, 2, 16-23

§§ 16-17

1. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι ... ἢ πίστεως ἔνεκα.** : Ποιος ἦταν ο σκοπὸς της (πρώτης) ἀποστολῆς του Θηραμένη στο Λύσανδρο, ὅπως παρουσιάζεται ἀπὸ τον ἴδιο στην ἐκκλησία του δήμου;
- πότερον ἐξάνδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι (ἐνν. οἱ Λακεδαιμόνιοι) περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἔνεκα:** Να προσδιορίσετε με βάση το χωρίο αὐτὸ σε ποια κατάσταση εἶχαν περιέλθει οι Ἀθηναῖοι
- Πόσο χρόνο ἔμεινε ο Θηραμένης κοντὰ στο Λύσανδρο; Ποιος ἦταν ο πραγματικὸς λόγος που παρέμεινε τόσο πολὺ χρόνο ο Θηραμένης κοντὰ στο Λύσανδρο;
- ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχει :** Ποια δικαιολογία πρόβαλε στους συμπολίτες του ο Θηραμένης για τη χρονοτριβὴ του μακριὰ ἀπὸ την Ἀθήνα; Πῶς κρίνετε αὐτὴ τη δικαιολογία;
- εἶτα κελεύοι εἰς Λακεδαίμονα ἵναί: οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὢν ἐρωτῶτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦς ἐφόρους.** : Ποια ἀπάντηση του Λυσάνδρου μετέφερε στην Ἀθήνα ο Θηραμένης;
- Ποια καθήκοντα ἀνέλαβε τη δεύτερη φορὰ ο Θηραμένης;
- μετὰ ταῦτα ἡρέθη πρεσβευτὴς εἰς Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός.** : Ποια σημασία εἶχε για το Θηραμένη η ἐκλογή του ἀπὸ τους Ἀθηναίους ὡς πρεσβευτὴ αὐτοκράτορα; Πῶς εἶχε προετοιμάσει ο ἴδιος την ἐκλογή του αὐτῆ;
- Ποια περιθώρια δράσης εἶχε η ἐκκλησία του δήμου στα πλαίσια της κατάστασης που εἶχε διαμορφωθεῖ την ἐποχὴ της ἐκλογῆς του Θηραμένη ὡς πρεσβευτὴ-αὐτοκράτορα; Να δικαιολογήσετε την ἀπάντησή σας.
- Τι μπορούμε να συμπεράνουμε για τις σχέσεις του Θηραμένη με το Λύσανδρο και τους Λακεδαιμονίους; Πόσο πιστευτὸς νομίζετε ὅτι ἔγινε ο Θηραμένης ἀπὸ τους συμπατριώτες του για τις ἐνέργειές του και την πολιτικὴ του ἀπέναντι στη Σπάρτη; Να δικαιολογήσετε την ἀπάντησή σας.
- Να χαρακτηρίσετε το Θηραμένη με βάση τις πληροφορίες που ἀντλούμε ἀπὸ το κείμενο για τη δράση του.

2. Γραμματικές ἐρωτήσεις - ασκήσεις

- μῆνας, τὸν σίτον, πλείω, ἅπαντα, πίστεως, πρεσβευτῆς, αὐτοκράτωρ:** Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις των ονομάτων στον ἐνικὸ και πληθυντικὸ ἀριθμὸ (τα ἐπίθετα στο γένος που βρίσκονται).
-

3. Να μεταφέρετε τον ίδιο ρηματικό τύπο στους άλλους χρόνους της ίδιας φωνής:

Ενεστώς				
Παρατατικός	-	-	διέτριβε	
Μέλλον				
Αόριστος	πέμψαι			ἤρέθη
Παρακείμενος		ἐπιλελοιπέναι		

4. Να γραφεί το ίδιο πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις του ίδιου χρόνου:

	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
Ενεστώς			ἔρωτῶτο κελεύοι	
Αόριστος β'	εἶπεν			
Αόριστος α'	ἀπήγγειλεν			
Παθ. αόρ. α'	ἤρέθη			

3. Συντακτικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως ο συντακτικός ρόλος των όρων που δίνονται.

- μηνί: είναι δοτική που δηλώνει
- κύριος: είναι στο υποκείμενο του εἶναι
- τοὺς ἐφόρους: είναι του ενν. εἶναι
- διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναι: είναι εμπρόθετος προσδιορισμός
- ὕπ' αὐτοῦ: είναι ποιητικό αίτιο από το
- πεμφθεῖς: είναι μετοχή
- παρὰ Λυσάνδρῳ: είναι εμπρόθ. προσδ. που δηλώνει
- ἐπεὶ δὲ ἤκε τετάρτῳ μηνί: είναι δευτερεύουσα πρόταση
- ἐπιτηρῶν: είναι μετοχή
- ἅπαντα είναι προσδιορισμός στο σῆτον
- πίστεως ἔνεκα: είναι εμπρόθετος προσδιορισμός

2. Να γράψετε ποιο είναι το είδος και η συντακτική θέση των ακόλουθων προτάσεων:

- α) εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον
- β) πότερον ... ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἔνεκα
- γ) ὃ τι τις λέγοι
- δ) ὧν ἐρωτῶτο ὑπ' αὐτοῦ

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

3. Με ποια λέξη του κειμένου σχετίζονται ετυμολογικά οι παρακάτω : **αποπομπή, ασιτία, αὐτανδρος, βουλή, διάλογος, ἔλλειψη, εφορία, καθαίρεση, κελουστής, κρατικός, κυριεύω, μελλοντικός, παρεκκλήσι, πλειοψηφία, πολιτικός, πρεσβεία, συνείδηση, συντηρητής, συντριβή.**

4. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με λέξεις των οποίων το α' ή το β' συνθετικό θα είναι η λέξη σῆτος. (Να ληφθεῖ υπόψη ότι σῆτος είναι το σιτάρι αλλά και τα τρόφιμα).

- Μια εκτεταμένη περιοχή που παράγει σιτάρι ονομάζεται
- Η ἔλλειψη τροφίμων από καταστροφή της σοδειάς ή λόγω αποκλεισμού μιας πόλης ονομάζεται
- Σε πολλές φτωχές χώρες πολλοί άνθρωποι πεθαίνουν από
- Στο στρατό η ομαδική χορήγηση φαγητού ονομάζεται
- Σε κάποιες περιοχές οι άνθρωποι αντιμετωπίζουν προβλήματα.

§§ 18-20

1. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Μπορούσε να αποφασίσει μόνος του ο Λύσανδρος (εκ μέρους των Σπαρτιατών και των συμμάχων τους) για τον τερματισμό ή τη συνέχιση του πολέμου; Σε ποιο σημείο του κειμένου φαίνεται αυτό;
2. Ήταν περιορισμένη η αρμοδιότητα του Θηραμένη και των άλλων Αθηναίων πρέσβων στη διαπραγμάτευση με τους Σπαρτιάτες; Να απαντήσετε εντοπίζοντας το σχετικό χωρίο του κειμένου.
3. **ἐκκλησίαν ἐποίησαν** : Ποιες διαδικασίες ακολουθήθηκαν στη Σπάρτη προκειμένου να ληφθεῖ απόφαση για την τύχη της Αθήνας και ποιοι συμμετείχαν στην τελευταία συνεδρίαση;
4. **ἐν ἣ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐξαιρεῖν.** : α) Τι πρότειναν στο συμβούλιο της Σπάρτης οι Κορίνθιοι, οι Θηβαῖοι και άλλοι

Έλληνες για την τύχη των Αθηναίων; β) Να προσδιορίσετε τους λόγους που έκαναν τους Κορινθίους, τους Θηβαίους και άλλους Έλληνες (συμμάχους των Σπαρτιατών) να προτείνουν τον αφανισμό των Αθηναίων κατά τη λήξη του Πελοποννησιακού πολέμου.

5. **μη σπένδεσθαι Αθηναίους, ἀλλ' ἐξαιρεῖν.** : Με βάση τον ενδεχόμενο αφανισμό των Αθηναίων, πώς κρίνετε την κατεδάφιση μιας πόλης και τον εξανδραποδισμό των κατοίκων της ως μέσο επίλυσης των διαφορών στον πόλεμο; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

6. **Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν ... ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην** : Ποια ήταν η απάντηση των Σπαρτιατών στην πρόταση των Κορινθίων, των Θηβαίων και άλλων Ελλήνων για ολοκληρωτική καταστροφή της Αθήνας; Πώς κρίνετε την απάντηση των Σπαρτιατών;

7. Ποιοι είναι οι **μέγιστοι κίνδυνοι** για τους οποίους γίνεται λόγος στο κείμενο;

8. Το ένδοξο ιστορικό παρελθόν του ηττημένου αναγνωρίζεται κάποτε από τους αντιπάλους ως επαρκής όρος για να τον σεβαστούν. Αυτό συνέβη με την περίπτωση των ηττημένων Αθηναίων. Οι Σπαρτιάτες τους σεβάστηκαν και τους υπερασπίστηκαν λόγω παρελθόντος. Πώς θα χαρακτηρίζατε το γεγονός αυτό; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

9. Πώς χαρακτηρίζετε τους Λακεδαιμονίους για την απόφασή τους σχετικά με την τύχη της Αθήνας; Να αναπτύξετε τις απόψεις σας.

10. **ἐφ' ᾧ τὰ τε μακρὰ τείχη ... ὅποι ἂν ἠγῶνται.** : Ποιοι ήταν οι όροι της ειρήνης που πρότειναν οι Σπαρτιάτες; Πόσο επαχθείς για τους Αθηναίους ήταν οι όροι της ειρήνης; Να δικαιολογήσετε την άποψή σας.

11. **ἐφ' ᾧ τὰ τε μακρὰ τείχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας** : Γιατί στους όρους της ειρήνης περιλαμβανόταν η κατεδάφιση των τειχών της Αθήνας και η παράδοση όλων σχεδόν των πλοίων της;

12. **ἔπεσθαι Λακεδαιμονίους**: Να προσδιορίσετε τη σημασία που είχε ο όρος αυτός για τους Αθηναίους.

2. Γραμματικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Να κλίνετε στον ενικό και πληθυντικό αριθμό τις συνεκφορές: *οἱ ἄλλοι πρέσβεις, τίνι λόγῳ, Ἑλληνίδα πόλιν, μακρὰ τείχη, μέγα ἀγαθόν.*

2. Στις παρακάτω ασκήσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο γραμματικό προσδιορισμό των λέξεων που δίνονται, αφού εντοπίσετε τις λέξεις στο κείμενό σας:

<i>ἀγγελοῦντα</i> :	εἶναι μετοχή ενεστώτα / μετοχή μέλλοντα
<i>ὄντα</i> :	εἶναι ουδέτερο πληθ. / αρσενικό ενικού (αιτιατ.)
<i>ὄτι</i> :	εἶναι ειδικός σύνδεσμος / ουδ. αναφ. αντωνυμίας
<i>ἀποκρίναιτο</i> :	εἶναι οριστική παρατατικού / ευκτική αορίστου
<i>Θηραμένει</i> :	εἶναι δοτική ενικού / αιτιατική ενικού
<i>τίνι</i> :	εἶναι ερωτηματική / αόριστη αντωνυμία
<i>εἶπαν</i> :	εἶναι αόριστος α' / αόριστος β'
<i>αὐτοκράτορες</i> :	εἶναι ονομαστική / αιτιατική πληθυντικού
<i>έκέλευον</i> :	εἶναι παρατατικός / αόριστος β'

3. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α με τα γράμματα της στήλης Β που αντιστοιχούν στο γραμματικό τους προσδιορισμό. Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. <i>ἐφόροις</i>	α) δεικτική αντωνυμία
2. <i>ἐπεὶ</i>	β) χρονικός σύνδεσμος
3. <i>ἐρωτώμενοι</i>	γ) απαρέμφατο ενεστώτα
4. <i>μετά</i>	δ) μετοχή ενεστώτα
5. <i>ταῦτα</i>	ε) ουσιαστικό γ' κλίσης
6. <i>ἧ</i>	στ) αναφορική αντωνυμία
7. <i>ἐξαιρεῖν</i>	ζ) απαρέμφατο αορίστου
	η) πρόθεση
	θ) ουσιαστικό β' κλίσης

4. *ἀγγελοῦντα, ἐρωτώμενοι, καλεῖν, ἐξαιρεῖν*: Να τοποθετήσετε τους ρηματικούς τύπους στον ακόλουθο πίνακα και να γράψετε τους άλλους χρόνους τους στην ίδια φωνή.

	Απαρέμφατο		Μετοχή	
Ενεστώς				
Μέλλον				
Αόριστος				
Παρακείμενος				

5. Τα παρακάτω ονόματα να μεταφερθούν στον άλλο αριθμό:

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
	τοῖς ἐφόροις
	Λακεδαιμονίων
φυγάδα	
Ἄθηναϊον	
	πρέσβεις
θάλατταν	
	αὐτοκράτορες

6. μέγα, ἐχθρόν, φίλον: Να γράψετε τα επίθετα στους άλλους βαθμούς (στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση).

7. ἀνδραποδιεῖν, εἰργασμένην, γενομένοις, φοβούμενοι, νομίζοντας, ἔπεσθαι: Στον παρακάτω πίνακα να γράψετε τους ρηματικούς τύπους στη σωστή θέση και να συμπληρώσετε τους αντίστοιχους ρηματικούς τύπους των χρόνων που ζητούνται:

Ενεστώς	Μέλλον*	Αόριστος*	Παρακείμενος**

3. Συντακτικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. ἀγγελουῶντα, ἐρωτώμενοι, ὄντα: Να χαρακτηρίσετε τη συντακτική θέση των μετοχών και να γράψετε το υποκείμενο και το αντικείμενό τους (αν έχουν) ή το κατηγορούμενο του υποκειμένου τους.

2. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις, ώστε να προσδιορίζεται πλήρως η συντακτική θέση των λέξεων ή των προτάσεων που δίνονται:

Ἄριστοτέλην: είναι στο ἔπεμψεν

τοῖς ἐφόροις: είναι στο

Ἄθηναϊον: είναι προσδιορισμός στο

ὅτι ἀποκρίναιτο ... πολέμου: είναι δευτερεύουσα πρόταση, αντικείμενο στο

εἰρήνης καὶ πολέμου: είναι γενική στο κυρίους

ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασία: είναι δευτερεύουσα πρόταση

αὐτοκράτορες: είναι στο

Ἄθηναίσις: είναι στο

πόλιν: είναι αντικείμενο στο και υποκείμενο στη μετοχή

ἀγαθόν: είναι στη μετχ. εἰργασμένην

ἑλληνίδα: είναι προσδιορισμός στο πόλιν

ἀνδραποδιεῖν: είναι απαρέμφ. στο ρ.

εἰργασμένην: είναι μετοχή

ἐφ ᾧ ... ἔπεσθαι: είναι δευτερεύουσα πρόταση

3. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν ... ὅποι ἂν ἠγῶνται: Να εντοπίσετε τους ρηματικούς τύπους που δηλώνουν τους όρους της ανακωχής, να χαρακτηρίσετε τη συντακτική τους θέση και να γράψετε το αντικείμενο ή κατηγορούμενο (υποκειμένου ή αντικειμένου) καθενός.

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

3. Να συμπληρώσετε τα κενά στις παρακάτω προτάσεις με λέξεις που παράγονται από το ρήμα κρίνω (απλό ή σύνθετο) ή από παράγωγά του.

- Το σύνταγμα απαγορεύει τις μεταξύ των πολιτών.
- Η του ικανότητα τον ανέδειξε σε αξιόλογο ηθοποιό.
- Οι παρατηρήσεις που διατύπωσε έγιναν με και γι' αυτό δεν έθιξε κανέναν.
- Η συμπεριφορά του σε με αυτήν του παρελθόντος είναι τώρα πολύ βελτιωμένη.
- Στους αγώνες η ομάδα πήγε πολύ καλά και θα αγωνιστεί στους τελικούς.
- Η επιτροπή έδωσε έπαινο στο ποίημά του.
- Οι σχέσεις των δύο χωρών έφτασαν σε σημείο.

4. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με παράγωγα (απλά ή σύνθετα) από το ρήμα καλῶ ή από παράγωγά του.

- Απηύθυνε για βοήθεια.
- Η συμπεριφορά του ήταν γι' αυτό δημιούργησε πολλές εντάσεις.
- Πήρε για παράνομη στάθμευση.

- Η ενός ξένου γιατρού κρίθηκε αναγκαία λόγω της σοβαρότητας της κατάστασής του.
- Λόγω υπηρεσιακών αναγκών έγινε της άδειάς του.
- Διατύπωσε την να τον συνοδεύσουμε εμείς κατά την επίσκεψή του στα αξιοθέατα της πόλης.
- Θα γίνει επείγουσα του Συμβουλίου Ασφαλείας του Ο.Η.Ε. για εξέταση του θέματος.
- Απόψε στον Ιερό Ναό θα ψαλεί ο Μέγας Κανόνας.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ παρ. 16-19

1. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με την **αντώνυμή** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. ἀντιλέγω	α) ἀπιστία
2. εἰρήνη	β) ἐλευθερῶ
3. πίστις	γ) συμφωνῶ
4. ἦκω	δ) πειθῶ
5. ἐξανδραποδίζομαι	ε) πόλεμος
	στ) ἀπέρχομαι
	ζ) ἔρχομαι

2. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με την **ομόρριζή** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. βούλονται	α) εγκατάλειψη
2. ἐπιλελοιπέναι	β) συντριβή
3. διέτριβεν	γ) πομπός
4. ἔπεμψε	δ) βούληση
5. ἠρέθη	ε) κατάληψη
	στ) αιρετός
	ζ) βούλωμα

3. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α με τη **συνώνυμή** της στη στήλη Β. Δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. οἶδα	α) ἐθέλω
2. βούλομαι	β) στέλλω
3. κελεύω	γ) ἐπίσταμαι
4. ἦκω	δ) ἐξαιρῶ
5. πέμπω	ε) φημί στ) ἀναγγέλλω
	ζ) προστάττω

4. Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους **ένα ομόρριζο ουσιαστικό** (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την **κατάληξη** που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
βούλονται	- ις	
ἐξανδραποδίσασθαι	- ός	
ἔπεμψεν	- ή	
ἀγγελοῦντα	- μα	
ἐκέλευον	- τής	

5. **πέμψαι, ἀντέχουσιν, ἐπιλελοιπέναι, ὁμολογήσειν, ἀγγελοῦντα**: Να γράψετε από **μία ομόρριζη λέξη** (απλή ή σύνθετη) της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις.
6. **παραπεμπτικό, πολίτης, εγκατάλειψη, αιρετός, εγκυρότητα** : Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν **ετυμολογική συγγένεια**.

§§ 21-23

1. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. *εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ... τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ.* : Από ποια συναισθήματα διακατέχονταν οι Αθηναίοι κατά την επάνοδο του Θηραμένη από τη Σπάρτη και γιατί;
2. Ποιες ήταν οι αντιδράσεις των Αθηναίων κατά την επάνοδο της αντιπροσωπείας τους από τη Σπάρτη; Πόσο δικαιολογημένες τις κρίνετε; Να αναπτύξετε τις απόψεις σας.
3. *Εἰσιόντας δ' αὐτοὺς ... τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ:* Ποια αξία αποκτά ως προς την εξιστόρηση των γεγονότων η χρήση -στο χωρίο αυτό- από τον Ξενοφώντα πολλών ρηματικών τύπων που δηλώνουν διάρκεια;
4. *οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ.* : Ποιο ρόλο έπαιξαν οι συνέπειες του λιμού στην αποδοχή από τους Αθηναίους των όρων της ειρήνης που τους επέβαλαν οι Λακεδαιμόνιοι;
5. Ποιος ήταν ο καθοριστικός λόγος που συνετέλεσε στο να δεχτούν τους όρους της ειρήνης οι Αθηναίοι κατά τη συνέλευσή τους;
6. Ποια πρόσωπα εμπλέκονται στα γεγονότα που αναφέρονται στις §§ 21-23, σε ποιες ενέργειες προβαίνουν και πώς τα χαρακτηρίζετε γι' αυτές τις ενέργειές τους;
7. *προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης* : Ποια ήταν η γνώμη του Θηραμένη για τις προτάσεις των Σπαρτιατῶν και τι πρότεινε στους συμπολίτες του; Να χαρακτηρίσετε τη στάση του γενικά ως πρεσβευτή της Αθήνας αλλά και ως απλού Αθηναίου πολίτη.
8. *ἀντειπόντων δὲ τινῶν αὐτῷ, πολλὰ δὲ πλειόνων συνεπαιεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην.* : Ποια αποδοχή είχαν οι απόψεις του Θηραμένη από τους Αθηναίους; Να γράψετε αν συμφώνησαν ή διαφώνησαν μαζί του και να εκτιμήσετε τους λόγους που υπαγόρευαν τη στάση τους απέναντι στις προτάσεις των Σπαρτιατῶν και στην προτροπή του Θηραμένη.
9. Σε ποια επιχειρήματα νομίζετε ότι στηρίζαν τις απόψεις τους όσοι εξέφρασαν την αντίθεσή τους στο Θηραμένη;
10. *οἱ φυγάδες κατήσαν* : Ποια σημασία είχε, κατά τη γνώμη σας, η επιστροφή των εξόριστων ολιγαρχικών Αθηναίων στην πόλη τους; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
11. *νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας* : Πώς κρίνετε την εντύπωση που είχαν πολλοί Έλληνες ότι η ημέρα της παράδοσης της Αθήνας και της κατεδάφισης των τειχῶν της σήμαινε την αρχή της ελευθερίας για την Ελλάδα; Να αναπτύξετε την άποψή σας.
12. *ὕπ' αὐλητρίδων* : Ποια ατμόσφαιρα δημιουργεί η παρουσία των αυλητρίδων κατά τη διάρκεια της κατεδάφισης των τειχῶν της Αθήνας;
13. Να επιβεβαιώσετε ή να απορρίψετε, με βάση το κείμενο, το περιεχόμενο των προτάσεων σημειώνοντας Σωστό Λάθος
 - α) Ο μεγάλος αριθμός θανάτων από το λιμό στην πόλη τους δεν επηρέασε καθόλου τους Αθηναίους στις διαπραγματεύσεις τους με τους Σπαρτιάτες.
 - β) Οι Αθηναίοι αγωνιούσαν μήπως επιστρέψουν άπρακτοι οι πρέσβεις τους από τη Σπάρτη.
 - γ) Το αίσθημα της αυτοσυντήρησης ανάγκαζε τους Αθηναίους να δεχτούν την άνευ όρων παράδοση της πόλης τους.
 - δ) Οι θάνατοι από λιμό στην Αθήνα κατά τη λήξη του Πελοποννησιακού πολέμου ήταν λίγοι.
 - ε) Ο Θηραμένης κράτησε ουδέτερη στάση σχετικά με τους όρους της ειρήνης.
 - στ) Οι περισσότεροι ομιλητές στη συνέλευση της Αθήνας πρότειναν την απόρριψη των προτάσεων των Σπαρτιατῶν.
 - ζ) Επικεφαλής των Λακεδαιμονίων που πραγματοποιούσαν το γκρέμισμα των τειχῶν της Αθήνας ήταν ο Λύσανδρος.
 - η) Πολλοί Έλληνες είχαν την εντύπωση ότι κατά την ημέρα που υποτάχτηκε η Αθήνα στη Σπάρτη και γκρεμίζονταν τα τείχη της πρώτης, άρχισε η ελευθερία της Ελλάδας.
 - θ) Κατά την ημέρα παράδοσης της Αθήνας επέστρεψαν στην πόλη οι εξόριστοι ολιγαρχικοί Αθηναίοι.

2. Γραμματικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο γραμματικό προσδιορισμό των λέξεων που δίνονται:

- *πλῆθος:* είναι ουσιαστικό β' / ουσιαστικό γ' κλίσης
- *μέλλειν:* είναι απαρέμφ. μέλλοντα / απαρέμφ. ενεστώτα
- *ἐπανεφέρον:* είναι οριστική παρατατικού / οριστική αορίστου β'
- *ταῦτα:* είναι δεικτική αντωνυμία / οριστική αντωνυμία
- *περιεχέιτο:* είναι παρτ. του *περιέχομαι* / του *περιχέομαι*
- *πείθεσθαι:* είναι απαρέμφ. / προστακτ. ενεστ. του *πείθομαι*
- *ἀπήγγελλον:* είναι παρατατικός / αόριστος του *ἀπαγγέλλω*
- *συνεπαιεσάντων:* είναι μετοχή ενεστ. / αορίστου του *συνεπαινώ*

2. Να ξαναγράψετε τις παρακάτω προτάσεις μεταφέροντας τους ρηματικούς τύπους στο γ' ενικό του ενεστώτα οριστικής και αλλάζοντας κατάλληλα όσα από τα υποκείμενα είναι αναγκαίο:

- οί πρέσβεις ἐπανάφερον ταῦτα εἰς Ἀθήνας
- τῇ δ' ὕστεραία ἀπήγγειλον οἱ πρέσβεις
- Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ
- τὰ τεῖχη κατέσκαπτον

3. Να μεταφερθούν στον άλλον αριθμό οι τύποι:

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
	φυγάδες
	Λακεδαιμονίους
μέγα	
	τάς ναῦς
αὐτῶ	
	πρέσβεις
τὸ πλῆθος	
	ταῦτα

4. Να συμπληρώσετε τους άλλους βαθμούς του επιθέτου στον ίδιο τύπο:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
πολύς		
πολλῆ		
	πλειόνων	

5. Να εντοπίσετε τα συνηρημένα σε -έω, -ῶ ρήματα των §§ 22-23 και να γράψετε για το καθένα από αυτά: α) το β' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις του ενεστώτα της ίδιας φωνής, β) το απαρέμφατο και τη μετοχή του ενεστώτα της ίδιας φωνής. (Οι μετοχές να γραφούν στην ονομαστική ενικού και στα τρία γένη).

6. Να γραφεί το β' ενικό και πληθυντικό πρόσωπο της προστακτικής του ενεστώτα, του αορίστου και παρακειμένου των ρηματικών τύπων: *νομίζοντες, ἄρχειν*.

	Προστακτική		
	Ενεστώς	Αόριστος	Παρακείμενος
νομίζοντες			
ἄρχειν			

3. Συντακτικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Να συμπληρώσετε τα κενά, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως η συντακτική θέση των όρων που δίνονται:

- ἄπρακτοι: είναι κατηγορούμενο που δηλώνει
- ἀπολλυμένων: είναι μετοχή και γενική του στο
- διὰ τὸ πλῆθος: ο εμπρόθετος προσδιορισμός δηλώνει
- ἀντειπόντων: είναι μετοχή και γενική
- πλειόνων: είναι στο
- προθυμία: είναι δοτική του

2. Να διαγράψετε σε κάθε πρόταση το σκέλος που περιέχει λάθος στον προσδιορισμό της συντακτικής λειτουργίας των λέξεων που δίνονται:

- αὐτούς: είναι αντικείμενο / υποκείμενο στο *εἰσιόντας*
- μέλλειν: είναι υποκείμενο / αντικείμενο του *ἐνεχώρει*
- τῶ λιμῶ: είναι δοτική της αναφοράς / δοτική της αιτίας
- τῇ (δὲ) ὕστεραία: είναι δοτική του χρόνου / δοτική της αιτίας
- λέγων: είναι αιτιολογική μετοχή / τροπική μετοχή
- τὴν εἰρήνην: είναι αντικείμενο / υποκείμενο στο *δέχεσθαι*

3. Να συμπληρώσετε στον πίνακα το είδος των απαρεμφάτων που δίνονται (ειδικό - τελικό), να προσδιορίσετε τη συντακτική τους θέση (υποκείμενο - αντικείμενο), να γράψετε το ρηματικό τύπο από τον οποίο εξαρτώνται, να δηλώσετε την ταυτοπροσωπία ή ετεροπροσωπία και να γράψετε το υποκείμενό τους, είτε υπάρχει στο κείμενο είτε εννοείται, και το αντικείμενό τους (εάν έχουν).

Απαρέμ φατα	Ειδ.	Τελ.	Υποκ	Αντικ	στο ρηματικό τύπο	T	E	Υποκ. του απαρ.	Αντικ. του απαρ.
πειθεσθαι									
περιαιρείν									
ἄρχειν									

T = ταυτοπροσωπία, E = ετεροπροσωπία-Στις στήλες *Ειδ.*, *Τελ.*, *Υποκ.*, *Αντικ.*, *T*, *E* συμπληρώστε με ένα X όπου χρειάζεται. -Στις υπόλοιπες στήλες γράψτε λέξεις όπου χρειάζεται.

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

1. Να εξηγήσετε τη σημασιολογική διαφορά που έχουν οι λέξεις της αρχαίας ελληνικής: *λιμός*, *λοιμός*.
2. *λέγω*, *χρή*, *περιαιρώ* (*τὰ τείχη*), *νομίζω*: Να γράψετε συνώνυμα στην αρχαία ελληνική για κάθε λέξη που δίνεται.
3. *ἀπαγγέλλω*: Να σχηματίσετε σύνθετα ρήματα με το ρ. *ἀγγέλλω* και τις προθέσεις *ἀνά*, *κατά*, *ἐκ* (*ἐξ*), *παρά*, *πρό* + *ἀνά* και να γράψετε με αυτά σύντομες φράσεις στη νέα ελληνική.
4. Να συσχετίσετε ετυμολογικά τις παρακάτω λέξεις με λέξεις του κειμένου: *διάγγελμα*, *συνήγορος*, *ευπειθής*, *προαίρεση*, *χρειάζομαι*, *πλειοψηφία*, *δοξασία*, *αρχικός*, *ακτοπλοΐα*.
5. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης A με τις αντίθετές τους στη στήλη B. Δύο στοιχεία της στήλης B περισσεύουν.

A	B
1. <i>περιαιρώ</i> (<i>τὰ τείχη</i>)	α) <i>ὀλίγον</i>
2. <i>ἀντιλέγω</i>	β) <i>οἰκοδομῶ</i> , <i>ἐγείρω</i>
3. <i>πολύ</i>	γ) <i>περαίνω</i>
4. <i>δέχομαι</i>	δ) <i>ἀπορρίπτω</i>
5. <i>καταπλέω</i>	ε) <i>ἀποπλέω</i>
6. <i>ἄρχω</i> *	στ) <i>παραπλέω</i>
	ζ) <i>πλεῖστον</i>
	η) <i>συνεπαινώ</i>

* με τη σημασία που έχει στο κείμενο.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ παρ. 18-21

1. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με την **αντώνυμή** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. πολύς	α) απόφημι
2. ἦκω	β) βραχύς
3. φημί	γ) οἰκῶ
4. εἰρήνη	δ) ἄγνωῶ
5. μακρός	ε) ἀπέρχομαι
	στ) ὀλίγος
	ζ) πόλεμος

2. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με την **αντώνυμή** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. ἐχθρός	α) κακόν
2. εἰρήνη	β) ἐλευθερῶ
3. μέγιστος	γ) πόλεμος
4. ἀγαθόν	δ) ἐμποδίζω
5. ἀνδραποδίζω	ε) φίλος
	στ) ἐλάχιστος
	ζ) ἐμποδίζω

3. Να συνδέσετε τις λέξεις της Α' στήλης με τη λέξη της Β' στήλης με την οποία έχουν **ετυμολογική συγγένεια**. Δύο λέξεις της Α' στήλης περισσεύουν.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. διάδοση	α) παραδόντας
2. πρόσκληση	
3. κλητήρας	β) καλεῖν
4. διέλευση	
5. ανέκδοτος	
6. προδοσία	
7. κλίμα	

4. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με την **ομόρριζή** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. παραδόντας	α) κάθετος
2. εἰργασμένην	β) ἀσπονδος
3. καθέντας	γ) συνέλευση
4. σπένδεσθαι	δ) ανεργία
5. ἀντέλεγον	ε) προδότης
	στ) ἐπαρση
	ζ) επίλογος

5. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με την **ομόρριζή** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. ἔπεμψεν	α) κάθετος
2. ἐξαιρεῖν	β) ανεργία
3. καθέντας	γ) γαιοκτήμονας
4. εἰργασμένην	δ) ἐπαρση
5. γῆν	ε) παράδοση
	στ) παραπεμπτικό
	ζ) αιρετικός

6. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με τη **σημασία** της στη Β' στήλη. Δύο στοιχεία της Β' στήλης περισσεύουν.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. φυγᾶς	α) συνθηκολογῶ

2. καθαιρῶ	β) υποδουλώνω
3. ἀνδραποδίζω	γ) καθαρίζω
4. ἔπομαι	δ) ἐξόριστος
5. σπένδομαι	ε) γκρεμίζω
	στ) ακολουθῶ
	ζ) πολέμιος

7. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α με τη **συνώνυμή** της στη στήλη Β. Δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν

Α΄ ΣΤΗΛΗ	Β΄ ΣΤΗΛΗ
1. λέγω	α) οἶομαι
2. κελεύω	β) στέλλω
3. ἔπομαι	γ) ἐπίσταμαι
4. νομίζω	δ) προστάττω
5. πέμπω	ε) φημί
	στ) ἐκλέγω
	ζ) ἀκολουθῶ

8. **κλητήρ, κλήσις, ποίησις, ποιητής, ποίημα**: Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους ρηματικούς τύπους **καλεῖν και ἐποιοῦντο** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ἐνέργεια ή κατάσταση	πρόσωπο που ενεργεί	αποτέλεσμα ενέργειας

9. **ποίησις, σπονδή, ἡγεμών, νόμισμα, δότης**: Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους ρηματικούς τύπους **ἐποίησαν, σπένδουσθαι, ἡγῶνται, νομίζοντας, παραδόντας** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ἐνέργεια ή κατάσταση	πρόσωπο που ενεργεί	αποτέλεσμα ενέργειας

10. Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους **ένα ομόρριζο ουσιαστικό** (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την **κατάληξη** που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
ἐπανάφερον	- ά	
ἀνδραποδιεῖν	- ον	
ἔπεμψεν	- ή	
ἀγγελοῦντα	- μα	
ἐρωτώμενοι	- ις	

11. Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους **ένα ομόρριζο ουσιαστικό** (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την **κατάληξη** που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
ἡγῶνται	- μών	
ἐρωτώμενοι	- μα	
νομίζοντας	- μα	
ἐποίησαν	- της	
ἐξαιρεῖν	- ις	

12. **εἰργασμένην**: Να γράψετε **πέντε ομόρριζες** λέξεις, απλές ή σύνθετες, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας.

13. **ἀποκρίνομαι, αὐτοκράτωρ, καθαιρῶ, καθήμι, ἐπαναφέρω**: Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις στα **συνθετικά** τους.

14. **αὐτοκράτωρ, ἐξαιρῶ, παραδίδωμι, καθήμι, ἐπαναφέρω** Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις στα **συνθετικά** τους.

15. **εἰρήνη, πόλεμος, κίνδυνος, φίλος, τεῖχος**: Να γράψετε για καθεμία από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου **ένα ομόρριζο ρήμα** της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

16. **ἀγγελοῦντα, ἐρωτώμενοι, ἀντέλεγον, παραδόντας, ἡγῶνται:** Να γράψετε από **μία ομόρριζη λέξη** (απλή ή σύνθετη) της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις.
17. **πόλις, ἀγαθόν, φυγάδα, ἐχθρόν, γῆν:** Να γράψετε από **μία ομόρριζη λέξη** (απλή ή σύνθετη) της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις.
18. **πομπός, καταφύγιο, ἐγκυρος, ομοσπονδία, πολιτικός:** Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν **ετυμολογική συγγένεια**.
19. **παραπεμπτικό, εργάτης, πολίτης, αιρετός, εγκυρότητα:** Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν **ετυμολογική συγγένεια**.
20. **ἐγκυρος, ἔπος, τειχοποιία, ναύτης, ἐπίδοση:** Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν **ετυμολογική συγγένεια**.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ παρ. 20-23

1. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με την **αντώνυμή** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. ἔπομαι	α) ἀκολουθῶ
2. ἐργάζομαι	β) ἐλευθερῶ
3. ἄρχω	γ) σχολάζω
4. εἴσειμι	δ) προστάττω
5. ἀνδραποδίζω	ε) παύω
	στ) ἔξειμι
	ζ) ἡγοῦμαι

2. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με την **ομόρριζή** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. ἐποιοῦντο	α) πιθανός
2. εἰργασμένην	β) παραχώρηση
3. πείθεσθαι	γ) συνήγορος
4. ἐνεχώρει	δ) απεργία
5. προηγόρει	ε) προσποίηση
	στ) ἔξαρση
	ζ) συνέλευση

3. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με τη **σημασία** της στη Β' στήλη. Δύο στοιχεία της Β' στήλης περισσεύουν.

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1.φυγάς	α) συνθηκολογῶ
2. λιμός	β) υποδουλώνω
3. ἀνδραποδίζω	γ) πείνα
4. ἔπομαι	δ) ἐξόριστος
5. περιαιρῶ	ε) πολέμιος
	στ) ἀκολουθῶ
	ζ) γκρεμίζω

4. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α με τη **συνώνυμή** της στη στήλη Β. Δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. ἀνδραποδίζω	α) ἐλευθερῶ
2. φημί	β) δεῖ
3. νομίζω	γ) οἶομαι
4. χρῆ	δ) δουλῶ
5. φοβοῦμαι	ε) φάσκω
	στ) δέδοικα
	ζ) ἄγω

5. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α με τη **συνώνυμή** της στη στήλη Β. Δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν

Α' ΣΤΗΛΗ	Β' ΣΤΗΛΗ
1. ἔπομαι	α) δέδοικα
2. φημί	β) ἄρχω
3. νομίζω	γ) οἶομαι

4. χρή 5. φοβοῦμαι	δ) ἀκολουθῶ ε) φάσκω στ) δεῖ ζ) τολμῶ
-------------------------------------	--

6. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α με τη **συνώνυμή** της στη στήλη Β. Δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν

Α΄ ΣΤΗΛΗ	Β΄ ΣΤΗΛΗ
1. φημί 2. νομίζω 3. ἔπομαι 4. φοβοῦμαι 5. χρή	α) ἀκολουθῶ β) δέδοικα γ) δεῖ δ) ἔξεστι ε) λέγω στ) οἶομαι ζ) ἔπειμι

7. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α με τη **συνώνυμή** της στη στήλη Β. Δύο λέξεις της στήλης Β περισσεύουν

Α΄ ΣΤΗΛΗ	Β΄ ΣΤΗΛΗ
1. ἔπομαι 2. φημί 3. νομίζω 4. χρή 5. φοβοῦμαι	α) δεῖ β) ἔξεστι γ) λέγω δ) δέδοικα ε) φύομαι στ) ἀκολουθῶ ζ) οἶομαι

8. **ποίησις, δέκτης, ἡγεμών, νόμισμα, ἄγγελμα:** Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους ρηματικούς τύπους **ἐποιοῦντο, δέχεσθαι, ἡγῶνται, νομίζοντας, ἀπήγγελλον** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία..

ενέργεια ή κατάσταση	πρόσωπο που ενεργεί	αποτέλεσμα ενέργειας

9. Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους **ένα ομόρριζο ουσιαστικό** (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την **κατάληξη** που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
ἐποιοῦντο	- ις	
φοβούμενοι	- τρον	
ἡγῶνται	- μών	
εἰργασμένην	- της	
νομίζοντας	- μα	

10. Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους **ένα ομόρριζο ουσιαστικό** (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την **κατάληξη** που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
περιαιρεῖν	- ις	
ἐποιοῦντο	- μα	
ἄρχειν	- ων	
παραδόντας	- της	
ἀπήγγελλον	-ία	

11. **εἰργασμένην** : Να γράψετε πέντε **ομόρριζες λέξεις** (απλές ή σύνθετες) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας.

12. **περιαιρεῖν** : Να γράψετε πέντε **ομόρριζες λέξεις** (απλές ή σύνθετες) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας.

13. **κατέπλει** : Να γράψετε πέντε **ομόρριζες λέξεις** (απλές ή σύνθετες) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας.

14. **ἡγῶνται** : Να γράψετε πέντε **ομόρριζες λέξεις** (απλές ή σύνθετες) της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας.

15. **ἄπρακτος, ἐγχωρεῖ, ἀπόλλυμαι, συνεπαινώ, κατασκάπτω** : Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις στα **συνθετικά** τους.

16. **καθήμι, έπαναφέρω, περιγέομαι, απόλλυμαι, αντίλεγω** : Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις στα **συνθετικά** τους.
17. **καθαιρώ, καθήμι, έπαναφέρω, απαγγέλλω, συνεπαινῶ** : Να αναλύσετε τις παραπάνω σύνθετες λέξεις στα **συνθετικά** τους.
18. **αίρεση, ισόγειος, διάπραξη, πληθυντικός, απώλεια**: Να συνδέσετε τις παραπάνω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν **ετυμολογική συγγένεια**.
19. **κίνδυνος, ειρήνη, τείχος, φυγός, φίλος** : Να γράψετε για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις από **ένα ομόριζο ρήμα** (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ, παρ. 11-16 (από μετάφραση)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ 3, 11-16

§11-16 : Στο κείμενο καταγράφεται η αντίθεση των Τριάκοντα προς τον δήμο των Αθηναίων, τους νόμους και τους θεσμούς της δημοκρατίας (§11-13). Έπειτα ήλθε η σειρά των ατόμων (§14- 15). Κατά την οκτάμηνη διάρκεια της εξουσίας των τριάκοντα εκτελέστηκαν 1500 πολίτες Αθηναίοι και μέτοικοι. Η αντίθεση έφτασε τέλος και στους κόλπους του ίδιου του σώματος των τυράννων (§15-16). Ο Κριτίας και ο Θηραμένης εκπροσωπούσαν δύο αντίθετες τάσεις μέσα στη «συμμορία» που ασκούσε την εξουσία.

[Ο Ξενοφών οργανώνει τον λόγο του, ώστε να φανεί η χρονική κλιμάκωση των εξελίξεων (η αλληλουχία των χρονικών προτάσεων και μετοχών) αλλά και η αλληλεξάρτησή τους, πώς δηλαδή από τις φαινομενικά δημοκρατικές διαδικασίες («οί δὲ τριάκοντα ἤρθεσαν...») τελικά το καθεστώς έφτασε στην αποκάλυπτη ομολογία του αυθαίρετου χαρακτήρα του («ὥσπερ τυραννίδος», §16). Η κατάσταση, όσο περνάει ο καιρός, γίνεται πιο πολύπλοκη.]

§11 :

Η εκλογή των Τριάκοντα· Η συγκεκριμένη εκλογή ήταν αποτέλεσμα ωμής και αποκάλυπτης βίας, δεδομένου ότι στη συνθηκολόγηση που έγινε, δεν υπήρχε όρος για αλλαγή πολιτεύματος. Οι ολιγαρχικοί ηγέτες δεν ήταν σύμφωνοι μεταξύ τους καθώς υπήρχε η μετριοπαθής πλευρά με επικεφαλής τον Θηραμένη και η πιο ακραία μερίδα με επικεφαλής τον Κριτία. Η παρέμβαση του Λύσανδρου ήταν καταλυτική. Προβάλλοντας τον ισχυρισμό ότι το πάτριο πολίτευμα είναι η ολιγαρχία πριν την εποχή του Σόλωνα, εξανάγκασε κι εκβίασε την εκλογή των Τριάκοντα. Ο Ξενοφών λιτός και σύντομος εδώ, αποφεύγει να θίξει τον θλιβερό ρόλο που έπαιξε ο Λύσανδρος. Κάτω από την επιφανειακή νομιμότητα που αφήνει να διαφανεί το κείμενο του Ξενοφώντα λανθάνει βία, αυθαιρεσία κι εξαναγκασμός.

ένα σύνταγμα που θα ρύθμιζε τον πολιτικό βίο· Οι ολιγαρχικοί διακήρυτταν ότι στόχος τους είναι να αποκαταστήσουν το πατροπαράδοτο δημοκρατικό πολίτευμα καταργώντας τους ακραίους νόμους που είχαν κατά καιρούς προτείνει διάφοροι δημαγωγοί και επαναφέροντας σε ισχύ την αριστοκρατική προσολώνεια νομοθεσία. Ενώ, όμως, μοναδικός (διακηρυγμένος) σκοπός των τριάκοντα και μοναδική εντολή της (εκβιασμένης, έστω) ψήφου της Εκκλησίας προς αυτούς ήταν να συντάξουν νέους νόμους, αυτοί ανέβαλλαν συνεχώς να εκτελέσουν το έργο που είχαν αναλάβει και συγκροτούσαν τη Βουλή και τα άλλα θεσμικά όργανα, όπως τους άρεσε, με δικούς τους ανθρώπους. Έτσι, αν και είχαν διακηρύξει ότι το καθεστώς τους θα ήταν προσωρινό ως τη δημοσίευση των νέων νόμων, αυτοί διέλυσαν τα δικαστήρια των ενόρκων (**Ηλιαία**) και παραχώρησαν στη Βουλή δικαστικές εξουσίες για ποινικά (ή δήθεν ποινικά) αδικήματα. Κατάργησαν επίσης τη μυστική ψηφοφορία σε όλες τις διαδικασίες.

§12 : τους γνωστούς καταδότες, που τον καιρό της δημοκρατίας είχαν κάνει τη συκοφαντία επάγγελμα : Μια από τις σκοτεινές πλευρές του αθηναϊκού δημοκρατικού καθεστώτος ήταν η ευκολία με την οποία μερικοί αδίστακτοι Αθηναίοι μπορούσαν «να ζουν από τη συκοφαντία». Η ψεύτικη καταγγελία, η ψευδής μήνυση εναντίον ενός ευκατάστατου συνήθως πολίτη, μπορούσε να χρησιμοποιηθεί και ως μέσο εκβιασμού και ως μέσο προσωπικής εκδίκησης. Πολλές φορές ο συκοφάντης εξεβίαζε κάποιον και αποσπούσε χρηματικά ποσά, για να μην τον καταγγείλει και τον σύρει στα δικαστήρια. Από τις ετυμολογικές ερμηνείες της λ. συκοφάντης (<σῦκον+φαίνω : αυτός που φανερώνει τα σύκα) που είχαν προταθεί ήδη από την αρχαιότητα πιθανότερη φαίνεται η πρώτη: 1) αυτός που φανέρωνε τα σύκα, κρυμμένα μέσα στα ρούχα του κλέφτη· 2) ο μηνυτής· 3) ο μηνυτής αυτών που είχαν κλέψει σύκα από ιερές συκίες, αφιερωμένες σε θεούς· 4) αυτός που τράνταζε τα κλαδιά ή τον κορμό της συκιάς για να φανούν τα σύκα, που ήταν κρυμμένα μέσα στα φύλλα· 5) (με επέκταση της αρχικής σημασίας) αυτός που κατήγγειλε στις αρχές διάφορες παραβάσεις, όπως λαθραία εισαγωγή προϊόντων, παράνομη κατοχή ξένης ιδιοκτησίας, φοροδιαφυγή και -συνηθέστερα- εχθρικές ενέργειες κατά του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Εκτός από τα χρήματα που μπορούσε να αποσπάσει ο συκοφάντης ως εκβιαστής, αν καταδικαζόταν ο καταγγελλόμενος πολίτης, ο συκοφάντης είχε και τότε οικονομικό όφελος.

Η Βουλή τους καταδίκασε με ευχαρίστηση ... δε δυσαρεστούσε καθόλου όσους ένιωθαν πως τίποτε κοινό δεν είχαν με αυτούς· Η Βουλή, που απαρτιζόταν από οπαδούς του τυραννικού πολιτεύματος, εκτελώντας χρέη ποινικού δικαστηρίου πρόθυμα ψήφιζε τις καταδικαστικές αποφάσεις που πρότειναν οι Τριάκοντα. Στόχος των

Τριάκοντα ήταν να προσεταιριστούν τους φιλήσυγχους πολίτες, που αισθάνονταν ικανοποίηση για την καταδίκη των συκοφαντών, χωρίς να υποψιάζονται το αληθινό πρόσωπο της τυραννίας, που θα αποκαλυπτόταν σύντομα.

§13 : Το να ενισχυθούν οι ένοπλοι τριάκοντα και οι οπαδοί τους εναντίον των άοπλων δημοκρατικών με (700 τελικά) φρουρούς Σπαρτιάτες δείχνει το αίσθημα ανασφάλειας των τυράννων. Επειδή το αίτημα αυτό θα το απέρριπτε η επίσημη κυβέρνηση της Σπάρτης, δηλ. οι έφοροι, οι τριάκοντα ζητούν από τον Λύσανδρο να «συμπράξει», να «μεσολαβήσει», προφανώς παρασκηνιακά.

§14 : Οι τριάκοντα ανέλαβαν τη συντήρηση των φρουρών από τη Σπάρτη (§13) με έξοδα του κράτους φυσικά, όχι δικά τους, και «κολάκευαν, καλόπιαναν με κάθε τρόπο τον Καλλίβιο», για να εξασφαλίζουν τη συναίνεσή του στις αυθαιρεσίες τους, αλλά και για να τους παρέχει φρουρούς «συνεργούς» στη σύλληψη πολιτών που είχαν ακόμη κύρος και δύναμη, ώστε να αντισταθούν στο καθεστώς.

§16 : Ο Κριτίας ... είχε διάθεση να σκοτώσει πολύν κόσμο, ενώ ο Θηραμένης εναντιωνόταν :

Η θέση του Κριτία είναι εντελώς αμοραλιστική (: χωρίς ηθική) και κυνική, καθώς εφαρμόζει μια βίαιη πολιτική βασισμένη στο αδίστακτο έγκλημα, με μοναδικό σκοπό την εξυπηρέτηση των προσωπικών συμφερόντων του. **Ο Κριτίας** ανήκει στους σκληρούς και αδίστακτους ηγέτες των τυραννικών καθεστώτων, που δεν έχουν κανένα ηθικό φραγμό και χρησιμοποιούν κάθε μέσο για την ενίσχυση και διατήρηση της εξουσίας τους. Για βίαιους ηγέτες, όπως ο Κριτίας, «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα». **Ο Θηραμένης**, από την άλλη, ανήκει στους μετριοπαθείς οπαδούς των τυραννικών καθεστώτων, που, αν και έχει σοβαρές ευθύνες για τις αυθαιρεσίες των Τριάκοντα, φαίνεται να αντιλαμβάνεται ότι η άσκηση της εξουσίας πρέπει να εντάσσεται μέσα σε κάποια ηθικά πλαίσια. Θεωρεί απαράδεκτη και παράλογη την υπερβολική βία του Κριτία, γιατί ξεπερνά κάθε ηθικό φραγμό. Η σύγκρουση των δύο ανδρών υποκρύπτει την καχυποψία που χαρακτήριζε ακόμα και τις μεταξύ τους σχέσεις

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ 3, 11-16

§§ 11-16 (από μετάφραση)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Από τη φράση «όπως ήθελαν αυτοί» (ώς ἐδόκει αὐτοῖς) ποια συμπεράσματα προκύπτουν όσον αφορά το ήθος της «πολιτείας» που επέβαλαν οι Τριάκοντα; Να εντοπίσετε μέσα στο κείμενο ανάλογες εκφράσεις.
2. Πρωταρχικό μέλημα των Τριάκοντα υπήρξε η πάταξη της συκοφαντίας. Πού απέβλεπε η ενέργειά τους αυτή; Ήταν ειλικρινείς οι προθέσεις τους;
3. Το κείμενο μας πληροφορεί πως κατά τον πρώτο καιρό *ό Κριτίας τῷ Θηραμένει όμογνώμων καὶ φίλος ἦν*, ενώ αργότερα ο Θηραμένης διαφοροποιήθηκε αρκετά από την πολιτική του Κριτία. Να παρακολουθήσετε τις σχέσεις των δύο ανδρών μέχρι την οριστική ρήξη και να προσπαθήσετε να τις εξηγήσετε.
4. Θηραμένης: «Στο κάτω-κάτω κι εγώ κι εσύ έχουμε πει και κάνει πολλά για ν' αποχτήσουμε δημοτικότητα». Να χαρακτηρίσετε, με βάση την ομολογία αυτή, το πολιτικό ήθος του Θηραμένη και της ομάδας του.
5. Ποια πολιτικά ήθη εισάγει η θέση του Κριτία ότι «όποιος θέλει να κυριαρχεί είναι υποχρεωμένος να βγάζει από τη μέση εκείνους που θα μπορούσαν να του σταθούν εμπόδιο»; Τι είδους κοινωνία θα προκύψει, αν τα ήθη αυτά εδραιωθούν;
6. Ποια συναισθήματα καταλαμβάνουν το σημερινό αναγνώστη, καθώς διαβάσει την σχετική με το καθεστώς των Τριάκοντα αφήγηση του Ξενοφώντα;
7. Ένας από τους βασικούς όρους που έθεσαν οι νικητές Σπαρτιάτες στους Αθηναίους για τη σύναψη συνθήκης ειρήνης ήταν η κατεδάφιση των μακρών τειχών και των τειχών του Πειραιά. Πού απέβλεπαν οι Σπαρτιάτες με τον όρο αυτό; (Να απαντήσετε λαμβάνοντας υπόψη ποια ήταν, από παλαιά, η πολιτική των Σπαρτιατών απέναντι στο θέμα της οχύρωσης της Αθήνας.)
8. Να παρουσιάσετε το ήθος και την πολιτική των δύο βασικών παραγόντων του καθεστώτος των Τριάκοντα, του Θηραμένη και του Κριτία. Να κρίνετε την πολιτική τους στάση.
9. Γιατί, κατά τη γνώμη σας, οι Τριάκοντα καθυστερούσαν να συντάξουν νόμους, σύμφωνα με τους οποίους θα κυβερνούσαν;
10. Ποια δημαγωγικά μέσα χρησιμοποίησαν οι Τριάκοντα προκειμένου να αποκτήσουν λαϊκά ερείσματα και να επιβάλουν στη συνέχεια τη στυγνή, εγκληματική πολιτική τους;
11. Πού αποσκοπούσαν οι Τριάκοντα με την επιβολή της θανατικής ποινής σ' αυτούς που άσκησαν τη συκοφαντία ως επάγγελμα κατά την περίοδο της δημοκρατίας;
12. Ποιον λόγο πρόβαλαν οι Τριάκοντα προκειμένου να πείσουν τους Σπαρτιάτες να στείλουν φρουρά στην Αθήνα;
13. Ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά του καθεστώτος που εγκαθίδρυσαν οι Τριάκοντα;

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ, παρ.50-56

ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[50] ὡς δ' εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο, καὶ ἡ βουλὴ δὴλη ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα, γνοὺς ὁ Κριτίας ὅτι εἰ ἐπιτρέψοι τῇ βουλῇ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ, ἀναφεύξειτο, καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἡγήσάμενος, προσελθὼν καὶ διαλεχθεὶς τι τοῖς τριάκοντα ἐξῆλθε, καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερῶς τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις.

50 Μόλις, αφού είπε αυτά, σταμάτησε (την απολογία του ο Θηραμένης) και η βουλή τον επιδοκίμασε φανερά με φωνές, ο Κριτίας, επειδή κατάλαβε ότι, εάν επιτρέψει στη βουλή να αποφασίσει γι' αυτόν (: τον Θηραμένη) με ψηφοφορία, θα γλύτωνε (ο Θηραμένης), και επειδή θεώρησε αυτό ανυπόφορο (δεν μπορούσε να το ανεχθεί), αφού πλησίασε τους τριάκοντα και συζήτησε κάτι μαζί τους, βγήκε έξω και διέταξε αυτούς που κρατούσαν τα εγχειρίδια να σταθούν φανερά κοντά στα κιγκλιδώματα της βουλής.

[51] πάλιν δὲ εἰσελθὼν εἶπεν: Ἐγὼ, ὃ βουλῇ, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οἴου δεῖ, ὃς ἂν ὀρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπη. καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω. καὶ γὰρ οἶδε οἱ ἐφεστηκότες οὗ φασιν ἡμῖν ἐπιτρέψειν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν φανερῶς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενον. ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων μηδένα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου, τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου κυρίου εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν. ἐγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν. καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν.

51 Κι αφού πάλι μπήκε, είπε : «Εγώ, κύριοι βουλευτές, νομίζω ότι είναι καθήκον του άξιου πολιτικού ηγέτη, όταν βλέπει τους φίλους του να εξαπατώνται, να μην το επιτρέπει. Κι εγώ λοιπόν αυτό θα κάνω. Γιατί και αυτοί εδώ που έχουν σταθεί μπροστά λένε ότι δεν θα μας το επιτρέψουν αν αφήσουμε (: αθώσουμε) έναν άνδρα που φανερά βλάπτει την ολιγαρχία. Και αναγράφεται στους νέους νόμους κανένας από όσους περιλαμβάνονται στους τρισχιλίους να μη θανατώνεται χωρίς τη δική σας ψήφο, αυτούς όμως που είναι έξω από τον κατάλογο (των τρισχιλίων) οι τριάκοντα να έχουν το δικαίωμα να τους θανατώνουν. Εγώ λοιπόν, είπα, διαγράψω αυτόν εδώ τον Θηραμένη από τον κατάλογο, με τη σύμφωνη γνώμη όλων μας. Και αυτόν, είπα, εμείς τον καταδικάζουμε σε θάνατο.

[52] ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν καὶ εἶπεν: Ἐγὼ δ', ἔφη, ὃ ἄνδρες, ἰκετεύω τὰ πάντων ἐννομώτατα, μὴ ἐπὶ Κριτία εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ μήτε ὑμῶν ὃν ἂν βούληται, ἀλλ' ὄνπερ νόμον οὔτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι.

52 Όταν άκουσε αυτά ο Θηραμένης, πήδηξε πάνω στο βωμό και είπε : «Εγώ», είπα, «άνδρες, σας ικετεύω επικαλούμενος ό,τι πιο δίκαιο υπάρχει, να μην έχει ο Κριτίας το δικαίωμα να διαγράφει (από τον κατάλογο) ούτε εμένα ούτε όποιοι θέλει από εσάς, αλλά σύμφωνα με το νόμο που θέσπισαν αυτοί (οι τριάκοντα) για όσους περιλαμβάνονται στον κατάλογο (των τρισχιλίων) να κριθόμε και εσεις και εγώ.

[53] καὶ τοῦτο μὲν, ἔφη, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἄγνοῶ, ὅτι οὐδὲν μοι ἀρκέσει ὃδε ὁ βωμός, ἀλλὰ βούλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδείξαι, ὅτι οὔτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ θεοὺς ἀσεβέστατοι. ὑμῶν μέντοι, ἔφη, ὃ ἄνδρες καλοὶ κάγαθοί, θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα γινώσκοντες ὅτι οὐδὲν τὸ ἐμὸν ὄνομα εὐεξαλειπτότερον ἢ τὸ ὑμῶν ἐκάστου.

53 Και δεν αγνοώ, μα τους θεούς, τούτο, ότι δηλαδή δεν θα μου είναι καθόλου αρκετός αυτός εδώ ο βωμός, θέλω όμως και αυτό να αποδείξω, ότι δηλαδή αυτοί είναι όχι μόνο εντελώς άδικοι με τους ανθρώπους αλλά και εντελώς άσεβείς προς τους θεούς. Απορώ όμως, καλοί και αγαθοί άνδρες, με εσάς, γιατί δεν θα βοηθήσετε τους εαυτούς σας, και μάλιστα ενώ γνωρίζετε ότι το δικό μου όνομα δεν διαγράφεται (από τον κατάλογο των τρισχιλίων) καθόλου πιο εύκολα από το όνομα καθενός από εσάς.

[54] ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν τριάκοντα κῆρυξ τοὺς ἔνδεκα ἐπὶ τὸν Θηραμένην: ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύρου τοῦ θραυστάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου, εἶπε μὲν ὁ Κριτίας: Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον:

[55] ὑμεῖς δὲ λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες οἱ ἔνδεκα οὐ δεῖ τὰ ἐκ τούτων πράττετε. ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν, εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκε δὲ οἱ ὑπηρέται. ὁ δὲ Θηραμένης ὥσπερ εἰκὸς καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γινόμενα. ἡ δὲ βουλή ἡσυχίαν εἶχεν, ὁρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σατύρω καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρήσαν.

[56] οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε. λέγεται δ' ἔν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμῶξοιτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο: Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμῶξομαι; καὶ ἐπεὶ γε ἀποθνήσκειν ἀναγκάζόμενος τὸ κώνειον ἔπιε, τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτόν: Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα, ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς ἀγαστόν, τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος μήτε τὸ φρόνιμον μήτε τὸ παιγνιώδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς.

54 Μετά από αυτό ο κήρυκας των τριάκοντα διέταξε τους ἔνδεκα να συλλάβουν τον Θηραμένη. Κι εκείνοι, αφού μπήκαν μαζί με τους υπηρέτες και με αρχηγό τους τον θραυστάτο και αναιδέστατο Σάτυρο, εἶπε ο Κριτίας : «Σας παραδίδουμε», εἶπε, «αυτόν εδώ τον Θηραμένη που ἔχει δικαστεί σύμφωνα με το νόμο.

55 Και εσείς, αφού τον πάρετε και τον οδηγήσετε εκεί που πρέπει, να πράξετε ὅσα αρμόζει.» Και μόλις εἶπε αυτά, ο Σάτυρος τον τραβούσε από τον βωμό, τον τραβούσαν και οι υπηρέτες. Κι ο Θηραμένης, ὅπως ἦταν φυσικό, επικαλούνταν και τους θεούς και τους ανθρώπους να δουν αυτά που γίνονταν. Η δε βουλή δεν αντιδρούσε, επειδὴ ἔβλεπε ὅτι αυτοὶ που στέκονταν στα κιγκλιδώματα ἦταν ὁμοιοι με το Σάτυρο και ὅτι η εἰσοδος του βουλευτηρίου ἦταν γεμάτη φρουρούς και επειδὴ ἤξεραν (οι βουλευτές) ὅτι ἦταν ἐκεῖ κρατώντας εγχειρίδια.

56 Και αυτοὶ (οι ἔνδεκα) οδηγούσαν δια μέσου της αγοράς τον ἄνδρα (τον Θηραμένη) που φώναζε με πολύ δυνατή φωνή τι πάθαινε. Λέγεται δε και μια φράση που αποδίδεται σε αυτόν. Όταν ο Σάτυρος του εἶπε ὅτι θα κλάψει (ο Θηραμένης), αν δεν σιωπάσει, τον ρώτησε (τον Σάτυρο) : «Κι αν δεν σιωπάσω, εἶπε, ἄραγε δεν θα κλάψω;» Και ὅταν ἔπινε δια της βίας το κώνειο για να πεθάνει, εἶπαν ὅτι, αφού ἔριξε μακριά το υπόλοιπο παίζοντας τον «κότταβο», εἶπε : «Αυτό στην υγεία του ὁμορφου Κριτία!» Και τούτο ξέρω, ὅτι δηλαδή τέτοια ἀποφθέγματα δεν εἶναι ἀξιόπιστα, θεωρῶ ὁμως ἀξιοθαύμαστο για τον ἄνδρα το ἐξῆς, ὅτι δηλαδή, παρόλο που ο θάνατος ἦταν κοντά, δεν εγκατέλειψαν την ψυχή του οὔτε η αυτοκυριαρχία (: η φρόνηση) οὔτε η διάθεση για ἀστεία.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

§50-56 : Η περιγραφή της **παρωδίας της δίκης του Θηραμένη** είναι πολύ χαρακτηριστική για την κρίση που περνούσε ο Ελληνικός κόσμος στο τέλος του 5ου αι. π.Χ. Η κρίση δεν ήταν μόνο πολιτική: εδώ φαίνεται ολοκάθαρα πώς αμφισβητούνται και πόσο ωμά παραβιάζονται η αντίληψη που είχαν οι Έλληνες για το Νόμο καθώς και η αντίληψη για την ευσέβεια.

§50

οὐ βιωτὸν: Για τον Κριτία θα ήταν πράγματι αφόρητο το να απαλλαγεί από την κατηγορία ο Θηραμένης και να συνεχίσει την αντιπολιτευτική του τακτική. Είχε αποφασίσει να τον βγάλει από τη μέση και να μην έχει κανένα εμπόδιο στον δρόμο του.

καὶ ἐπιστῆναι... ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις : Δεν έφτανε η φανερή ψηφοφορία που είχαν επιβάλει οι Τριάκοντα στους βουλευτές/δικαστές· για να επηρεάσει την ελεύθερη βούλησή τους, ο Κριτίας χρησιμοποιεί **ωμή τρομοκρατία** με τους νεαρούς μαχαιοφόρους που μπήκαν μέσα στο Βουλευτήριο, στάθηκαν στο κιγκλίδωμα και κρατούσαν τα εγχειρίδια έτσι, ώστε να τα βλέπουν οι βουλευτές («φανερῶς... τῇ βουλῇ»).

§51 προστάτου ἔργον εἶναι... μὴ ἐπιτρέπη : Ο Κριτίας υποστηρίζει αδιάντροπα ότι οι δικαστές έχουν παρασυρθεί από την απολογία του Θηραμένη («ἔξαπατωμένους») και ότι ο ίδιος, ως ηγέτης, δεν μπορεί να επιτρέψει κάτι τέτοιο. Άλλωστε και «οἷδε οἱ ἐφεστηκότες», οι νεαροί με τα εγχειρίδια, λένε ότι δε θα επιτρέψουν να παρασυρθούν ούτε οι δικαστές ούτε και ο Κριτίας (**ἡμῖν**).

ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις... ἐγὼ οὖν... : Στην αρχαία Ελλάδα ο σεβασμός προς τους νόμους ήταν πολύ μεγάλος, και στην υπακοή προς αυτούς στηριζόταν η ευδαιμονία της πολιτείας· η υπονόμευση του κύρους τους δεν αποτελούσε μόνο πράξη άδικη απέναντι στην πολιτεία, αλλά ενέργεια ανόσια, γιατί οι νόμοι θεωρούνταν ιεροί. Ο Ηράκλειτος πίστευε ότι «ο λαός έχει υποχρέωση να αγωνίζεται για τον νόμο, όπως και για το κάστρο του». Η νομοθεσία άλλωστε στην αρχαιότητα αποτελούσε το πρώτο σημαντικό βήμα για το σχηματισμό σταθερών κανόνων και προτύπων ζωής, γεγονός πράγματι απαραίτητο για την ανάπτυξη και πρόοδο της πολιτείας.

Οι τύραννοι δεν τηρούν ούτε τους νόμους που ψήφισαν οι ίδιοι. Καταλύεται κάθε έννοια νομιμότητας και ο νόμος γίνεται παιχνίδι ή «εγχειρίδιον» στα χέρια του ισχυρού της στιγμής. Τους απλούς πολίτες μπορούσε να τους θανατώσει οποιοσδήποτε από τους Τριάκοντα και τα όργανά τους με την κατηγορία ότι είναι επικίνδυνοι για το καθεστώς. Ο «κατάλογος» είχε περιλάβει τρεις χιλιάδες ονόματα πολιτών μόνο, των οπαδών των ολιγαρχικών. Αν κάποιος από τους «εντός του καταλόγου» είχε κατηγορηθεί, δίκαια ή άδικα, για ανατρεπτικές ενέργειες, για να καταδικαστεί σε θάνατο έπρεπε να το αποφασίσουν οι πεντακόσιοι βουλευτές. Για τους «εκτός καταλόγου» αποφάσιζαν μόνο οι Τριάκοντα.

§52 ... ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν... ἰκετεύω... : Είναι πασίγνωστος και από την ιστορία και από τη λογοτεχνία (κυρίως από την τραγωδία) ο σεβασμός για τους **«ικέτες»**, που έχουν καταφύγει σε κάποιο βωμό ή ιερό. Η παραβίαση του ασύλου θεωρείται μεγάλη ασέβεια που μολύνει ολόκληρη την κοινότητα. Η τήρηση των θεσμών της ευσέβειας «αποτελούσε σε κάθε περίπτωση πολιτικό καθήκον». Οι σχέσεις της θρησκευτικής και της πολιτικής ζωής φαίνονται αν ρίξει κανείς μια ματιά στην Αγορά των Αθηνών τα δημόσια κτήρια της αθηναϊκής δημοκρατίας είναι διάσπαρτα στο χώρο της αγοράς, ανάμεσα στα ιερά και στους βωμούς των θεών (Βλ. σχέδιο).

§53

οὐδὲν μοι ... ὁ βωμὸς: Ο Θηραμένης ομολογεί από το βωμό του Δία όπου βρίσκεται ότι δεν πρόκειται να τον σώσει η ικεσία του αυτή. Αυτό και μόνο αποκαλύπτει ότι η τυραννία είχε καταλύσει τα πάντα: τα ιερά και τα όσια της πόλης, τους πανάρχαιους θεσμούς της ευσέβειας – που αποτελούσαν τα θρησκευτικά και ηθικά θεμέλια πάνω στα οποία εδραζόταν η κοινωνική και πολιτική ζωή της Αθήνας.

καλοὶ κάγαθοί: Η προσφώνηση αυτή του Θηραμένη προς τα μέλη της διορισμένης βουλής είναι διαποτισμένη από πικρή ειρωνεία.

ὄμῶν μέντοι θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα γινώσκοντες ὅτι οὐδὲν τὸ ἐμὸν ὄνομα εὐξάλειπτότερον ἢ τὸ ὄμῶν ἐκάστου : Ο Θηραμένης προειδοποιεί τους Βουλευτές ότι αν μείνουν απαθείς σε τόσο ωμή καταπάτηση και του νόμου και του ασύλου, σίγουρα κάποιοι απ' αυτούς θα έχουν την ίδια τύχη μ' αυτόν. Εύκολα θα μπορούσε να εξαλειφθεί το όνομα οποιουδήποτε από τον κατάλογο των «τρισχιλίων» και να

θανατωθεί με εντολή των τριάκοντα, χωρίς την πολυτέλεια έστω και της «στημένης» δίκης. Γι' αυτό ο Θηραμένης «απορεί που δεν βοηθάνε (οι δικαστές) τον ίδιο τον εαυτό τους».

Ο Θηραμένης, ωστόσο, ξέρει ότι δεν έχει καμία ελπίδα να συγκινήσει τους βουλευτές, γιατί: α) ο Κριτίας είχε ήδη προετοιμάσει τα πνεύματα εναντίον του με τις κατηγορίες ότι ήταν προδότης και υπονομευτής της ολιγαρχίας β) τα μέλη της διορισμένης Βουλής ήταν τα περισσότερα φανατικοί οπαδοί της τυραννίας και γ) ο Κριτίας είχε επιστρατεύσει εκτός από το νομιμοφανή μηχανισμό που διέθετε, και τον παρακρατικό μηχανισμό εξόντωσης των αντιπάλων του (τους μαχαιροφόρους).

οί ένδεκα : Αξιωματούχοι, ένας από κάθε φυλή μαζί με τον γραμματέα, προϊστάμενοι του «δεσμωτηρίου», αρμόδιοι για τις θανατικές εκτελέσεις

§55 είλκε από τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος... : Ο Θηραμένης είχε πιαστεί από τον βωμό και ο Σάτυρος και οι υπηρέτες των τριάκοντα τον έσερναν, τον τράβαγαν για να τον απομακρύνουν.

ἡ δὲ βουλὴ ἡσυχίαν εἶχεν · Όταν ὄρμησε ο Σάτυρος και οι ἑνοπλοι ἄνδρες του ἀπέσπασαν βίαια τον Θηραμένη από τον βωμό, εκείνος αντιστεκόταν και διαμαρτυρόταν μεγαλόφωνα· οι βουλευτές παρακολουθούσαν τα συμβάντα ἀπρακτοι και σιωπηλοί, βλέποντας τους παρακρατικούς του Κριτίας στον χώρο του ακροατηρίου και γνωρίζοντας ότι και οι ἄλλοι μισθοφόροι των Τριάκοντα βρίσκονταν ἔξω από το βουλευτήριο και ήταν και αυτοί οπλισμένοι.

§56 ... ὅτι οἰμῶξοιτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν : Επειδή φώναζε ο Θηραμένης, καταγγέλοντας την παρανομία και την ασέβεια των δικτῶν του, μέσα στην αγορά, ο Σάτυρος τον απείλησε ότι θα τον χτυπήσει («αν δεν σωπάσεις, θα κλάψεις»), ενώ τον έσερνε για εκτέλεση. Η ἀπάντηση του Θηραμένη στον Σάτυρο και η τελευταία του φράση «Κριτία τῷ καλῷ» δείχνουν το «παιγνιώδες» του χαρακτήρα του. Ο «παιγνιώδης» χαρακτήρας των Αθηναίων, το χιούμορ, το ἔξυπνο ευφυολόγημα, σφράγισαν πολλά από τα δημιουργήματα του πολιτισμού τους και πιο πολύ το θέατρο: στο σατυρικό δράμα παρουσιαζόταν η φαιδρὴ ὄψη του μύθου των τραγωδιῶν που είχαν προηγηθεῖ στην παράσταση· στην κωμωδία του 5ου αι. π.Χ. κυριαρχούσε η ειρωνεία, ο σαρκασμός, η κριτική για τα πάντα, για πρόσωπα και γεγονότα της πολιτικής και της πνευματικής ζωής. Το «παιγνιώδες» πνεύμα είναι χαρακτηριστικό και στους πλατωνικούς διάλογους.

§56 τὸ κώνειον : Παχύρρευστη ουσία με χαρακτηριστική δυσάρεστη οσμή από τα φύλλα και τους βλαστούς του φυτού **κώνειον**. Η αλκαλοειδής ουσία κωνεΐνη έχει ἔντονη τοξικότητα και απορροφάται γρήγορα από τους βλεννογόνους· επιφέρει παράλυση των κέντρων του προμήκους μυελού και των κέντρων κίνησης και προκαλεί σχετικά ἀνώδυνο θάνατο από ασφυξία.

ὁ κότταβος : Ήταν νεανικό παιχνίδι στα συμπόσια· οι παίχτες σημάδευαν απο μακριά μια λεκάνη και πετούσαν μέσα το κρασί που είχε απομείνει στο ποτήρι τους, προσπαθώντας να μη χυθούν σταγόνες ἔξω από τη λεκάνη και προφέροντας το ὄνομα αγαπημένου προσώπου. Αν δεν ἔπεφταν ἔξω από τη λεκάνη σταγόνες, ήταν καλό σημάδι για τις ερωτικές σχέσεις του παίχτη με το πρόσωπο, του οποίου το ὄνομα είχε αναφέρει.

Το χιούμορ του Θηραμένη αποκτά την πραγματική του διάσταση αν συσχετισθεῖ με το γεγονός ότι ο Κριτίας είχε συνθέσει στίχους για τον Κότταβο. Με τα σημερινά δεδομένα η φράση του Θηραμένη και η τελευταία κίνησή του προτού πεθάνει, έχει το νόημα: «και στα δικά σου» (για τον Κριτία).

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

§§ 50-51

1. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. **καὶ ἡ βουλὴ δήλη ἐγένετο ἐόμενῶς ἐπιθορυβήσασα...**: Ποιες ήταν οι αντιδράσεις του Κριτία στη στάση της βουλής και τι θέλησε να προλάβει;
2. **προσελθὼν καὶ διαλεχθεὶς τι τοῖς τριάκοντα ἐξήλθε...**: Τι, κατά τη γνώμη σας, συζήτησε ο Κριτίας με τους ἄλλους της ομάδας των Τριάκοντα; Να τεκμηριώσετε την ἀποψή σας με βάση το κείμενο.
3. Ήταν νόμιμη, κατά τη γνώμη σας, ἑνέργεια η διαγραφή του Θηραμένη από τον κατάλογο των «τρισχιλίων»;
4. Ποιοι πολίτες περιλαμβάνονταν στον κατάλογο των «τρισχιλίων» και ποιο ρόλο είχαν στην πολιτική και κοινωνική ζωή της πόλης; Πού ἀπέβλεπαν οι Τριάκοντα με το μέτρο αυτό;
5. Ποιες μεθόδους και ποια τεχνάσματα χρησιμοποίησε ο Κριτίας, ὥστε και τον αντίπαλό του, τον Θηραμένη, να εξοντώσει και ο ίδιος να φαίνεται ότι ἐνήργησε νομότυπα;
6. Παρακολουθώντας στο κείμενο το λόγο και τις ἑνέργειες του Κριτία να σκιαγραφήσετε το ἦθος και το ὕφος του ἄνδρα και να κρίνετε την πολιτική του στάση.

7. Με ποιον τρόπο αφαίρεσε ο Κριτίας από τη βουλή την αρμοδιότητα να δικάσει τον Θηραμένη;
 8. *καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερώς τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις*: Για ποιο σκοπό ο Κριτίας έδωσε αυτή την εντολή;
 9. *ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις*: Σε ποιους νόμους αναφέρεται ο Κριτίας;
 10. *συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν*: Σε ποιους αναφέρεται ο προσδιορισμός ἅπασιν;
 11. *Ὡς δὲ εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο...*:
 α) Σε ποιον αναφέρεται το απόσπασμα;
 β) Ποιο ήταν το περιεχόμενο του λόγου του και πόσο πειστικά ήταν τα επιχειρήματά του; Να λάβετε υπόψη σας και την αντίδραση της βουλής: *δήλη ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθορυβήσασα*.

2. Γραμματικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. *ἐγένετο, ἐπαύσατο, προσελθὼν, ἐκέλευσε*: Να τοποθετήσετε τους ρηματικούς τύπους στη σωστή θέση του πίνακα και να συμπληρώσετε τα κενά. Η μετοχή να γραφεί στις εγκλίσεις στο γ' πληθυντικό πρόσωπο.

	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική	Μετοχή
αόρ. α' ενεργ.					
αόρ. β' ενεργ.					
αόρ. α' μέσης					
αόρ. β' μέσης					

2. *τοῦτο, τι*: Να αναγνωρίσετε τις αντωνυμίες και να τις κλίνετε στο ίδιο γένος και στους δύο αριθμούς.
 3. *εὐμενῶς*: Να γράψετε τα παραθετικά του επιρρήματος.
 4. *ὄρῶν*: Να γράψετε τους αρχικούς χρόνους και το β' πληθυντικό πρόσωπο σ' όλες τις εγκλίσεις του ενεστώτα και του αορίστου β' του ρήματος.
 5. *εἰσελθὼν, εἶπεν*: Να κλίνετε την προστακτική αορίστου β' των ρημάτων.
 6. Να γράψετε τις ακόλουθες προτάσεις μεταφέροντας όλες τις κλιτές λέξεις από τον ενικό στον πληθυντικό αριθμό και αντιστρόφως.
 α) *Οὗτος ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας (...)*.
 β) *Ἐγὼ οὖν τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου*.
 γ) *Καὶ τοῦτον ἡμεῖς θανατοῦμεν*.
 δ) *Οὗτος ἐφοβεῖτο μὴ ὁ ἀντίδικος ἀναφύγη*.

7. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α με το γραμματικό προσδιορισμό στη στήλη Β που τους αντιστοιχεί. Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
1. ἅπασιν	α) ουσιαστικό της α' κλίσης
2. καταλόγου	β) οριστική αντωνυμία
3. ὄντων	γ) δεικτική αντωνυμία
4. οἶδε	δ) αόριστη επιμεριστική αντωνυμία
5. μηδένα	ε) οριστική ενεστώτα
6. εἰσελθὼν	στ) ουσιαστικό της β' κλίσης
7. ἐξαλείφω	ζ) μετοχή ενεστώτα
8. προστάτου	η) επίθετο γ' κλίσης
	θ) μετοχή αορίστου β'
	ι) ουσιαστικό γ' κλίσης

3. Συντακτικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. *ὥς δὲ εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο*: Να χαρακτηρίσετε το είδος της πρότασης και όλους τους όρους της.
 2. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο συντακτικό προσδιορισμό των λέξεων που δίνονται:
- *τῇ βουλῇ*: είναι έμμεσο αντικείμενο στο *ἐπιτρέψοι* / δοτική προσωπική
 - *τοῖς τριάκοντα*: είναι άμεσο / έμμεσο αντικ. στο *διαλεχθεῖς*
 - *ἐπιστῆναι*: είναι αντικ. στο *ἐκέλευσε* / απαρ. του σκοπού
 - *τοὺς ἔχοντας*: είναι αντικείμ. / υποκείμ. στο *ἐπιστῆναι*

- *ἐπὶ τοῖς δρυφάκοις*: είναι εμπρόθ. που δηλώνει τόπο / τρόπο
 - *φανερῶς*: είναι προσδιορισμός του τρόπου στο ἔχοντας / στο ἐπιστῆναι
3. *ἐξαπατωμένους* (§ 51): Να αναγνωρίσετε το είδος της μετοχής και να γράψετε το ρήμα από το οποίο εξαρτάται.
4. *εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα ... οἶδε οἱ ἐφεστηκότες οὐ φασὶν ἡμῖν ἐπιτρέψειν*: Να αναγνωρίσετε τις προτάσεις, να κάνετε λεπτομερή συντακτική ανάλυση και να δηλώσετε το είδος του υποθετικού λόγου.
4. Να συνδέσετε κάθε στοιχείο (μετοχή, πρόταση) της στήλης Α με την ισοδύναμή του ανάπτυξη σε πρόταση ή σύμπτυξη ή σε μετοχή, όπως δίνονται στη στήλη Β. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας στη (β) περίπτωση.

A	B
α) <i>εἰπόν</i>	εἰ καὶ εἶπε ἐπεὶ εἶπε ἐπὶ εἶπη
β) <i>ὡς ... ἐπαύσατο</i>	παύσας (ὁ Θηραμένης) παυσάμενος (ὁ Θηραμένης) παυσαμένου τοῦ Θηραμένου
γ) <i>γνούς</i> :	ἐπειδὴ ἔγνω εἰ ἔγνω εἰ καὶ ἔγνω

5. Να συμπληρώσετε τα κενά, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως η συντακτική λειτουργία των όρων (§ 51) που δίνονται:

- * *εἰσελθόν*: είναι μετοχή, που προσδιορίζει το
- * *προστάτου*: είναι στο ἔργον
- * *τοῦτο*: είναι στο ποιήσω
- * *μηδένα*: είναι στο
- * *κυρίου*: είναι στο
- * *τουτονί*: είναι προσδιορισμός στο
- * *ἅπασιν*: είναι προσδιορισμός στο
- * *ἡμεῖς*: είναι του ρήματος

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

1. Να χρησιμοποιήσετε τα παρακάτω ρήματα σύνθετα του ἴσταμαι σε φράσεις στη νέα ελληνική, ώστε να φαίνεται η σημασία τους.

καθίσταμαι:
ἐνίσταμαι:
παρίσταμαι:
ύφίσταμαι:

2. Με ποιες λέξεις του κειμένου σχετίζονται ετυμολογικά οι παρακάτω;

επιστασία, λόγος, απατηλά, νέμεσις, αθανασία, καινοφανής, όραμα, άνεση, επάλειψη, προστατευτικός.

3. Να γράψετε ένα παράγωγο ουσιαστικό της νέας ελληνικής από κάθε ρήμα σύνθετο του ἴημι που σας δίνεται. Για τα θέματα του ρήματος συμβουλευτείτε τη γραμματική σας.

άνιμι, παρήμι, αφίημι, καθίημι, ἐφίεμαι, συνίημι, ἐνίημι, διήμι.

4. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α με τις παράγωγες ή τις ομόρριζες της στη στήλη Β, γράφοντας μπροστά από κάθε γράμμα τον ή τους αριθμούς από τη στήλη Β:

A	B
α) <i>παύω</i>	1. δυσμένεια 11. κατάπαυση
β) <i>βιώω-ῶ</i>	2. παύλα 12. αβίωτος
γ) <i>διαλέγομαι</i>	3. κέλευσμα 13. εγγείρημα
δ) <i>κελεύω</i>	4. βιώσιμος 14. διαλεκτική
ε) <i>ἐφίσταμαι</i>	5. εγγείρηση 15. ανάπαυλα
στ) <i>εὐμενῶς</i>	6. επιστασία 16. βιώνω
ζ) <i>ἐγγειρίδιον</i>	7. μένος 17. επιστάτης
	8. διάλεξη 18. διάλεκτος
	9. βίωμα 19. υποχείριο
	10. αρχικελευστής 20. παυσίλυπος

5. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α με τα συνώνυμα ή τα αντίθετά τους στη στήλη Β, γράφοντας μπροστά από κάθε αριθμό της στήλης Α το ή τα γράμματα που τους αντιστοιχούν από τη στήλη Β. Κανένα στοιχείο της στήλης Β δεν περισσεύει:

A	B					
A) ὄρῳ	1.	ὀνίνημι	7.	ἐάω-ῶ	13.	ζῶ
B) ἀποθνήσκω	2.	χρή	8.	κωλύω	14.	τελευτῶ
Γ) δεῖ	3.	θεῶμαι	9.	βλέπω		
Δ) ἀνίημι	4.	βιῶ	10.	βλάπτω		
Ε) λυμαινόμεαι	5.	ὠφελῶ	11.	λυσιτελῶ		
	6.	προσῆκει	12.	εἶργω		

§§ 52-53

1. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Τι θέλει να αποδείξει ο Θηραμένης στο σύντομο λόγο του προς τους βουλευτές και ποια επιχειρήματα χρησιμοποιεί;
2. Οι Τριάκοντα χαρακτηρίζονται από τον Θηραμένη *ἀδικώτατοι* και *ἀσεβέστατοι*. Πώς δικαιολογεί αυτούς τους χαρακτηρισμούς; Είναι, κατά τη γνώμη σας, ορθοί;
3. Να εξηγήσετε αν επιβεβαιώνονται από το λόγο του Θηραμένη οι χαρακτηρισμοί που του αποδίδονται στην περιληπτική παρουσίαση των §§ 17-49 του βιβλίου σας.
4. *ὦ ἄνδρες καλοὶ κάγαθοί*: Είναι ειλικρινής ο χαρακτηρισμός *καλοὶ κάγαθοί*; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
5. Ποια είναι η αντίδραση του Θηραμένη στην απόφαση του Κριτία;
6. *ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν*: Ποιο νόημα είχε η κίνηση αυτή του Θηραμένη;
7. Γιατί ο Θηραμένης πιστεύει ότι δεν θα τον ωφελήσει το γεγονός ότι καταφεύγει στο βωμό ως ικέτης;
8. *θαυμάζω εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς*: Πού αποβλέπει ο Θηραμένης με τα λόγια αυτά;

2. Γραμματικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. *ἀνεπήδησεν, βοηθήσατε*: Να κλίνετε την οριστική ενεστώτα και παρατατικού των ρημάτων στη φωνή που δίνονται.
2. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο γραμματικό προσδιορισμό των λέξεων που δίνονται:
 - *ἀκούσας*: είναι μετοχή αορ. ενεργητικής φωνής / μέσης φωνής
 - *ταῦτα*: είναι οριστική αντωνυμία / δεικτική αντωνυμία
 - *ὄνπερ*: είναι δεικτική αντωνυμία / αναφορική αντωνυμία
 - *ἀγνοῶ*: είναι συνηρημένο σε -έω / σε -όω
 - *μέντοι*: είναι αντιθετικός / διαζευκτικός σύνδεσμος
3. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α με το γραμματικό προσδιορισμό τους στη στήλη Β. Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν:

A	B
1. ὄνομα	α) κτητική αντωνυμία
2. εὐεξαλειπότερον	β) επίθετο β' κλίσης
3. ὑμῶν	γ) υπερθετικός βαθμός επιθέτου
4. ὅδε	δ) δεικτική αντωνυμία
5. ἀσεβέστατοι	ε) προσωπική αντωνυμία
6. ἀγαθοί	στ) συγκριτικός βαθμός επιθέτου
7. ἐμόν	ζ) ουσιαστικό, ουδέτερο γ' κλίσης
8. ἐστίαν	η) επίθετο γ' κλίσης
	θ) ουσιαστικό, αρσενικό β' κλίσης
	ι) ουσιαστικό, θηλυκό της α' κλίσης

5. Να εντάξετε τις παρακάτω λέξεις στον πίνακα που ακολουθεί ανάλογα με τη γραμματική κατηγορία στην οποία ανήκουν: *ἀκούσας, ἐπί, ἐγώ, ἰκετεύω, εἶναι, μήτε, ὄν, ἀδικώτατοι, μοι, ἄνδρες, Θηραμένης, μέντοι, ἔφη, εἰ, ὑμῖν αὐτοῖς, καί, τό, οὐδέν, ἦ, ἐξαλείφειν*.

ουσιαστ.	Επίθετο	αντων.	ρήμα	άρθρο	σύνδεσ.	πρόθ.

6. *έννομώτατα, ἀδικώτατοι, ἀσεβέστατοι, καλοί, ἀγαθοί*: Αφού τοποθετήσετε τα επίθετα στον παρακάτω πίνακα, να συμπληρώσετε τους άλλους βαθμούς και να σχηματίσετε τα αντίστοιχα επιρρήματα και τα παραθετικά τους:

Επίθετα			Επιρρήματα		
Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός	Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός

3. Συντακτικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Να γράψετε όλες τις περιπτώσεις εισαγωγής δευτερεύουσας πρότασης στα αρχαία ελληνικά με το σύνδεσμο *εἰ*.

2. *εἰ μὴ βοηθήσητε ὑμῖν αὐτοῖς*: Να αναγνωρίσετε την πρόταση και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εισαγωγής της. Να βρείτε αντιστοιχία με τη νέα ελληνική (π.χ. στη φράση *μη μου θυμώνεις, αν δε σου φέρομαι καλά μερικές φορές*).

3. Να βάλετε σε κύκλο την πρόταση που αντιστοιχεί στη σωστή ανάλυση της μετοχής:

• *ἀκούσας* : ἐπεὶ ἤκουσε / διότι ἤκουσε / εἰ καὶ ἤκουσε

• *γιγνώσκοντες* : εἰ καὶ γινώσκετε / ἐπειδὴ γινώσκετε / ἐὰν γινώσκητε

4. Να βάλετε σε κύκλο τη σωστή αναγνώριση της συντακτικής θέσης των όρων που δίνονται:

• *πάντων* : γενική κτητική / γενική διαιρετική / γενική αντικειμενική

• η ειδική πρόταση *ὅτι ... ὅδε ὁ βωμός* είναι: αντικείμενο στο *οὐκ ἄγνωδ'* / υποκείμενο στο *ἔφη* / επεξήγηση στο *τοῦτο*

5. Να γράψετε δίπλα από κάθε αριθμό των όρων της στήλης Α το γράμμα της στήλης Β που χαρακτηρίζει τη συντακτική θέση του αντίστοιχου όρου. Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν:

A	B
1. <i>ἐξαλείφειν</i>	α) κατηγορούμ. στο υποκ. του <i>εἰσί (οὔτοι)</i> ζ) αντικείμενο του απαρεμφάτου <i>ἐξαλείφειν</i>
2. <i>ἐπιδείξει</i>	β) επιθετικός προσδιορισμός στο <i>ἄνδρες</i> η) τελ. απαρ. ως υποκ. στο (<i>μὴ ἐπὶ Κριτία</i>) εἶναι
3. <i>ἀδικώτατοι</i>	γ) τελ. απαρ. ως αντικείμενο στο <i>βούλομαι</i> θ) εμπρόθετος προσδιορισμός τόπου
4. <i>ὑμῶν</i>	δ) γενική συγκριτική ι) κατηγορημ. προσδιορ. στο <i>ἄνδρες</i>
5. <i>καλοί</i>	ε) εμπρόθ. της αναφοράς (από το <i>ἀσεβέστατοι</i>)
6. <i>περὶ θεούς</i>	στ) γενική διαιρετική (από το <i>ἐκάστου</i>)
7. <i>ἐπὶ τὴν ἐστίαν</i>	
8. <i>ἐμέ</i>	

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

1. Να μεταφέρετε στη νέα ελληνική τις παρακάτω προτάσεις:

• *ἴκετεύω τὰ πάντων έννομώτατα*

• *μὴ ἐπὶ Κριτία εἶναι ἐξαλείφειν*

• *κατὰ τὸν νόμον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι*

• *τὸ ἐμὸν ὄνομα οὐδὲν ἐυεξαλειπτότερόν ἐστι ἢ τὸ ὑμῶν ἐκάστου*

2. Με ποιες λέξεις του κειμένου σχετίζονται ετυμολογικά οι παρακάτω:

πηδάλιο, εστιατόριο, σεβαστός, απόφαση, ἀγνοια, θαυμαστός, βοθήθητος, συλλογή, αὐτάρκης, βάση, διάρκεια.

3. Να γράψετε για κάθε ρήμα ένα παράγωγο ουσιαστικό της νέας ελληνικής: *ἀπογιγνώσκω, διαγιγνώσκω, ἐνδείκνυμι, ἐπιδείκνυμι.*

4. Να γράψετε ουσιαστικά, ρήματα ή επίθετα ετυμολογικώς συγγενή με τη λέξη *ἐστία* που να αποδίδουν το νόημα των φράσεων ή των προτάσεων που δίνονται:

• συγκεντρώνω σε ορισμένο σημείο φωτεινή δέσμη:

• αυτός που αναφέρεται στην εστία:

• συμπόσιο, παράθεση γεύματος με τη συμμετοχή πολλών προσώπων:

• ιδιοκτήτης εστιατορίου:

• ο περιπλανώμενος, ο χωρίς εστία:

• θεοί, προστάτες της οικογενειακής ζωής (στην αρχαιότητα):

5. *μόνον*: Να σχηματίσετε ουσιαστικά ή επίθετα με πρώτο συνθετικό το *μόνος* και αφού κάνετε όποιες αλλαγές είναι αναγκαίες,

π.χ.: μόνος + λόγος = μονόλογος	μόνος + γένος = μονογενής
μόνος + δρόμος =	μόνος + γράμμα =
μόνος + ζυγός =	μόνος + έτος =
μόνος + κομμάτι =	μόνος + λέξη =
μόνος + κλίση =	μόνος + ημέρα =
μόνος + πλευρά =	μόνος + στήλη =

6. Να συνδέσετε τις λέξεις ή φράσεις της αρχαίας ελληνικής της στήλης Α με την απόδοσή τους στα νέα ελληνικά στη στήλη Β. Ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει:

A	B
1. ή έστία	α) βοηθώ κάποιον
2. τὰ έννομώτατα πάντων ίκετεύω	β) βωμός
3. έπί τινί έστι	γ) ο σύμφωνος με το νόμο
4. ή κρίσις έμοί έστι	δ) απορώ με κάποιον / κάτι
5. άρκω τινί	ε) ίκετεύω σε ό,τι πιο δίκαιο υπάρχει
6. θαυμάζω τινός	στ) αυτός που διαγράφεται εύκολα
7. και ταύτα γινώσκοντες	ζ) έχει κάποιος το δικαίωμα να..
8. εύεξάλειπτος	η) και μάλιστα ενώ γνωρίζετε
	θ) δικάζομαι

§§ 54-56

1. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- Πώς χαρακτηρίζεται ο Σάτυρος από τον Ξενοφώντα; Να δικαιολογήσετε το χαρακτηρισμό με βάση το κείμενο.
- Παραδίδομεν ύμιν ... Θηραμένην τουτονί κατακεκριμένον κατά τόν νόμον*: Με βάση αυτά τα λόγια του Κριτία να χαρακτηρίσετε το ήθος του.
- είλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται*: Πώς χαρακτηρίζετε την πράξη αυτή; Ποια συναισθήματα προκαλεί;
- Ἡ δὲ βουλή ήσυχίαν εἶχεν ...* : Να περιγράψετε την εικόνα που παρουσίαζε το βουλευτήριο μετά από την πραξικοπηματική επέμβαση του Κριτία. Τι εξέφραζαν οι βουλευτές με τη σιωπή τους;
- οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε*: Ποια συναισθήματα νομίζετε ότι προκαλούσε στους παρευρισκομένους η εικόνα αυτή;
- Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμώζομαι*: Πώς χαρακτηρίζει ο συγγραφέας το Θηραμένη με αφορμή αυτή την απάντησή του προς το Σάτυρο; Συμφωνείτε ή όχι με αυτό το χαρακτηρισμό; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
- Πώς αντιλαμβάνεσθε τη φράση: *Κριτία τοῦτ' ἔστω τῶ καλῶ*; Τι υπονοεί ο Θηραμένης;
- Εντυπωσιακή χαρακτηρίζει ο Albin Lesky τη σκηνή της καταδίκης και της θανάτωσης του Θηραμένη, όπως την ιστορεί ο Ξενοφών στα *Ἑλληνικά*. Να προβάλετε τα βασικά χαρακτηριστικά της σκηνής και να δικαιολογήσετε με τρόπο τεκμηριωμένο το χαρακτηρισμό του Lesky.

2. Γραμματικές ερωτήσεις - ασκήσεις

- Να εντοπίσετε στο κείμενό σας ένα ρήμα συνηρημένο σε -άω / -ῶ και ένα σε -έω / -ῶ και να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο στον παρατατικό και σε όλες τις εγκλίσεις του ενεστώτα της ίδιας φωνής.
- μάλα* (§ 56): Να σχηματίσετε τα παραθετικά του επιρρήματος.
- Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο γραμματικό προσδιορισμό των λέξεων του κειμένου που δίνονται:
 - αὐτῶν* (§ 54) είναι δεικτική / επαναληπτική αντωνυμία
 - τουτονί* (§ 54) είναι επίρρημα / αντωνυμία
 - ἀπαγαγόντες* (§ 55) είναι μετοχή ενεστώτα / μετοχή αορίστου β'
 - πράττετε* (§ 55) είναι οριστική ενεστ. / προστακτική ενεστ.
 - ἀπήγαγον* (§ 56) είναι παρατατικός / αόριστος β'
 - ἐπήρετο* (§ 56) είναι αόριστος β' / παρατατικός
 - ἀγνοῶ* (§ 56) είναι συνηρημένο σε -έω / σε -όω
 - οἷα* (§ 56) είναι αναφορική / αόριστη αντωνυμία

- I. Να συμπληρώσετε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό:

Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
ὁ κήρυξ			οἱ ἔχοντες

ἡ ὄρῳσα			οἱ ὑπηρεταί
τοῦ βωμοῦ			
τοῦ ἀνδρὸς			
τῆς ψυχῆς			
τῆ φωνῆ			
τὸν ἄνδρα			τοὺς ἀνθρώπους

II. Να συμπληρώσετε τα άλλα γένη στην ίδια πτώση και αριθμό:

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
Τουτονί		
		τοῦτο
		ταῦτα
ἀναιδεστάτου		
		πλήρες

III. Να συμπληρώσετε τους άλλους βαθμούς των επιθέτων στο ίδιο γένος, πτώση και αριθμό:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
μεγάλη		
καλῶ		
πλήρες		
		θραυστάτου
		ἀναιδεστάτου

IV. Να συμπληρώσετε το ίδιο πρόσωπο και χρόνο σε όλες τις εγκλίσεις, απαρέμφατο και μετοχή (ονομ. αρσ. γένους):

Οριστική			ἐκέλευσε		εἶπεν	ἀπήγαγε
Υποτακτική						
Εοκτική					σιωπήσειε	
Προστακτική	πράττετε	ἔστω				
Απαρέμφατο						
Μετοχή						

3. Συντακτικές ερωτήσεις - ασκήσεις

- Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα ... ἀποκοτταβίσαντα εἶπεῖν αὐτόν: Να αναγνωρίσετε το είδος και το συντακτικό ρόλο ὄλων των δευτερευουσών προτάσεων του χωρίου.
- Να αναγνωρίσετε τους εμπρόθετους προσδιορισμούς της § 54.
- ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρεταῖς, ἡγουμένου αὐτῶν Σατύρου (§ 54): Να αναγνωρίσετε το είδος και τη συντακτική θέση των μετοχών. Να γράψετε το υποκείμενο και το αντικείμενό τους (εάν έχουν).
- Να αναγνωρίσετε το είδος και το συντακτικό ρόλο των απαρεμφάτων του κειμένου.
- Να συμπληρώσετε τα κενά, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως η συντακτική λειτουργία των λέξεων ή των προτάσεων που δίνονται:
 - ὁ κῆρυξ (§ 54): είναι του ρήματος
 - τοὺς ἔνδεκα (§ 54): είναι του ρήματος
 - ὕμῃν (§ 54): είναι του ρήματος
 - τουτονί (§ 54); είναι προσδιορισμός στο
 - τὰ ἐκ τούτων (§ 55): είναι του ρήματος
 - ὅτι ... παρήσαν (§ 55): είναι δευτερεύουσα πρόταση, που λειτουργεί ως
 - διὰ τῆς ἀγορᾶς (§ 56): είναι εμπρ. προσδιορ. που δηλώνει
 - μεγάλη (§ 56): είναι προσδιορισμός στο
 - οἷα (§ 56): είναι του
 - αὐτοῦ (§ 56): είναι γενική
 - ἀποθνήσκειν (§ 56): είναι απαρέμφ., που λειτουργεί ως
 - Κριτία (§ 56): είναι δοτική
 - ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα (§ 56): είναι δευτερεύουσα πρόταση, που λειτουργεί ως
 - τὸ μὴ ἀπολιπεῖν (§ 56): είναι απαρέμφατο, που λειτουργεί ως
 - τοῦ θανάτου (§ 56): είναι στη μετοχή

6. Να τοποθετήσετε στον πίνακα Α τις επιρρηματικές μετοχές των §§ 54-55 ανάλογα με το είδος τους και να γράψετε στον πίνακα Β όσες από αυτές είναι απόλυτες:

Α. Επιρρηματικές - συνημμένες μετοχές					
Αιτιολογική	Χρονική	Τελική	Εναντιωμ.	Υποθετική	Τροπική
Β. Επιρρηματικές - απόλυτες μετοχές					

7. Για καθένα από τους ακόλουθους όρους των προτάσεων της § 56 δίνονται τρεις συντακτικοί προσδιορισμοί ή ανάλυση μετοχής σε ισοδύναμη πρόταση. Να επιλέξετε για κάθε περίπτωση το σωστό και να συμπληρώσετε τα κενά, όπου χρειάζεται:

- *τῆ φωνῆ*
 - α) δοτική του μέσου στο
 - β) δοτική του τρόπου στο
 - γ) δοτική του οργάνου στο
- *ὅτι οἰμώζοιτο*
 - α) ειδική πρόταση, επεξήγηση στο
 - β) ειδική πρόταση, υποκείμενο στο
 - γ) ειδική πρόταση, αντικείμενο στο
- *ἀναγκαζόμενος*
 - α) ἐπειδὴ ἀναγκάζεται
 - β) ἐπειδὴ ἀναγκασθῆ
 - γ) ἐπειδὴ ἠναγκάζετο

8. *Ὅς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμώζοιτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν (...)*: Να μετατρέψετε τον πλάγιο λόγο σε ευθύ.

9. *Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ' οἰμώζομαι*: Να αναγνωρίσετε το είδος του υποθετικού λόγου.

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

1. Να μεταφέρετε στη νέα ελληνική τις παρακάτω λέξεις και φράσεις:

- *οὗτος κατακεκρήμενος κατὰ τὸν νόμον ἐστίν* (§ 54):
- *τοῦτον ἀπαγαγόντες οὐ δεῖ, πράττετε τὰ ἐκ τούτων* (§ 55):
- *οὗτος, ὥσπερ εἰκός, ἐπεκαλεῖτο τοὺς θεοὺς* (§ 55):
- *ἡ δὲ βουλή ἠσυχίαν εἶχεν* (§ 55):
- *τὸ φρόνιμον καὶ τὸ παιγνιώδες τῆς ψυχῆς* (§ 56):
- *Κριτῖα τῶ καλῶ* (§ 56):
- *τοῦ θανάτου παρεστηκότος* (§ 56):

2. Να γράψετε λέξεις απλές ή σύνθετες (ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα) της νέας ελληνικής που να έχουν το ίδιο θέμα με τα ρήματα *ἔλκω* και *ἠγοῦμαι* (πέντε λέξεις για κάθε ρήμα).

3. Με ποιες λέξεις του κειμένου (§§ 54-55) σχετίζονται ετυμολογικά οι παρακάτω:

αναίδεια, παράδοση, κρίμα, λαβή, απαγωγή, ένδεια, απρόσκλητος, γένος, ανήσυχος, σχέση, ενόραση.

3. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α (§§ 54-55) με τις παράγωγες ή τις ομόρριζές της στη στήλη Β, γράφοντας μπροστά από κάθε γράμμα τον ή τους αριθμούς από τη στήλη Β. Κανένα στοιχείο της στήλης Β δεν περισσεύει:

A	B	
α) βουλευτήριο	1. εργολάβος	8. πληροφορώ
β) πλήρης	2. όραση	9. βουλευτής
γ) πάρειμι	3. βούλευμα	10. πληρεξούσιος
δ) όρῶ	4. πληρότητα	11. βουλευτικός
ε) λαμβάνω	5. επανειλημμένα	12. αόρατος
	6. παρόν	13. αντιληπτός
	7. παρουσιαστής	14. διορατικός

5. Να γράψετε στην αρχαία ελληνική από ένα αντίθετο για τις παρακάτω λέξεις (§ 56): *δηλόω-ᾶ, κακῶς πάσχω, σιωπάω-ᾶ, ἀποθνήσκω, οἰμώζω*¹.

6. Να συνδέσετε τις λέξεις και φράσεις της αρχαίας (§ 56) (στήλη Α) με την απόδοσή τους στη νέα ελληνική (στήλη Β). Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν:

¹ κρύπτω, εὐ πάσχω, φράζω (ὀμιλῶ), ζήω-ᾶ, γελῶ.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

Παρ. 50-51

1. Να συνδέσετε κάθε λέξη-φράση της Α' στήλης με τη **σημασία** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

A'	B'
1. δῆλος	α) ανυπόφορο
2. οὐ βιωτόν	β) καταστρέφω
3. δρύφακτα	γ) φανερός
4. λυμαίνομαι	δ) δειλός
5. ἀνίημι	ε) κιγκλιδώματα
	στ) αφήνω
	ζ) επιδοκιμάζω

2. Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους **ένα ομόρριζο ουσιαστικό** (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
ἐξαλείφω	- ή	
ἐπιτρέψειν	- ος	
διαψηφίζεσθαι	- μα	
ὄρῶν	- ις	
ἠγησάμενος	- μών	

3. Όπως παραπάνω :

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
ἐπαύσατο	- ις	
ἔχοντας	- μα	
ποιήσω	- τής	
ὄρῶν	- ις	
ἐξαλείφω	- ή	

4. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με τη **συνώνυμή** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

A	B
1. δῆλος	α) εἰμί
2. γίγνομαι	β) φανερός
3. κελεύω	γ) καταστρέφω
4. φημί	δ) ἐξαλείφω
5. λυμαίνομαι	ε) φάσκω
	στ) προστάττω
	ζ) γινώσκω

5. Όπως παραπάνω :

A	B
1. δῆλος	α) εἰμί
2. γίγνομαι	β) φανερός
3. κελεύω	γ) χωρίς
4. λέγω	δ) ἄδηλος
5. ἄνευ	ε) φάσκω
	στ) προστάττω
	ζ) ὁμοῦ

6. Όπως παραπάνω :

A	B
1. δῆλος	α) δειλός
2. κελεύω	β) φανερός
3. νομίζω	γ) οἶομαι
4. φημί	δ) οἶδα
5. γινώσκω	ε) λέγω
	στ) προστάττω
	ζ) αἶρω

7. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης A με την **αντώνυμή** της στη στήλη B. Δύο λέξεις της στήλης περισσεύουν.

A'	B'
1. εἴσειμι	A. παλαιός
2. γινώσκω	B. δυσμενῶς
3. καινός	Γ. ἄδηλος
4. εὐμενῶς	Δ. διέρχομαι
5. δῆλος	E. ἄγνοῶ
	Στ. ἔξειμι
	Z. κενός

8. Να συνδέσετε κάθε λέξη της A' στήλης με την **ομόρριζή** της στη B' στήλη. Δύο λέξεις της B' στήλης περισσεύουν.

A'	B'
1. διαψηφίζεσθαι	α) παύλα
2. ἐπαύσατο	β) επιστάτης
3. ἠγησάμενος	γ) αόρατος
4. ἐπιστῆναι	δ) ὄριο
5. ὀρῶν	ε) κατάληψη
	στ) διήγηση
	ζ) υπερψήφιση

9. Να γράψετε **από μία ομόρριζη** λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου : **εἰπῶν** , **ἐπιστῆναι** , **ὀρῶν** , **καινός** , **ἐξαλείφω** , **ἔχοντας** , **ἐπιτρέπη** , **ἀποθνήσκειν** , **ψήφου** , **ἔξω** , **ἐπαύσατο** , **ἠγησάμενος** , **διαλεχθεῖς** , **φανερῶς** , **εἰσελθῶν** , **δήλη** , **βιωτόν** , **φανερῶς** , **ἐξαπατωμένους** , **ἄνδρα**
10. Να γράψετε **δύο ομόρριζες λέξεις** της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου : **ἐπιθορυβήσασα** , **ἀναφεύζοιτο** , **ἔχοντας** , **ἐπιτρέπη** , **ἐξαλείφω**
11. Να αναλύσετε τις παρακάτω σύνθετες λέξεις **στα συνθετικά τους**: **προσέρχομαι** , **διαλέγομαι** , **ἐφίσταμαι** , **ἀνίημι** , **κατάλογος** , **ἐπιτρέπω** , **ἐξαλείφω**
12. Να συνδέσετε τις παρακάτω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν **ετυμολογική συγγένεια**: **διάλογος** , **επιστάτης** , **ὄραμα** , **ανεπίτρεπτος** , **ανακαίνιση** , **λογικός** , **επιστασία** , **διορατικός** , **απάτη** , **απολύμανση** , **ψήφισμα** , **φυγή** , **λόγος** , **επιτροπή** , **λύματα** , **απάτη** , **άνεση** , **απολυμαίνω** , **αλοιφή**

παρ. 52-55

1. Να συνδέσετε κάθε λέξη-φράση της A' στήλης με τη **σημασία** της στη B' στήλη. Δύο λέξεις της B' στήλης περισσεύουν.

A'	B'
1. ἔννομος	α) αναίσχυντος
2. εὐεξάλειπτος	β) θέλω
3. ἀναιδής	γ) αυτός που σβήνεται εύκολα
4. βούλομαι	δ) πρέπει
5. δεῖ	ε) αυτός που αλείφεται καλά
	στ) σκέπτομαι
	ζ) σύμφωνος με τον νόμο

2. Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους **ένα ομόρριζο ουσιαστικό** (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
ἐξαλείφειν	- ή	
ἰκετεύω	- ης	
ἔγραψαν	- μα	
ἐπιδείξει	- ις	
βοηθήσετε	- ός	

3. Όπως παραπάνω :

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
ἀνεπήδησεν	- μα	
γινώσκοντες	- μων	
ἰκετεύω	- ία	
πράττετε	- ις	
ἀπαγαγόντες	- ή	

4. Να συνδέσετε κάθε λέξη της A' στήλης με τη **συνώνυμή** της στη B' στήλη. Δύο λέξεις της B' στήλης περισσεύουν.

A	B
1. βούλομαι	α) ποιῶ
2. γινώσκω	β) βουλεύομαι
3. κελεύω	γ) επίσταμαι
4. λέγω	δ) ἐθέλω
5. πράττω	ε) φάσκω
	στ) προστάττω
	ζ) κηρύττω

5. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α με την **αντώνυμή** της στη στήλη Β. Δύο λέξεις της στήλης περισσεύουν.

A'	B'
1. ἀγαθός	α) ἀγνοῶ
2. ἄδικος	β) οἶδα
3. ἀσεβής	γ) παράνομος
4. γινώσκω	δ) κακός
5. ἔννομος	ε) δίκαιος
	στ) νομικός
	ζ) εὐσεβής

6. Ὅπως παραπάνω :

A'	B'
1. ἀσεβής	α) γινώσκω
2. ἔννομος	β) νόμιμος
3. ἀγνοῶ	γ) δίκαιος
4. ἄδικος	δ) εὐσεβής
5. ἀγαθός	ε) ἀνάξιος
	στ) παράνομος
	ζ) κακός

7. Να γράψετε **από μία ομόρριξη** λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου : **ἵκετεύω** , **ἐξαλείφω**, **νόμον**, **ἔγραψαν**, **ἐπιδείξει**, **ἀνεπήδησεν** , **βούληται**, **κρίσιν**, **ἐπιδείξει**, **θαυμάζω**, **εἶπεν** , **ἡγουμένου** , **παραδίδομεν** , **κατακεκριμένον** , **ἀπαγαγόντες**
8. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου : **νόμος**, **κατάλογος**, **κρίσις**, **ἀσεβής**, **ὕπηρετης**
9. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ουσιαστικό (B' στήλη) και επίθετο (Γ' στήλη), απλό ή σύνθετο, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις λέξεις της Α' στήλης.

A'	B'	Γ'
Λέξεις	Ουσιαστικά	Επίθετα
ἵκετεύω γινώσκω ἀπάγω ἡγοῦμαι θαυμάζω		

10. Να αναλύσετε τις παρακάτω σύνθετες λέξεις **στα συνθετικά τους**: **ἀνεπήδησεν**, **ἐννομώτατα**, **κατάλογος**, **ἀδικώτατοι**, **ἀσεβέστατοι**, **ἐπιδείκνυμι**, **ἀπάγω**, **ἔνδεκα**
11. Να συνδέσετε τις παρακάτω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν **ετυμολογική συγγένεια**: **αλοιφή**, **ευσέβεια**, **παράδειγμα**, **ἀνανδρος**, **φήμη**, **ἀνέστιος**, **ουσία**, **επίγραμμα**, **επικήρυξη**, **ἀπόδοση**, **εὐάνδρος**, **γραφή**, **διάκριση**, **ἀνάγνωση**, **εκδότης**, **ζωγραφική**, **κριτήριο**,
12. Να συνδέσετε τις λέξεις της Α' στήλης με τις λέξεις της Β' στήλης με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια. Δύο λέξεις περισσεύουν.

A'	B'
1. κατάληψη	α) ἔγραψαν
2. μετεγγραφή	β) λαβόντες
3. προληπτικός	
4. επίγραμμα	
5. διάλειμμα	
6. γρίφος	
7. λήμμα	

13. **γραφή**, **γράμμα**, **γραφεύς**, **βοηθός**, **βοήθεια** : Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους επόμενους ρηματικούς τύπους «ἔγραψαν» και «βοηθήσετε» λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	πρόσωπο που ενεργεί	αποτέλεσμα ενέργειας

Παρ. 55-56

1. Να συνδέσετε κάθε λέξη-φράση της Α' στήλης με τη **σημασία** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

A'	B'
1. εικός	α) ρωτώ
2. οϊμώζω	β) απορώ
3. έγχειρίδια	γ) βιβλία
4. άγαστός	δ) φυσικό, εύλογο
5. έπερωτώ	ε) θαυμαστός
	στ) μαχαίρια
	ζ) κλαίω, θρηνώ

2. Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους **ένα ομόρριζο ουσιαστικό** (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
έλκω	- ις	
έπεκαλείτο	- ήρ	
έπασχε	- ος	
όρωσα	- μα	
κρίνω	- ής	
σιωπήσειεν	- ή	

3. Όπως παραπάνω :

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
λέγεται	- ις	
έχοντες	- μα	
άπήγαγον	- ή	
κρίνω	- ής	
παρήσαν	- ία	

4. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με τη **συνώνυμή** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

A	B
1. έλκω	α) θαυμαστός
2. οϊμώζω	β) εύμορφος
3. άγαστός	γ) άπωθώ
4. λέγω	δ) σύρω
5. καλός	ε) φάσκω
	στ) μισητός
	ζ) όδύρομαι

5. Να γράψετε **από μία ομόρριζη** λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου : **είλκε** , **έπεκαλείτο**, **καθορᾶν**, **είχεν**, **άναγκαζόμενος**, **ήσυχίαν**, **παρήσαν**, **έπασχε**, **άπολιπείν**, **έπήρετο**, **έπιεν** , **λειπόμενον**, **όρωσα**, **δηλοῦντα**, **ρήμα**, **δρύφακτα**, **έγχειρίδιον**, **άπάγω**, **άξιόλογος**, **έμπροσθεν**,
6. Να γράψετε από ένα ομόρριζο ρήμα της αρχαίας ελληνικής για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου : **ύπηρέτης**, **βουλή**, **φρουρός**, **άγορά**, **άγαστός**, **ήσυχία**, **πλήρης**, **φρόνιμος**
7. Να αναλύσετε τις παρακάτω σύνθετες λέξεις **στα συνθετικά τους**: **καθορᾶ**, **δρύφακτα**, **έμπροσθεν**, **άπάγω** , **άπολείπω**
8. Να συνδέσετε τις παρακάτω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν **ετυμολογική συγγένεια**: **έλκηθρο**, **προσομοίωση**, **πρόσθιος**, **άνανδρος**, **δήλωση**, **γένεση**, **ποτό**, **άγνοια**, **παράσταση**, **ελλιπής**, **ελκυστικός**, **γονέας**, **πρόσχημα**, **ευφωνία**, **παράστημα**, **έλξη**, **πρόσκληση**, **προορατικός**, **ερώτηση**, **έλλειμμα**, **αποσιωπητικά**, **σμπόσιο**, **αφροσύνη**, **αξιολόγηση**, **ανελλιπώς**
9. Να συνδέσετε τις λέξεις της Α' στήλης με τις λέξεις της Β' στήλης με τις οποίες έχουν ετυμολογική συγγένεια. Δύο λέξεις περισσεύουν.

A'	B'
1. άγημα	

2. πάθος	α) ἀπήγαγον
3. αγώνας	
4. συμπάθεια	β) ἔπασχεν
5. άγχος	
6. απέχθεια	
7. απαθής	

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

§1-7 : Μετά τη θανάτωση του Θηραμένη, η ομάδα των «σκληρών» του καθεστώτος των τριάκοντα επικράτησε. Η σκληρότητα του καθεστώτος έφτασε σε ακραίες μορφές : έγιναν διώξεις πολιτών, καταπάτηση περιουσιών από τους οπαδούς της τυραννίας, εκτελέσεις. Άρχισε, όμως να οργανώνεται και αντίσταση κατά των Τριάκοντα, από τους εξόριστους δημοκρατικούς, που κατέφευγαν πρώτα στον Πειραιά και από εκεί έξω από τα σύνορα του αθηναϊκού κράτους, στα Μέγαρα και κυρίως στη Θήβα. Από εκεί για τη φυλή, με εβδομήντα αρχικά άνδρες, ξεκίνησε ο Θρασύβουλος, ο αρχηγός των δημοκρατικών, που τελικά κατέλυσαν το τυραννικό καθεστώς.

§1 : Όσοι είχαν υποστεί διώξεις στην ύπαιθρο της Αττικής και δεν επιτρεπόταν να μπουνε στο κέντρο της πόλης («... **μὴ εἰσιέναι εἰς τὸ ἄστυ**»), κατέφευγαν στον Πειραιά. Στην περιοχή του Πειραιά από δεκαετίες είχε διαμορφωθεί παράδοση δημοκρατικής πλειοψηφίας την οποία συγκροτούσαν τα πληρώματα του στόλου, οι έμποροι, οι ναυτικοί και οι μέτοικοι.

Τα Μέγαρα και η Θήβα γέμισαν πρόσφυγες : Ο Ξενοφών περιγράφει ειρωνικά την κατάσταση: οι τριάκοντα, με τις ακρότητές τους γέμισαν και τα Μέγαρα και τη Θήβα από αυτούς που απομακρύνονταν από την Αττική ή, με διαφορετική διατύπωση, «και τα Μέγαρα και η Θήβα πλημμύρισαν από πολιτικούς πρόσφυγες».

Όσο μεγάλωνε το κύμα των φυγάδων, άρχισε να διαφαίνεται ο κίνδυνος για το τυραννικό καθεστώς να οργανωθούν ένοπλες ομάδες πολιτικών προσφύγων. Για να προλάβουν τέτοιο ενδεχόμενο οι Σπαρτιάτες εξέδωσαν αυστηρή διαταγή «οι φυγάδες Αθηναίοι να οδηγούνται πίσω στην Αθήνα από κάθε κράτος και να θεωρούνται παραβάτες όσοι φέρουν εμπόδια σ' αυτούς που προσπαθούν να τους φέρουν πίσω». Οι Θηβαίοι, όμως βοήθησαν τους δημοκρατικούς Αθηναίους. (Πλούταρχος, Βίος του Λυσάνδρου, κεφ. 27)

§5 : Η αντίδραση κατά του τυραννικού καθεστώτος είναι τόσο έντονη, ώστε μέσα σε ελάχιστες μέρες η δύναμη του Θρασύβουλου στη Φυλή δεκαπλασιάζεται (από 70 σε 700).

§8-10 : Οι Τριάκοντα, μετά την πρώτη τους ήττα και βλέποντας τη συνεχή ενίσχυση των δημοκρατικών, προσπαθούν να εξασφαλίσουν καταφύγιο στην Ελευσίνα, σε περίπτωση οριστικής ήττας. Χρησιμοποιούν γι' αυτό παράνομα και αθέμιτα μέσα, με δολιότητα και άσκηση πρωτοφανούς τρομοκρατίας.

§8 : Για να πετύχει η συγκέντρωση των κατοίκων της Ελευσίνας, οι Τριάκοντα εξαπατούν τα θύματά τους· συγκεντρώνουν τους πολίτες, δήθεν, για απογραφή (για να τους στείλουν επιπλέον φρουρούς για προστασία) και ασκούν (αρχικά τουλάχιστον) ψυχολογική βία στον πληθυσμό με την παρουσία των ιππέων.

§9 να ψηφίσουν...φανερά : Ακόμη και στους συνεργάτες του καθεστώτος δεν έχει εμπιστοσύνη ο Κριτίας. Για να μην υπάρξουν «διαρροές ψήφων», εκτός από την (πρωτοφανή) πολυπληθή παρουσία Σπαρτιατών στρατιωτών μέσα στο χώρο του (δήθεν) δικαστηρίου, επιβάλλεται και η φανερή ψηφοφορία. Στο πλήθος των δικονομικών παραβάσεων, σ' αυτή την παρωδία δίκης, πρέπει να προστεθεί κι αυτή την οποία τονίζει ο Λυσίας (*Κατά Έρατοσθένους*, 52): δικάστηκαν τριακόσιοι άνθρωποι με μια ψηφοφορία, ενώ βασική αρχή δικαίου για το αθηναϊκό κράτος ήταν ότι δεν εκδίδονται συνολικές αποφάσεις αλλά για τον κάθε κατηγορούμενο χωριστά.

§10-12 : Ο έμπειρος στρατιωτικός Ξενοφών περιγράφει με ακρίβεια και συντομία τις θέσεις και τις κινήσεις των αντιπάλων πριν από τη μάχη.

§11 Μουνιχία : Η περιοχή, ο λόφος (της σημερινής Καστέλας) και το κλειστό λιμάνι (σημερινό Τουρκολίμανο ή Μικρολίμανο) οφείλουν το όνομά τους στον μυθικό βασιλιά της Αττικής Μούνιχο, γιο του Παντοκλέους, οικιστή της περιοχής και ιδρυτή της λατρείας της Μουνιχίας Αρτέμιδος. Η σπουδαιότερη λατρευτική εκδήλωση ήταν τα Μουνιχία και ο μήνας ονομαζόταν Μουνιχιών.

στην Ιπποδάμειο αγορά : Η Ιπποδάμειος αγορά ήταν το κέντρο της οικονομικής και κοινωνικής ζωής του Πειραιά, του σημαντικότερου εμπορικού κέντρου της Μεσογείου στα χρόνια της ακμής της αθηναϊκής δημοκρατίας. Τα σχέδια της αγοράς και της ευρύτερης περιοχής είχαν κατασκευαστεί στα μέσα του 5ου αι. από τον διάσημο πολεοδόμο Ιππόδαμο τον Μιλήσιο με παραγγελία του Περικλή.

§12-17 : Μετά την περιγραφή της παράταξης των δημοκρατικών πριν από τη μάχη, ο Ξενοφών παραθέτει τον σύντομο λόγο του Θρασυβούλου προς τους αγωνιστές της δημοκρατίας. Ο Θρασύβουλος προσπαθεί να τους εγκαρδιώσει, ώστε να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν πολλαπλάσιους εχθρούς.

Από την άποψη της τεχνικής, ο Θρασύβουλος χρησιμοποιεί στον λόγο του καίριες αντιθέσεις· από την άποψη των ιδεών, προβάλλει βασικές έννοιες και αξίες της αρχαίας ελληνικής ζωής· ταυτόχρονα δίνει σαφείς οδηγίες για την τακτική της μάχης που θ' ακολουθήσει.

§13-14 : Ο Θρασύβουλος περιγράφει το καθεστώς της βίας και τρόμου κατά την περίοδο της τυραννίας με τις κατασχέσεις περιουσιών, τις προγραφές, τις συλλήψεις, τις εξορίες.

§16 : Ο Θρασύβουλος είναι βέβαιος ότι οι στρατιώτες του, μολονότι λιγότεροι, έχουν το πλεονέκτημα της θέσης και, αν πολεμήσουν με θάρρος, θα αναγκάσουν τους αντιπάλους να υποχωρήσουν, και καθώς θα τρέχουν στον κατήφορο, για να προστατευθούν από τα ακόντια, τα βέλη και τις πέτρες των δημοκρατικών, θα κρατάνε τις ασπίδες πάνω από τα κεφάλια τους και θα «δίνουν στόχο» με το υπόλοιπο σώμα τους που θα είναι εκτεθειμένο στις βολές των αντιπάλων.

§17 αυτή... θα μας δώσει... και γυναίκες : Η φράση ως προς την εκφραζόμενη ιδέα και τη διατύπωση θυμίζει τον περιώνυμο παιάνα των Αθηναίων, ενώ άρχιζαν την επίθεση στη ναυμαχία της Σαλαμίνας (480 π.Χ.):

**ὦ παῖδες Ἑλλήνων ἴτε,
ἐλευθεροῦτε πατρίδ', ἐλευθεροῦτε δὲ
παῖδας γυναίκας, θεῶν τε πατρῶων ἔδη,
θήκας τε προγόνων· νῦν ὑπὲρ πάντων ἀγῶν.**
(Αισχύλου, Πέρσαι 402-405)

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

§§ 1-17 (από μετάφραση)

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια τακτική διακυβέρνησης ακολούθησαν οι Τριάκοντα μετά τη θανάτωση του Θηραμένη και ποιες συνέπειες είχε για τους συμπολίτες τους;
2. Να χαρακτηρίσετε το ήθος της εξουσίας των Τριάκοντα και να γράψετε ποια είναι η πιο σημαντική, κατά τη γνώμη σας, διαφορά από το ήθος των δημοκρατικά εκλεγμένων ηγετών της πόλης. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
3. Το τυραννικό καθεστώς των Τριάκοντα σύντομα προκάλεσε με την πρακτική του την οργανωμένη αντίσταση των δημοκρατικών με αρχηγό το Θρασύβουλο. Να γράψετε με ποιο σχέδιο κινήθηκαν οι επαναστάτες και ποιος ήταν ο πρώτος αντικειμενικός τους σκοπός (§§ 1-7)
4. Να αναπτύξετε τη σημασία που είχε για τους επαναστάτες η επιτυχία τους κατά της φρουράς των ολιγαρχικών στα σύνορα της Αθήνας.
5. Με ποιες ενέργειες αντέδρασαν οι Τριάκοντα στην επιτυχία του Θρασύβουλου; Ποια συναισθήματα τους οδήγησαν στις ενέργειες αυτές;
6. «Μια και θα 'χετε λοιπόν μερίδιο στις τιμές, πρέπει να 'χετε μερίδιο και στους κινδύνους»: Σε ποιους απευθύνονται μ' αυτά τους τα λόγια οι Τριάκοντα και ποιο σκοπό επιδιώκουν; Με αφορμή αυτή τους την ενέργεια να αξιολογήσετε τα κίνητρά τους και να διατυπώσετε τα συμπεράσματά σας για το ήθος και το χαρακτήρα τους.
7. Να κατατάξετε τις ενέργειες των Τριάκοντα (§§ 1-10) σύμφωνα με τη σειρά που κλιμακώνονται ανάλογα με τη σκληρότητα και την κυνικότητά τους. Να επισημάνετε εκείνα τα σημεία στην αφήγηση του Ξενοφώντα που προαναγγέλλουν το τέλος των τυράννων.
8. Πιστεύετε ότι όλοι οι ολιγαρχικοί που ήταν γραμμένοι στο γνωστό κατάλογο συμφωνούσαν με τις ενέργειες των Τριάκοντα; Να αιτιολογήστε την απάντησή σας και να αναφέρετε στοιχεία του κειμένου που την τεκμηριώνουν.
9. Με ποια επιχειρήματα προσπαθεί να εμψυχώσει τους άνδρες του ο Θρασύβουλος και να τους πείσει για τη νίκη;
10. Ποια συναισθήματα προκαλεί στους δημοκρατικούς η αναφορά του Θρασυβούλου στις πράξεις των Τριάκοντα και ποια επίδραση έχει η αναφορά αυτή στην ετοιμότητά τους για τη μάχη;
11. Ποια πλεονεκτήματα βλέπει ο Θρασύβουλος να έχει η παράταξή του έναντι των ολιγαρχικών
12. α) ως προς τη συμπαράσταση των θεών και
13. β) ως προς τις θέσεις απ' όπου θα εφορμήσουν στην επικείμενη μάχη;
14. Αφού αναφέρετε για ποιο σκοπό πολεμούν οι δημοκρατικοί σύμφωνα με το Θρασύβουλο (§17) και για ποιον οι ολιγαρχικοί, να γράψετε ποιον από τους δύο αντιπάλους δικαιώνει ηθικά ο συγγραφέας με τον τρόπο που αφηγείται τα γεγονότα. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο.
15. Να αναφέρετε ποιοι ήταν οι λόγοι της αποτυχίας των ολιγαρχικών να καταλάβουν το φρούριο της Φυλής, όπου είχε καταφύγει ο Θρασύβουλος.
16. Να γράψετε σύντομα ποιες θέσεις κατέλαβαν δημοκρατικοί και ολιγαρχικοί στον Πειραιά για την τελική τους σύγκρουση και να αναφέρετε τη δύναμη του καθενός.
17. Να γράψετε από ποια μέρη αποτελείται ο λόγος του Θρασυβούλου και να αναφέρετε επιγραμματικά το περιεχόμενο καθενός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV, 18-23

ΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

[18] ταῦτα δ' εἰπὼν καὶ μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς ἐναντίους, ἡσυχίαν εἶχε· καὶ γὰρ ὁ μάντις παρήγγελλεν αὐτοῖς μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι, πρὶν [ἂν] τῶν σφετέρων ἢ πέσοι τις ἢ τρωθῆι· ἐπειδὴν μέντοι τοῦτο γένηται, ἡγησόμεθα μὲν, ἔφη, ἡμεῖς, νίκη δ' ὑμῖν ἔσται ἐπομένοις, ἐμοὶ μέντοι θάνατος, ὥς γέ μοι δοκεῖ.

[19] καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὄπλα, αὐτὸς μὲν ὥσπερ ὑπὸ μοίρας τινὸς ἀγόμενος ἐκπηδήσας πρῶτος ἐμπесῶν τοῖς πολεμίοις ἀποθνήσκει, καὶ τέθαιπται ἐν τῇ διαβάσει τοῦ Κηφισοῦ· οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὀμαλοῦ. ἀπέθανον δ' ἐνταῦθα τῶν μὲν τριάκοντα Κριτίας τε καὶ Ἰππόμαχος, τῶν δὲ ἐν Πειραιεῖ δέκα ἀρχόντων Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος, τῶν δ' ἄλλων περὶ ἑβδομήκοντα. καὶ τὰ μὲν ὄπλα ἔλαβον, τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκόλευσαν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν, προσιόντες ἀλλήλοις πολλοὶ διελέγοντο.

[20] Κλεόκριτος δὲ ὁ τῶν μυστῶν κῆρυξ, μάλ' εὐφρονος ὢν, κατασιωπησάμενος ἔλεξεν· Ἄνδρες πολῖται, τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι βούλεσθε; ἡμεῖς γὰρ ὑμᾶς κακὸν μὲν οὐδὲν πώποτε ἐποιήσαμεν, μετεσχήκαμεν δὲ ὑμῖν καὶ ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων καὶ θυσιῶν καὶ ἐορτῶν τῶν καλλίστων, καὶ συγχορευταὶ καὶ συμφοιτηταὶ γεγενήμεθα καὶ συστρατιῶται, καὶ πολλὰ μεθ' ὑμῶν κекινδυνεύκαμεν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀμφοτέρων ἡμῶν σωτηρίας τε καὶ ἐλευθερίας.

[21] πρὸς θεῶν πατρῶων καὶ μητρῶων καὶ συγγενείας καὶ κηδεστίας καὶ ἐταιρίας, πάντων γὰρ τούτων πολλοὶ κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις, αἰδούμενοι καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους παύσασθε ἀμαρτάνοντες εἰς τὴν πατρίδα, καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιωτάτοις τριάκοντα, οἱ ἰδίων κερδέων ἕνεκα ὀλίγου δεῖν πλείους ἀπεκτόνασιν Ἀθηναίων ἐν ὀκτῶ μηνσὶν ἢ πάντες Πελοποννήσιοι δέκα ἔτη πολεμοῦντες.

18 Ἀφοῦ εἶπε αὐτὰ καὶ γύρισε πρὸς τοὺς εχθροὺς, περίμενε· γιατί καὶ ὁ μάντις τοὺς συμβούλευε νὰ μὴ ἐπιθεοῦν προτοῦ σκοτωθεῖ ἢ πληγωθεῖ κάποιος ἀπὸ τοὺς δικούς τοὺς «ὅταν, λοιπόν, γίνεῖ αὐτό, ἐγὼ θὰ προχωρήσω πρῶτος», εἶπε, «καὶ ἐσεῖς, ἀκολουθώντας με, θὰ νικήσετε, ἐγὼ ὁμως θὰ σκοτωθῶ, ὅπως μου φαίνεται»·

19 Καὶ δὲν διαψεύστηκε, ἀλλὰ, μόλις πήραν τὰ ὄπλα, σαν νὰ οδηγεῖτο ἀπὸ κάποια μοίρα, ἀφοῦ ὄρμησε πρῶτος, ἔπεσε πάνω στους εχθροὺς καὶ σκοτώθηκε καὶ εἶναι θαμμένος στο πέρασμα τοῦ Κηφισοῦ· οἱ ἄλλοι ὁμως νίκησαν καὶ καταδίωξαν (τοὺς εχθροὺς) μέχρι το ἴσιωμα. Καὶ ἐκεῖ πέθαναν ἀπὸ τοὺς Τριάκοντα ὁ Κριτίας καὶ ὁ Ἰππόμαχος καὶ ἀπὸ τοὺς δέκα ἀρχόντες τοῦ Πειραιᾶ ὁ Χαρμίδης, ὁ γιος τοῦ Γλαύκωνα, καὶ ἀπὸ τοὺς υπόλοιπους περίπου ἑβδομήντα. Καὶ (οἱ ἐπαναστάτες) πήραν τὰ ὄπλα (τῶν εχθρῶν), ὁμως δὲν πήραν τὰ ρούχα ἀπὸ κανέναν πολίτη. Ἀφοῦ ἐγίνε αὐτό καὶ (οἱ ἀντίπαλοι) παρέδωσαν τοὺς νεκροὺς μετὰ ἀπὸ συμφωνία, πολλοὶ (καὶ ἀπὸ τις δυο παρατάξεις) πλησιάζοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλο συζητούσαν.

20 Καὶ ὁ Κλεόκριτος, ὁ κήρυκας τῶν μυστῶν, που εἶχε πολὺ δυνατὴ καὶ καθαρὴ φωνή, ἀφοῦ ἐπέβαλε σιωπὴ, εἶπε : «Συμπολίτες, γιατί μας ἐκδιώκετε; Γιατί θέλετε νὰ μας σκοτώσετε; Γιατί ἐμεῖς ποτέ ὡς τώρα δὲν σας κάναμε κακὸ κανένα, καὶ συμμετείχαμε μαζί σας στις πιο σεβαστὲς ἱερὲς τελετὲς καὶ στις θυσίες καὶ στις πιο ωραίες γιορτὲς, καὶ μαζί σας χορέψαμε καὶ σπουδάσαμε καὶ στρατευθήκαμε καὶ πολλοὺς κινδύνους μαζί σας ἔχουμε κινδυνεύσει καὶ στη στεριά καὶ στη θάλασσα γιὰ τὴν κοινὴ σωτηρία καὶ ἐλευθερία καὶ τῶν δύο πολιτικῶν παρατάξεων (: καὶ τῶν δυο).

21 Στο ὄνομα τῶν θεῶν τῶν πατέρων καὶ τῶν μητέρων μας καὶ στο ὄνομα τῶν συγγενικῶν δεσμῶν μας (ἐξ αἵματος καὶ ἐξ ἀγχιστείας) καὶ τῆς φιλίας μας, γιατί πολλοὶ ἀπὸ ἐμᾶς μοιραζόμεστε ὅλα αὐτὰ, σεβόμενοι θεοὺς καὶ ἀνθρώπους, σταματήστε νὰ ἀμαρτάνετε ἐνάντια στην πατρίδα, καὶ μὴν ὑπακούτε στους ἀνοσιότατους Τριάκοντα Τυράννους, οἱ ὁποῖοι γιὰ το προσωπικὸ τοὺς κέρδος ἔχουν σκοτώσει σε ὀκτῶ μῆνες σχεδὸν περισσότερους Ἀθηναίους ἀπὸ ὅσους (σκότωσαν) ὅλοι οἱ Πελοποννήσιοι πολεμώντας ἐπὶ δέκα χρόνια.

[22] ἔξὸν δ' ἡμῖν ἐν εἰρήνῃ πολιτεύεσθαι, οὔτοι τὸν πάντων αἰσχιστόν τε καὶ χαλεπώτατον καὶ ἀνοσιώτατον καὶ ἔχθιστον καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις πόλεμον ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους παρέχουσιν. ἀλλ' εὔ γε μέντοι ἐπίστασθε ὅτι καὶ τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν ἀποθανόντων οὐ μόνον ὑμεῖς ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἔστιν οὕς πολλὰ κατεδακρύσαμεν.

ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἄρχοντες καὶ διὰ τὸ τοιαῦτα προσακούειν τοὺς μεθ' αὐτῶν ἀπήγαγον εἰς τὸ ἄστυ.

[23] τῇ δ' ὑστεραία οἱ μὲν τριάκοντα πάνυ δὴ ταπεινοὶ καὶ ἔρημοι συνεκάθηον ἐν τῷ συνεδρίῳ· τῶν δὲ τρισχιλίων ὅπου ἕκαστοι τεταγμένοι ἦσαν, πανταχοῦ διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους. ὅσοι μὲν γὰρ ἐπεποιήκεσάν τι βιαιότερον καὶ ἐφοβοῦντο, ἐντόνως ἔλεγον ὡς οὐ χρεῖη καθυφίεσθαι τοῖς ἐν Πειραιεῖ· ὅσοι δὲ ἐπίστευον μηδὲν ἠδικηκέναι, αὐτοὶ τε ἀνελογίζοντο καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδασκον ὡς οὐδὲν δέοντο τούτων τῶν κακῶν, καὶ τοῖς τριάκοντα οὐκ ἔφασαν χρῆναι πείθεσθαι οὐδ' ἐπιτρέπειν ἀπολλύναι τὴν πόλιν. καὶ τὸ τελευταῖον ἐνηφίσαντο ἐκείνους μὲν καταπαῦσαι, ἄλλους δὲ ἐλέσθαι. καὶ εἴλοντο δέκα, ἓνα ἀπὸ φυλῆς.

22 Και παρόλο που μπορούσαμε να ζούμε ως συμπολίτες με ειρήνη, αυτοί φέρνουν ανάμεσά μας τον πιο αισχρό και τον πιο δυσάρεστο και τον πιο ανόσιο και τον πιο μισητό και σε θεούς και σε ανθρώπους πόλεμο. Αλλ' όμως βέβαια, γνωρίζετε καλά ότι για μερικούς από αυτούς που τώρα σκοτώθηκαν από εμάς, όχι μόνο εσείς αλλά και εμείς πολλά δάκρυα χύσαμε.»

Αυτός τέτοια ἔλεγε. Και οι υπόλοιποι ἄρχοντες, και επειδή ἀκούγαν τέτοια λόγια (εκτός των ἄλλων), οδήγησαν τους δικούς τους στην πόλη.

23 Και την επόμενη μέρα οι Τριάκοντα, πολύ ταπεινοὶ βέβαια και χωρίς οπαδούς (: εγκαταλειμμένοι από τους οπαδούς τους), παραβρέθηκαν στην αίθουσα των συνεδριάσεων. Και οι Τρεις Χιλιάδες, όπου ο καθένας τύχαινε να έχει τοποθετηθεί, διαφωνούσαν (: φιλονικούσαν) μεταξύ τους σε όλα τα μέρη της πόλης (:παντού). Γιατί όσοι είχαν διαπράξει κάποιο σοβαρότερο αδίκημα και φοβόντουσαν, υποστήριζαν έντονα (: με ἔμφαση) ότι δεν ἔπρεπε να υποχωρήσουν σε αυτούς που ήταν στον Πειραιά. Όσοι όμως πίστευαν ότι δεν είχαν κάνει κανένα αδίκημα, και οι ίδιοι αναλογίζονταν και στους ἄλλους εξηγούσαν ότι δεν ἔπρεπε να υποστούν αυτές τις συμφορές και υποστήριζαν ότι δεν ἔπρεπε να υπακούουν στους Τριάκοντα ούτε να τους επιτρέψουν να καταστρέψουν την πόλη. Και στο τέλος ψήφισαν να καθαιρέσουν εκείνους (: να αφαιρέσουν από εκείνους -τους Τριάκοντα- την εξουσία) και να εκλέξουν ἄλλους. Και εξέλεξαν δέκα (ἄρχοντες), ἓναν ἀπὸ κάθε φυλή.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ

§18-22 : Ο Ξενοφών δε δίνει λεπτομερή περιγραφή της μάχης. Επικεντρώνει την προσοχή του σε δύο πρόσωπα, στον μάντη και στον κήρυκα των μυστών, στον Κλεόκριτο. Στην ολοζώντανη παρουσίαση των δύο αυτών προσώπων φαίνεται καθαρά ότι στις καλές στιγμές της η αρχαία κοινωνία ήταν μια πραγματική «κοινωνία πολιτών». Το πρώτο δείγμα είναι η εθελούσια θυσία του μάντη. Το δεύτερο, η ομιλία του Κλεοκρίτου προς τους αντιπάλους, με τον πλούτο των λέξεων και των όρων που σημαίνουν κοινωνία, μέθεξη, συμμετοχή.

§18 και γὰρ ὁ μάντης... δοκεῖ : Ο Ξενοφών με θαυμαστή πυκνότητα περιγράφει τη στάση που πήρε ο Θρασύβουλος, την ερμηνεύει (**καὶ γὰρ**) με τη συμβουλή του μάντη, συνδυάζοντας ευθύ και πλάγιο λόγο. Τα λόγια του μάντη («**ἐπειδὴν... δοκεῖ**») έχουν το αινιγματικό ύφος της μαντικής: **ἐπειδὴν μέντοι τοῦτο γένηται** (= όταν όμως συμβεί αυτό, δηλ. κάποιος απ' τους δικούς μας πέσει νεκρός ή πληγωθεί) **ἡγησόμεθα μὲν ἡμεῖς** (= θα προχωρήσουμε εμείς μπροστά, χωρίς να διευκρινίζει ποιον ή ποιους εννοεί με την αντων. **ἡμεῖς**) **νίκη δ' ὑμῖν ἔσται ἐπομένους** (και σεις που θα ακολουθείτε έχετε τη νίκη), **ἐμοὶ μέντοι θάνατος, ὡς γέ μοι δοκεῖ** (εγώ όμως τον θάνατο, καθώς το προαισθάνομαι).

Πέρα όμως από το αινιγματικό ύφος είναι έξοχη και η κλιμάκωση των λόγων του μάντη: «**ἡγησόμεθα μὲν ἡμεῖς - νίκη δ' ὑμῖν ἔσται - ἐμοὶ μέντοι θάνατος**».

§19 τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν : μετά τη μάχη οι δημοκρατικοί πήραν τα όπλα των νεκρών αντιπάλων τους, αλλά δεν τους εξευτέλισαν ξεγυμνώνοντάς τους. Η αφαίρεση των ενδυμάτων, το «πλιάτσικο» αυτής της μορφής δεν ήταν άγνωστο στην αρχαιότητα.

§20-22 : Ο Κλεόκριτος στον σύντομο λόγο του κάνει έκκληση στους οπαδούς των ολιγαρχικών να αναλογιστούν τι είδους δεσμοί τους ενώνουν με τους σημερινούς εχθρούς τους, τους δημοκρατικούς. Πρόκειται για δεσμούς μεταξύ ανθρώπων μιας πολιτισμένης κοινωνίας, μεταξύ πολιτών ενός ειρηνικού-δημοκρατικού κράτους, όπως η συμμετοχή σε θρησκευτικές εκδηλώσεις και τελετές (μετεσχίκαμεν ὑμῖν ἱερῶν θυσιῶν), στην κοινωνική (συγχορευταί), σχολική (συμφοιτηταί) και στρατιωτική (συστρατιῶται) ζωή, στους κοινούς αγώνες για την προστασία της πατρίδας («πολλὰ μεθ' ὑμῶν κενιδυνεύκαμεν»). Επίσης, η συγγένεια μεταξύ πολλών από τους αντιπάλους εξ αίματος (συγγενείας) ή εξ αγχιστείας (κηδεστίας), η συντροφικότητα σε συλλόγους ή λέσχες (έταιρίας). Όλοι αυτοί οι δεσμοί (πάντων γὰρ τούτων πολλοὶ κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις), πρέπει να οδηγήσουν τους ολιγαρχικούς να εγκαταλείψουν τους τριάκοντα από σεβασμό σε θεούς και ανθρώπους (αἰδοῦμενοι). Οι πολλαπλοί αυτοί δεσμοί δηλώνονται στο κείμενο του Ξενοφώντα με το ρήμα **μετέχω**, σύνθετες λέξεις με την πρόθεση **συν-**, τον εμπρόθετο προσδιορισμό **μεθ' ὑμῶν** και με τις καίριες λέξεις **κοινωνοῦμεν** (κοινός) και **αἰδοῦμαι**. Σ' αυτό το πλαίσιο το ρήμα αἰδοῦμαι σημαίνει σέβομαι, ντρέπομαι κάποιον μήπως σχηματίσει κακή γνώμη για μένα και το ουσ. **αἰδώς**, φιλότιμο, σεβασμό προς την κοινή γνώμη. Η **έταιρία** (έταῖρος = σύντροφος), η φιλία, η σχέση φίλων και συντρόφων είναι έννοια βασική για τους αρχαίους Έλληνες ήδη από τα ομηρικά κείμενα. Στην Αθήνα του 5ου αι. υπήρχαν **έταιρία** δηλ. τοπικοί σύλλογοι, λέσχες για πολίτες της ίδιας, συνήθως, πολιτικής παράταξης.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

§§ 18-19

1. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. α) *Ταῦτα δ' εἰπών*: Με ποιους τρόπους είχε παρακινήσει ο Θρασύβουλος τους στρατιώτες σε μάχη (§§ 12-17); β) Γιατί δεν έδωσε αμέσως το πρόσταγμα της μάχης, αλλά *ἡσυχίαν εἶχε*;
2. Σε ποια χρονική στιγμή, σύμφωνα με το μάντη, θα έπρεπε να επιτεθούν οι δημοκρατικοί ενάντια στους εχθρούς και γιατί;
3. α) Πώς χαρακτηρίζετε το μάντη από τα λόγια και τα έργα του; β) Γιατί, κατά τη γνώμη σας, επελέγη η *διάβασις* του Κηφισού ως τάφος του;
4. Γνωρίζετε από την ιστορία άλλα παραδείγματα ατόμων που έδειξαν παρόμοια αυταπάρνηση με αυτήν του ανώνυμου μάντη;
5. Πώς συμπεριφέρθηκαν οι δημοκρατικοί στους νεκρούς συμπολίτες τους; Τι δείχνει η στάση τους αυτή;
6. Τι σήμαινε η *σκύλευσις* των νεκρών για τους αρχαίους Έλληνες;
7. Τι εννοεί ο Ξενοφών με τη φράση *τούς νεκρούς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν*;
8. Ποια από τα γεγονότα που αφηγείται ο Ξενοφών στις §§ 18-19 εκτιμάτε ότι έχουν μικρότερη σημασία για τη σύγκρουση των Τριάκοντα με τους δημοκρατικούς στον Πειραιά; Για ποιο λόγο νομίζετε ότι τα παραθέτει ο ιστορικός στη συγκεκριμένη περίπτωση;
9. Ποια ήταν η στάση του μάντη κατά την ώρα της μάχης;

10. Ποια φράση του κειμένου περιγράφει την έκβαση της μάχης;
 11. Σε ποια σημεία των §§ 18-19 είναι εμφανής η πίστη του Ξενοφώντα στη θεία παρέμβαση;
 12. Ποιοι ολιγαρχικοί έχασαν τη ζωή τους στη μάχη αυτή; Ποιες απώλειες είχαν οι δημοκρατικοί;
 13. Από ποια σημεία του κειμένου φαίνεται ότι ο ιστορικός γνωρίζει τα στρατιωτικά πράγματα;
 14. α) Ποιες συμβουλές έδωσε ο μάντης στους δημοκρατικούς; β) Να γράψετε αν οι συμβουλές του ήταν εύστοχες και να κρίνετε αν οι χρησμοί του επαληθεύτηκαν.

2. Γραμματικές ασκήσεις

1. Οι παρακάτω φράσεις να μεταφερθούν στον αντίθετο αριθμό:
 • *ὁ μάντις παρήγγελλεν αὐτοῖς:*
 • *ἐπειδὴν μέντοι τοῦτο γένηται, ἡγησόμεθα μὲν ... ἡμεῖς:*
 • *οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὀμαλοῦ:*
 2. *εἰπὼν, παρήγγελλεν, ἔσται, ἐψεύσατο, ἀγόμενος, κατεδίωξαν:* Να μεταφέρετε τον ίδιο τύπο (αριθμό, πρόσωπο και ἐγκλίση) σε όλους τους χρόνους της ίδιας φωνής.
 3. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο γραμματικό προσδιορισμό των λέξεων που δίνονται:
 • *πρότερον:* είναι επίθετο / επίρρημα
 • *σφετέρων:* είναι κτητική αντωνυμία / προσωπική αντωνυμία
 • *ἐνταῦθα:* είναι χρονικό επίρρημα / τοπικό επίρρημα
 • *ἐπομένοις:* είναι επίθετο / μετοχή
 • *ἔσται:* είναι ρήμα / επίρρημα
 • *ἐπεὶ:* είναι πρόθεση / σύνδεσμος
 4. Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο σε όλους τους χρόνους της οριστικής στην ίδια φωνή:

Ενεστώς	Παρατατ.	Μέλλον	Αόριστος	Παρακείμε.	Υπερσυντ.
		ἡγησόμεθα			
ἀποθνήσκει					
			ἔλαβον		

5. Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο σε όλες τις ἐγκλίσεις του αορίστου:

Αόριστος			
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
		πέσοι	
	γένηται		
ἐψεύσατο			
ἀνέλαβον			
ἀπέθανον			
κατεδίωξαν			

3. Συντακτικές ασκήσεις

1. Να εντοπίσετε και να χαρακτηρίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου.
 2. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως ο συντακτικός ρόλος των λέξεων ή φράσεων που δίνονται:
 • *ταῦτα:* είναι..... στο *εἰπὼν*
 • *αὐτοῖς:* είναιστο *παρήγγελλεν*.
 • *ἐπιτίθεσθαι:* είναι στο *παρήγγελλεν*.
 • *ὑπὸ μοίρας:* είναι προσδιορισμός του
 • *ἐν τῇ διαβάσει:* είναι προσδιορισμός του
 • *περὶ ἑβδομήκοντα:* είναι στο *ἀπέθανον*.
 • *τῶν πολιτῶν:* είναι γενική από το *οὐδενός*.

3. Να εντάξετε στον πίνακα τις μετοχές ανάλογα με το είδος τους:

Μετοχές	Επιθετική	Κατηγορηματική	Επιρρηματική					
			χρον.	αιτ.	τελ.	υποθ.	εναντ.	τροπ.
<i>μεταστραφεῖς</i>								
<i>ἐπομένοις</i>								
<i>ἀγόμενος</i>								
<i>ἐκπηδήσας</i>								

έμπεσών								
προσιόντες								

4. Να επιλέξετε τη σωστή ανάλυση της μετοχής σε πρόταση:

- είπόν: α) επειδάν ειπή
β) επει ειπεν
γ) οτε ξελεξεν

5. Σε ποια από τις μετοχικές φράσεις αντιστοιχεί καθεμιά από τις δευτερεύουσες προτάσεις που υπογραμμίζονται; Να κυκλώσετε τη σωστή.

- α) επειδάν τουτο γένηται, ήγησόμεθα μὲν ἡμεῖς:
τουτο γιγνόμενον / τουτο γενόμενον / τούτου γιγνομένου / τούτου γενομένου
β) επει ανέλαβον τὰ ὄπλα, αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει :
ἀναλαβόντες τὰ ὄπλα / ἀναλαβὼν τὰ ὄπλα / (τούτων) ἀναλαβόντων τὰ ὄπλα

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

1. Να εντοπίσετε τις λέξεις του κειμένου που εντάσσονται στη στρατιωτική ορολογία.

2. Με ποιες λέξεις των §§ 18-19 έχουν ετυμολογική σχέση οι παρακάτω λέξεις της νέας ελληνικής; *τραύμα, ηγέτης, προσέλευση, διάλογος*

3. Να μεταφέρετε στη νέα ελληνική τις παρακάτω φράσεις:

- α) μεταστραφείς πρὸς τοὺς ἐναντίους:
β) καὶ οὐκ ἐμεύσατο:
γ) ἔμπεσὼν τοῖς πολεμίοις:
δ) κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὄμαλοῦ:
ε) τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδωσαν:.....

4. Να γράψετε ένα παράγωγο ουσιαστικό στη ν.ε. για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις και να το χρησιμοποιήσετε σε σύντομες προτάσεις: *μεταστραφείς, ανέλαβον, ἐναντίους, ἀπεδίδοσαν.*

5. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α με την απόδοσή τους στη νέα ελληνική στη στήλη Β, σύμφωνα με τη σημασία που έχουν στο κείμενο. Ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει.

Α	Β
1. παραγγέλλω	α) δικοί τους
2. σφέτεροι	β) προπορεύομαι
3. ήγοῦμαι	γ) πλησιάζω
4. πρόσειμι	δ) απογυμνώνω το νεκρό
5. ἐμπίπτω τινί	ε) ορμώ σε κάποιον
6. ὄμαλόν	στ) προσάγω
7. σκυλεύω	ζ) πεδιάδα
	η) συμβουλεύω

6. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με παράγωγα ουσιαστικά του ρήματος *λαμβάνω* (απλού ή σύνθετου):

- α) Έκανε χρημάτων από το πλησιέστερο κατάσταση της *Εθνικής Τράπεζας*.
β) Έψαξα στο λεξικό για το «σπονδή».
γ) Τα παιδιά συχνά δεν έχουν του χώρου.
δ) Δεν είχε σε μεγάλη τους ποιητές!
ε) Δεν βρέθηκε τελικά ο του γράμματος.
στ) Με τη στάση του έδωσε για συζητήσεις σε βάρος του.
ζ) Μπήκε κρυφά, χωρίς να γίνει
η) Η του δραπέτη ήταν μια επίπονη επιχείρηση.
θ) Ο καθηγητής μας ζήτησε να γράψουμε την του διηγήματος.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ. Παρ. 18-19

1. Να συνδέσετε κάθε λέξη-φράση της Α' στήλης με τη **σημασία** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

Α'	Β'
1. σφέτερος	α) σφετεριστής
2. ήγοῦμαι	β) τραυματίζομαι
3. σκυλεύω	γ) υποδουλώνω

4. ἐμπίπτω τινί 5. τιτρώσκομαι	δ) δικός τους ε) λαφυραγωγώ στ) πέφτω πάνω σε κάποιον ζ) προχωρώ μπροστά
-----------------------------------	---

2. Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους **ένα ομόρριζο ουσιαστικό** (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
μεταστραφείς	- ή	
ένικων	- τής	
τρωθείη	- μα	
κατεδίωξαν	- ις	
διελέγοντο	- ος	

3. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με τη **συνώνυμή** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

A	B
1. ἐναντίος	α) λέγω
2. ήσυχία	β) ψευδολογῶ
3. σκυλεύω	γ) ἀντίπαλος
4. φημί	δ) φίλος
5. ψεύδομαι	ε) ήρεμία στ) λαφυραγωγῶ ζ) αἴρω

4. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α με την **αντώνυμή** της στη στήλη Β. Δύο λέξεις της στήλης περισσεύουν.

A'	B'
1. ήσυχία	α) φίλος
2. πρότερον	β) ὑπερέχω
3. ψεύδομαι	γ) θόρυβος
4. νικῶ	δ) ἀληθεύω
5. πολέμιος	ε) ἐναντίος στ) ὕστερον ζ) ήττῶμαι

5. Να γράψετε **από μία ομόρριξη** λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου : **εἶχε, ἐπιτίθεσθαι, ἐψεύσατο, ἀγόμενος, κατεδίωξαν, μεταστραφείς, παρήγγελλεν, ήγησόμεθα, ένικων, διελέγοντο, ἐναντίους, ἀνέλαβον, ἀπεδίδοσαν**

6. Να γράψετε **από ένα ομόρριζο** ουσιαστικό, απλό ή σύνθετο, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου : **μεταστραφείς, ἐναντίους, ἐψεύσατο, ἀνέλαβον, ἀπεδίδοσαν**

7. **ἐναντίος, ήσυχία, νίκη, πολέμιος, διάβασις** : Να γράψετε από ένα **ρήμα** της αρχαίας ελληνικής γλώσσας ομόρριζο για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

8. Να γράψετε **δύο ομόρριζες λέξεις** της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου : **ἀνέλαβον, ἔμπεσών, κατεδίωξαν, ἀπεδίδοσαν, διελέγοντο**

9. Να αναλύσετε τις παρακάτω σύνθετες λέξεις **στα συνθετικά τους**: **ἐναντίος, ἐπειδάν, ἀναλαμβάνω, ἀποδίδωμι, ἐμπίπτω, ὑπόσπονδος, διαλέγομαι**

10. Να συνδέσετε τις παρακάτω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν **ετυμολογική συγγένεια**: **τραύμα, ηγήτης, λήμμα, κατάπτωση, διάλογος, διήγημα, κατάληψη, άμοιρος, βήμα, εισιτήριο, αντιπαράθεση, τραυματίας, επινίκια, διώκτης, πολιτεία, εναντίωση, επίθεση, αφήγηση, σύμπτωση, άβατος, καταστροφή, επίθεση, σφετερισμός, επομένως.**

λήμμα, ανάληψις, λοχαγός, αναγωγή, παιδαγωγός : Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους επόμενους ρηματικούς τύπους **άνελαβον και άγόμενος** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	πρόσωπο που ενεργεί	αποτέλεσμα ενέργειας

§§ 20-22

1. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποια σημασία είχε η λεπτομέρεια ότι ο Κλεόκριτος ήταν «μύστης»;
2. α) Σε ποιους απευθύνεται ο Κλεόκριτος; Πώς τους προσφωνεί;
3. β) Τι τονίζεται μέσω αυτής της προσφώνησης;
3. Ποιο είδος αντωνυμιών απαντά πιο συχνά στο λόγο του Κλεοκρίτου και γιατί ο ίδιος προτάσσει το «*ἡμεῖς*» μετά τις ερωτήσεις στην § 20;
4. Ποιος είναι ο στόχος της ομιλίας του Κλεοκρίτου και ποιο το περιεχόμενό της;
5. Ποια είναι η στάση της παράταξης του κήρυκα απέναντι στην πατρίδα και ποια της αντίθετης παράταξης, σύμφωνα με το λόγο του;
6. Ποιους (ή τι) επικαλείται ο κήρυκας και για ποιο λόγο;
7. Ποιες ανόσιες πράξεις διέπραξαν οι τριάκοντα, κατά τον κήρυκα, και ποιες ήταν οι συνέπειες των πράξεών τους;
8. Ποιο είναι το νόημα της τελευταίας φράσης του λόγου του Κλεοκρίτου (*Ἄλλ' εὖ γε ... κατεδακρύσαμεν*);
9. Ποιοι δεσμοί μεταξύ των πολιτών, κατά την άποψη του κήρυκα, θα πρέπει να αποτρέψουν τους αντιπάλους από τις εχθρικές τους ενέργειες; Να τους καταγράψετε και να εκτιμήσετε την αξία τους για την ειρηνική συμβίωση των Αθηναίων.
10. Στην ενότητα αυτή παρατηρούμε ότι ο Ξενοφών δε σχολιάζει τη μάχη. Πού εστιάζει ο ιστορικός την προσοχή του;
11. Να γράψετε από ποια μέρη αποτελείται ο λόγος του κήρυκα και να αναφέρετε επιγραμματικά το περιεχόμενό τους.
12. Να δώσετε ένα τίτλο που να εκφράζει επιγραμματικά το βαθύτερο νόημα του λόγου του Κλεοκρίτου.
13. Με ποιες λέξεις ή λεκτικά μέσα αποδίδεται στο λόγο του κήρυκα η έννοια της συντροφικότητας;
14. Ποια ήταν τα κίνητρα των πράξεων των Τριάκοντα, κατά τον κήρυκα; Με ποια φράση αποδίδονται στην αρχαία ελληνική;
15. Ποια επίθετα χρησιμοποιεί ο κήρυκας για να χαρακτηρίσει τον μεταξύ τους πόλεμο;

2. Γραμματικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. *Ἄνδρες πολῖται τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι βούλεσθε; ἡμεῖς γὰρ ὑμᾶς κακὸν μὲν οὐδὲν πώποτε ἐποιήσαμεν:* Να γράψετε το παραπάνω χωρίο μεταφέροντας όλους τους κλιτούς τύπους στον ενικό αριθμό.
2. *ἀμαρτάνοντες, ἀποθανόντων:* Να γράψετε τις μετοχές όλων των χρόνων στην ίδια πτώση και αριθμό.
3. *ἀπήγαγον:* Να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο του ίδιου χρόνου σε όλες τις εγκλίσεις.
4. Να ενώσετε τους αριθμούς των λέξεων που δίνονται στη στήλη Α με τα γράμματα στη στήλη Β που αντιστοιχούν στο γραμματικό τους προσδιορισμό. Ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει.

A

1. ὄν
2. ἀλλήλοις
3. ἀποθανόντων
4. δεῖν
5. ἔχθιστον
6. ἀποκτεῖναι
7. πώποτε

B

- α) μετοχή αορίστου β'
- β) χρονικό επίρρημα
- γ) απαρέμφατο ενεστώτα
- δ) αυτοπαθής αντωνυμία
- ε) αλληλοπαθής αντωνυμία
- στ) μετοχή ενεστώτα
- ζ) επίθετο υπερθετικού βαθμού
- η) απαρέμφατο αορίστου

5. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο γραμματικό προσδιορισμό των λέξεων:

- *ἀποκτεῖναι:* είναι απαρέμφ. / ευκτ. αορίστου του ρ. *ἀποκτείνω*;
- *παύσασθε:* είναι οριστ. / προστ. αορίστου του ρ. *παύομαι*;
- *ἐξελαύνετε:* είναι οριστ. ενεστ. / παρατατ. του ρ. *ἐξελαύνω*;

- *οἷ*: είναι αναφορική αντωνυμία / άρθρο;
- *πλείους*: είναι επίθετο θετικού / συγκριτικού βαθμού;

6. Να συμπληρώσετε τους πίνακες.

I. Να γράψετε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό:

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον.				οἱ συγχορευταί οἱ ἄρχοντες
Γεν.	τῆς συγγενείας			τῶν θυσιῶν
Δοτ.				τοῖς μῆσιν
Αιτ.	τὸν πόλεμον τὸ ἄστυ τὴν πατρίδα			τοὺς ἀνθρώπους τὰ ἔτη
Κλητ.				πολίται

II. Να συμπληρώσετε τους βαθμούς των επιθέτων και επιρρημάτων:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
		σεμνοτάτων
		καλλίστων
		ἀνοσιωτάτοις
		αἴσχιστον
		ἔχθιστον
	πλείους	
μάλα		
ὀλίγου		

3. Συντακτικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. Να χαρακτηρίσετε το είδος του εμπρόθετου προσδιορισμού:

- *εἰς τὴν πατρίδα*:
- *κερδέων ἔνεκα*:
- *ἐν ὀκτῶ μῆσιν*:
- *ἐν εἰρήνῃ*:
- *ὕφ' ἡμῶν*:
- *διὰ τὸ προσακούειν*:

2. Να υπογραμμίσετε τη σωστή ανάλυση της μετοχής σε ισοδύναμη δευτερεύουσα πρόταση:

- *κατασιωπησάμενος*: ἐπεὶ κατεσιωπήσατο / ἐπεὶ κατασιωπᾶται / εἰ καὶ κατεσιωπήσατο

3. Να συνδέσετε τους αριθμούς της στήλης Α με τα γράμματα της στήλης Β που αντιστοιχούν στο συντακτικό τους προσδιορισμό. Ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει.

A	B
1. ὁ κῆρυξ	α) ποιητικό αίτιο (τῶν ἀποθανόντων)
2. πολῖται	β) αντικείμενο στο μετεσχήκαμεν
3. ἑορτῶν	γ) κατηγορούμενο στο ἡμεῖς
4. συμφροιτηταί	δ) σύστοιχο αντικείμενο στο κεκινδυνεύκαμεν
5. ὕφ' ἡμῶν	ε) παράθεση στο Κλεόκριτος
6. πολλά	στ) γενική διαιρετική
	ζ) επιθετικός προσδιορισμός στο ἄνδρες

4. Να εντάξετε στον πίνακα τις μετοχές του κειμένου ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκουν. Στις επιρρηματικές να συμπληρώσετε το είδος (π.χ. χρονική, τροπική κτλ.):

Μετοχές	Επιθετική	Κατηγορηματική	Επιρρηματική
κατασιωπησάμενος			
αἰδούμενοι			
ἀμαρτάνοντες			
πολεμοῦντες			
ἔξόν			
ἀποθανόντων			

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

1. Να εντοπίσετε και να καταγράψετε από τις λέξεις ή φράσεις του κειμένου:
 - α) αυτές που αναφέρονται στους δεσμούς φιλίας ανάμεσα στους αρχαίους Αθηναίους.
 - β) αυτές που αναφέρονται στη θρησκευτική ζωή.
2. Ποια είναι η σημασιολογική διαφορά ανάμεσα στον όρο *συγγένεια* και στον όρο *κηδεστία*; Να γράψετε τρεις λέξεις ετυμολογικά συγγενείς με τη λέξη *κηδεστία*.
3. *εὐφωνος*: Να γράψετε στα νέα ελληνικά πέντε επίθετα αλλάζοντας
 - α) το α' συνθετικό, όπως στο παράδειγμα: *εὐφωνος* → *υψίφωνος*,
 - β) το β' συνθετικό π.χ. *εὐφωνος* → *εὐπορος*

§ 23

1. ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. α) Με ποια συναισθήματα προσήλθαν οι ολιγαρχικοί την επομένη της μάχης στο συνέδριο;
- β) Ποιες τάσεις εμφανίστηκαν ανάμεσά τους σχετικά με το τι θα έπρεπε να γίνει στη συνέχεια;
2. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας και στα δύο ερωτήματα.
3. Πιστεύετε ότι ο λόγος του κήρυκα συνετέλεσε στις αποφάσεις που πήραν οι ολιγαρχικοί; Να αιτιολογήσετε τη γνώμη σας.
4. Γιατί οι ολιγαρχικοί αισθάνονταν *ταπεινοὶ καὶ ἔρημοι*;
5. Με ποιους συλλογισμούς κατέληξε στο να αφαιρέσει την εξουσία από τους Τριάκοντα η συγκεκριμένη μερίδα των ολιγαρχικών;
6. Ποια ήταν η απόφαση των ολιγαρχικών στο συνέδριο μετά την ήττα στον Πειραιά;
7. Ποιο πολιτειακό σχήμα διαδέχτηκε το καθεστώς των Τριάκοντα;
8. Ποιοι από τους ολιγαρχικούς απέκλειαν κατηγορηματικά κάθε υποχώρηση απέναντι στους δημοκρατικούς;
9. Να χαρακτηρίσετε ως Σωστό ή Λάθος το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων:
 - α) Ο Κλεόκριτος δεν έφερε κανένα ουσιαστικό αποτέλεσμα με την ομιλία του.
 - β) Οι αρχηγοὶ των ολιγαρχικῶν συνεδρίασαν με σύμπνοια για την εξέλιξη της κατάστασης.
 - γ) Τις τελικές αποφάσεις πήραν όσοι από τους ολιγαρχικούς βαρύνονταν με πολλά εγκλήματα.
 - δ) Οι Τριάκοντα τελικά αντικαταστάθηκαν από μιας άλλης μορφής ολιγαρχία.
10. Α. Να κρίνετε αν το περιεχόμενο των προτάσεων είναι σωστό ή λανθασμένο :
ἔλεγον ὡς οὐ χρεὶη καθυφίεσθαι τοῖς ἐν Πειραιεῖ: Με τη φράση αυτή οι ολιγαρχικοί εννοούσαν ότι:
 - α) Εἶχαν ηττηθεὶ πλήρως ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους.
 - β) Επεδίωκαν τη συμφιλίωση με τους δημοκρατικούς.
 - γ) Ἐπρεπε να εξακολουθήσουν να αποκρούουν τους δημοκρατικούς.
- B. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας σε μια σωστή πρόταση.

2. Γραμματικές ερωτήσεις - ασκήσεις

1. *ἐψηφίσαντο, εἶλοντο*: Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις του ίδιου χρόνου.
2. Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις ενικού και πληθυντικού (αν υπάρχει) των ακολούθων ουσιαστικών: *Πειραιεῖ, πόλιν*.
3. Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο σε όλους τους χρόνους της οριστικής στην ίδια φωνή:

Ενεστώς	Παρατατ.	Μέλλον	Αόριστος	Παρακείμεν.	Υπερσυντ.
	ἔλεγον				
					ἐπεποιήκεσαν
					τεταγμένοι ἦσαν

4. Να γράψετε τα απαρέμφοτα των άλλων χρόνων:

Ενεστώς	Μέλλον	Αόριστος	Παρακείμενος
			ἠδικηκέναι
πειθεσθαι			
ἀπολλύναι			
		ἔλεσθαι	

3. Συντακτικές ασκήσεις

1. Να εντοπίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις της § 23 και να προσδιορίσετε:
 - α) το είδος τους
 - β) πώς εισάγονται (σύνδεσμος ή αντωνυμία)
 - γ) ποια είναι η συντακτική τους θέση.
2. Να γράψετε όλους τους εμπρόθετους προσδιορισμούς και να χαρακτηρίσετε το είδος τους.

3. Να συμπληρώσετε τον πίνακα, όπως στο παράδειγμα:

Απαρέμφατα	Είδος	Συντακτική θέση
καθυφίεσθαι	τελικό	υποκ. στο απροσ. ρ. <i>χρείη</i>
ἡδικηκέναι		
χρῆναι		
πειθεσθαι		
ἐπιτρέπειν		
ἀπολλύναι		
καταπαῦσαι		
ἐλέσθαι		

4. Λεξιλογικές - Σημασιολογικές ασκήσεις

1. Να συσχετίσετε ετυμολογικά τις παρακάτω λέξεις με λέξεις του κειμένου: *ανάπανλα, σύνταγμα, διαφορά, απόφαση, απόλεια, εμπιστευτικό.*

2. Να γράψετε δύο παράγωγα και δύο σύνθετα από το ρήμα *πειθομαι* και να σχηματίσετε προτάσεις με καθένα από αυτά.

3. Να συμπληρώσετε τον πίνακα ακολουθώντας τα παραδείγματα:

<i>διά + φέρω</i>	διαφέρω	διαφορά
<i>εἰς + φέρω</i>		
<i>πρός + φέρω</i>		
<i>σύν + φέρω</i>		
<i>ἀνά + φέρω</i>		
<i>σύν + λογίζομαι</i>	συλλογίζομαι	συλλογισμός
<i>ἀνά + λογίζομαι</i>	αναλογίζομαι	
<i>παρά + λογίζομαι</i>		
<i>διά + λογίζομαι</i>		

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ. Παρ. 20-21

1. Να συνδέσετε κάθε λέξη-φράση της Α' στήλης με τη **σημασία** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

A'	B'
1. κηδεστία	α) σεβαστός
2. αἰδοῦμαι	β) συγγένεια ἐξ αἵματος
3. ἀποκτείνω	γ) κανένας ἀπό τους δύο
4. σεμνός	δ) και οι δύο
5. ἀμφοτέροι	ε) φονεύω
	στ) συγγένεια ἐξ ἀγχιστείας
	ζ) σέβομαι

2. Όπως παραπάνω

A'	B'
1. εὐφωνος	α) φονεύω
2. ἐξελαύνω	β) και οι δύο
3. ἀποκτείνω	γ) συμμετέχω
4. ἀμφοτέροι	δ) κινούμαι ἐναντίον ὅλων
5. κοινωνῶ	ε) οὔτε ο ἕνας οὔτε ο ἄλλος
	στ) αὐτός που ἔχει δυνατή φωνή
	ζ) διώχνω

3. Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους **ένα ομόρριζο ουσιαστικό** (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
ἔλεξεν	- ις	
μετεσχῆκαμεν	- ή	
ἐποιήσαμεν	- τής	
κοιωνοῦμεν	- ία	

πειθεσθε	- ώ	
----------	-----	--

4. Όπως παραπάνω

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
κατασιωπησάμενος	-ή	
γεγενήμεθα	-ωρ	
κεκινδυνεύκαμεν	-ος	
βούλεσθε	-ις	
κοινωνούμεν	-ία	

5. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με τη **συνώνυμή** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

A	B
1. παύομαι	α) φονεύω
2. σεμνός	β) σφάλλω
3. αιδούμαι	γ) αναισχυντώ
4. αποκτείνω	δ) ἄφρονος
5. ἀμαρτάνω	ε) σεπτός
	στ) αἰσχύνομαι
	ζ) λήγω

6. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης A με την **αντώνυμή** της στη στήλη B. Δύο λέξεις της στήλης περισσεύουν.

A'	B'
1. ἐλευθερία	α) ζημία
2. σεμνός	β) ἄρχομαι
3. αἰδοῦμαι	γ) ἀναισχυντώ
4. παύομαι	δ) δουλεία
5. κέρδος	ε) σεμνός
	στ) αἰσχύνομαι
	ζ) καλλίφρονος

7. Να γράψετε **από μία ομόρριζη** λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου : **εὔφρονος, μετεσχίκαμεν, γῆν, αἰδοῦμενοι, πείθεσθε, ἔλεξεν, κεκινδυνεύκαμεν, σωτηρίας, κοινωνούμεν, ἀμαρτάνοντες, κατασιωπησάμενος, θυσιῶν, συγχορευταί, θάλατταν, πολεμοῦντες, πολῖται, ἐποιήσαμεν, συστρατιῶται, κοινῆς, παύσασθε, κῆρυξ, γεγενήμεθα, ἱερῶν, συμφοιτηταί, ἐλευθερίας**

8. **κῆρυξ, θυσία, ἑορτή, σωτηρία, κηδεστία**: Να γράψετε από ένα ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας ομόρριζο για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.

9. Να αναλύσετε τις παρακάτω σύνθετες λέξεις **στα συνθετικά τους**: **εὔφρονος, πάποτε, μετέχω, συμφοιτητής, ἀνόσιος**

10. Να συνδέσετε τις παρακάτω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν **ετυμολογική συγγένεια**: **διαφωνία, ἀπέλαση, βουλευτικός, αναιδής, φιλανθρωπία, καλλίφρονος, ἔλασμα, κατάπαυση, ἔνδεια, πλειονότητα, κῆρυξ, γεγενήμεθα, ἱερῶν, συμφοιτηταί, ἐλευθερίας, μυστικοπαθής, τηλέφωνο, γαιοκτησία, κηδεμονία, πιθανότητα, διακήρυξη, εκστρατεία, ἄσωτος, αναιδής, δεοντολογία, ἀπέλαση,**

11. Να αντιστοιχίσετε τα ομόρριζα με τις λέξεις **γεγενήμεθα** και **μετεσχίκαμεν** (Α' στήλη): **γονεύς, γένεσις, μετοχή, σχῆμα, σχέσις** ουσιαστικά με την κατηγορία στην οποία ανήκουν (Β' στήλη) (δύο κατηγορίες περισσεύουν).

A'	B'
1. σχέσις	α) ενέργεια ή κατάσταση
2. γονεύς	β) ὄργανο ή μέσο ενέργειας
3. σχῆμα	γ) τόπος ενέργειας
4. μετοχή	δ) ἀποτέλεσμα ενέργειας
5. γένεσις	ε) πρόσωπο που ενεργεί

12. **ποιητής, μέτοχος, κινδύνευμα, σιωπή, βούλησις, ἀμάρτημα** : Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους ρηματικούς τύπους **ἐποιήσαμεν, μετεσχίκαμεν, κεκινδυνεύκαμεν, κατασιωπησάμενος, βούλεσθε, ἀμαρτάνοντες** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμιά.

ενέργεια ή κατάσταση	πρόσωπο που ενεργεί	ἀποτέλεσμα ενέργειας

13. Να συμπληρώσετε **τα κενά** των παρακάτω προτάσεων με λέξεις (απλές ή σύνθετες) της νέας ελληνικής γλώσσας, ομόρριζες των ρημάτων που δίνονται σε παρένθεση .

Η στις εκλογές με βάση τον νόμο είναι υποχρεωτική (μετέχω).

Οι στο χρηματιστήριο σημείωσαν πτώση (μετέχω).

Οι της εταιρείας ενέκριναν την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου (μετέχω).

Οι ιερείς προσφωνούνται (αιδούμαι).

Η συμπεριφορά του ήταν..... (αιδούμαι).

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΘΕΜΑΤΩΝ. Παρ. 22-23

1. Να συνδέσετε κάθε λέξη-φράση της Α' στήλης με τη **σημασία** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

Α'	Β'
1. επίσταμαι	α) υποχωρώ
2. καθυφίεμαι	β) αίθουσα συνεδριάσεων
3. απόλλυμι	γ) εκλέγω
4. συνέδριον	δ) καταστρέφω
5. αίρομαι	ε) λύνω κάποιον
	στ) γνωρίζω καλά
	ζ) υφίσταμαι

2. Να σχηματίσετε από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους **ένα ομόρριζο ουσιαστικό** (απλό ή σύνθετο) της αρχαίας ελληνικής γλώσσας, χρησιμοποιώντας την κατάληξη που σας δίνεται:

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
ἀπήγαγον	- ή	
ἐπεποιήκεσαν	- μα	
ἔλεγον	- ος	
ἐδίδασκον	- εῖον	
καθυφίεσθαι	- ις	

3. Όπως παραπάνω :

ρηματικοί τύποι	κατάληξη	ομόρριζα ουσιαστικά
ἐπίστασθε	- η	
ἀνελογίζοντο	- ός	
ἠδίκηκέναι	- μα	
ἐπίστευον	- ις	
ἀπολλύναι	- εια	

4. Να σχηματίσετε παράγωγα επίθετα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας με βάση τις λέξεις και τις καταλήξεις που δίνονται.

λέξεις	κατάληξη	παράγωγα επίθετα
εἰρήνη	- αῖος	
πόλεμον	- ιος	
ἄνθρωπος	- ινος	
ἄλλους	- οῖος	
ἄστν	- ικός	

5. Να συνδέσετε κάθε λέξη της Α' στήλης με τη **συνώνυμή** της στη Β' στήλη. Δύο λέξεις της Β' στήλης περισσεύουν.

Α	Β
1. αἰσχρός	α) βέβηλος
2. επίσταμαι	β) πολέμιος
3. χαλεπός	γ) εὐκόλος
4. ἀνόσιος	δ) οἶδα
5. ἐχθρός	ε) ἴσταμαι
	στ) δύσκολος
	ζ) ἐπονείδιστος

6. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α με την **αντώνυμή** της στη στήλη Β. Δύο λέξεις της στήλης περισσεύουν.

A'	B'
1. βίαιος	α) προτεραία
2. ανόσιος	β) πόλεμος
3. ύστεραία	γ) σούδαμοῦ
4. ειρήνη	δ) ἥπιος
5. πανταχοῦ	ε) ὄσιος
	στ) ἀεὶ
	ζ) ἀπανταχοῦ

7. Ὅπως παραπάνω :

A'	B'
1. βίαιος	α) προτεραία
2. ανόσιος	β) ὑψηλόφρων
3. ύστεραία	γ) σούδαμοῦ
4. ταπεινός δ	δ) ἥπιος
5. πανταχοῦ	ε) ὄσιος
	στ) ἀεὶ
	ζ) εὐτελής

8. Να γράψετε **από μία ομόρριξη** λέξη, απλή ή σύνθετη, της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου : **πολιτεύεσθαι** , **παρέχουσιν**, **κατεδακρύσαμεν**, **προσακούειν**, **διεφέροντο**, **τεταγμένοι**, **ἐπεποιήκεσαν** **έφοβοῦντο**, **ἔλεγον** **ἐδίδασκον**, **ἐπίστευον**, **ἀνελογίζοντο**, **ἐψηφίσαντο**, **καταπαύσαι**, **εἴλοντο**
9. **εἰρήνη**, **πόλεμος**, **ἄρχων**, **ταπεινός** , **ἔρημος**: Να γράψετε από ένα ρήμα της αρχαίας ελληνικής γλώσσας ομόρριζο για καθεμιά από τις παραπάνω λέξεις του κειμένου.
10. Να γράψετε **δύο ομόρριξες λέξεις** της αρχαίας ή της νέας ελληνικής γλώσσας, απλές ή σύνθετες, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου : **ἐπίστασθε**, **προσακούειν**, **τεταγμένοι**, **διεφέροντο**, **ἐδίδασκον**, **τεταγμένοι**
11. Να αναλύσετε τις παρακάτω σύνθετες λέξεις **στα συνθετικά τους**: **ἀπάγω**, **διαφέρομαι**, **καθυφίεμαι**, **ἀναλογίζομαι**, **ἀπόλλυμι**, **καταδακρῶ** , **συνέδριον**
12. Να συνδέσετε τις παρακάτω λέξεις με τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες έχουν **ετυμολογική συγγένεια**: **επιστήμη**, **παράταξη**, **εκφορά**, **εκτροπή**, **απώλεια**, **πολιτευτής**, **υποφερτός**, **φόβητρο**, **αντιδικία**, **κατάπαυση**, **εξουσία**, **αναισχυντος**, **υστεροβουλία**, **συντονισμός**, **ύφεση**, **αισχύνη**, **ανυπόφορος**, **κάθετος**, **επίτροπος**
13. Να αντιστοιχίσετε τα ομόρριζα προς τις λέξεις **ἀπήγαγον** και **πολιτεύεσθαι** ουσιαστικά (Α' στήλη) με την κατηγορία στην οποία ανήκουν (Β' στήλη). Δύο κατηγορίες περισσεύουν.

A'	B'
1. πολίτευμα	α) ενέργεια ή κατάσταση
2. ἄγωγή	β) ὄργανο ή μέσο ενέργειας
3. πολίτης	γ) τόπος ενέργειας
4. ἄγωγεὺς	δ) ἀποτέλεσμα ενέργειας
5. παιδαγωγός	ε) πρόσωπο που ενεργεί

14. **ἐπιστήμων**, **ἀδικία**, **ἀπαγωγή**, **διδάσκαλος** **ἀδίκημα** : Να κατατάξετε τις παραπάνω ομόρριζες προς τους ρηματικούς τύπους **ἐπίστασθε**, **ἠδικηκέναι**, **ἀπήγαγον**, **ἐδίδασκον** λέξεις της αρχαίας ελληνικής γλώσσας στην κατάλληλη στήλη, ανάλογα με το τι σημαίνει η καθεμία.

ενέργεια ή κατάσταση	πρόσωπο που ενεργεί	αποτέλεσμα ενέργειας